Priloga k Javnemu razpisu za izbiro raziskovalnih projektov Ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2026« v letu 2026 iz 2. točke Javnega razpisa za izbiro raziskovalnih projektov Ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2026« v letu 2026, št. 6316-1/2026-150, z dne 9. 10. 2026

Razpisane teme CRP 2026
(dodatne informacije in obrazložitve)

TEŽIŠČA, TEMATSKI SKLOPI OZ. TEME CRP 2026

Udeleženci CRP (predlagatelji tem in sofinancerji):

1. Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: ARIS),
2. Ministrstvo za finance (v nadaljnjem besedilu: MF),
3. Ministrstvo za obrambo (v nadaljnjem besedilu: MORS),
4. Ministrstvo za pravosodje (v nadaljnjem besedilu: MP),
5. Ministrstvo za zdravje (v nadaljnjem besedilu: MZ),
6. Ministrstvo za kulturo (v nadaljnjem besedilu: MK),
7. Ministrstvo za notranje zadeve in javno upravo (v nadaljnjem besedilu: MNZJU),
8. Ministrstvo za gospodarstvo, delo in šport (v nadaljnjem besedilu: MGDŠ),
9. Ministrstvo za infrastrukturo in energetiko (v nadaljnjem besedilu: MZIE).
10. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in mladino (v nadaljnjem besedilu: MIZM),
11. Ministrstvo za okolje in prostor (v nadaljnjem besedilu: MOP),
12. Ministrstvo za demografijo, družino in socialne zadeve (v nadaljnjem besedilu: MDDSZ),
13. Ministrstvo za lokalno samoupravo, kohezijo in regionalni razvoj (v nadaljnjem besedilu: MLSKRR),
14. Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu (v nadaljnjem besedilu: USZS),
15. Ministrstvo za gospodarstvo, delo in šport, Urad Republike Slovenije za meroslovje (v nadaljnjem besedilu: MGDŠ MIRS),
16. Ministrstvo za gospodarstvo, delo in šport, Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino (v nadaljnjem besedilu: MGDŠ UIL),
17. Ministrstvo za okolje in prostor, Geodetska uprava Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: MOP, GURS),
18. Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti (v nadaljnjem besedilu: UN),
19. Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje (v nadaljnjem besedilu: UKOM),
20. Slovenski regionalno razvojni sklad (v nadaljnjem besedilu: SRRS).

1. Predlagatelj teme: Ministrstvo za finance

Sofinancer: **Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije**

1. TEMA: Vzpostavitev metodologije za postavljanje prioritet razvoja

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme: 2.5.1.
Naslov teme: Vzpostavitev metodologije za postavljanje prioritet razvoja

Cilja:

- Racionalnejše in učinkovitejše postavljanje prioritet razvoja.
- Večja kvaliteta javnih financ - osredotočenost javnega financiranja na prioritete.

Podrobnejša obrazložitev:
Ob pripravi različnih strateških dokumentov je težava, da so prioritete vse prevečkrat »spisek želja od spodaj navzgor«. Institucije, uporabniki, družba in gospodarstvo veliko krat zagovarjajo svoje interese in potrebe. Cilji in prioritete se tako na EU ravni, kot nacionalni ravni med seboj pogosto izključujejo. Kompleksnost sistemov in načini odločanja prav tako pomembno vplivajo na končno vsebino prioritet.

Sistem, ki bi omogočal na znanosti podprtem določanju prioritet, bo pripomogel k učinkovitejšem postavljanju, jasni predstavitvi (racionalnost odločitve), kakovostnejšem procesu usklajevanja želja med udeleženci, lastništvu, merljivost in vrednotenja doseženih prioritet.

Raziskovalna naloga bi morala pokazati alternativne možnosti za vzpostavitev takšnega sistema. Na primer s kvantificirano in hierarhično povezanostjo ciljev in kazalnikov. OECD je za Slovenijo pripravil analitičen okvir za simuliranje doseganje postavljenih prioritet v obstoječi strategiji razvoja, vendar je bilo to pripravljeno za preverjanje vrednosti ciljnih kazalnikov na že postavljenih prioritetah. V novem pristopu bi morali z simulacijo vrednosti različnih kazalnikov predlagati in potrditi prioritete (ne obratno). Možnost je tudi z postavljanjem različnih scenariji (what if).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(MF 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: mag. Franci Klužer,
e-naslov: franci.kluzer@gov.si (MF)

2. Predlagatelj teme: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in mladino

Sofinancer: **Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije**

1. TEMA: Analiza regionalnih razvojnih potreb, prostorskih možnosti in institucionalnih učinkov umeščanja novih akademskih središč v Republiki Sloveniji

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme: 5.12.1.
Naslov teme: Analiza regionalnih razvojnih potreb, prostorskih možnosti in institucionalnih učinkov umeščanja novih akademskih središč v Republiki Sloveniji

Cilji:

- Analizirati regionalne razvojne, izobraževalne, raziskovalne in kadrovske potrebe v Republiki Sloveniji z vidika možnosti umeščanja novih akademskih središč.
- Oceniti obstoječo prostorsko razporeditev visokošolskih, raziskovalnih in inovacijskih zmogljivosti ter prepoznati območja z razvojnim potencialom za nova akademska središča.

- Pripraviti predlog meril za presojo primernosti lokacij za umeščanje novih akademskih središč, ob upoštevanju dostopnosti, regionalnega razvoja, kadrovskih potreb, infrastrukture in povezav z gospodarstvom.
- Oceniti institucionalne, organizacijske, kadrovske, finančne in regionalno-razvojne učinke vzpostavitve novih akademskih središč.
- Na podlagi izvedene analize oblikovati predlog prostorskega, institucionalnega in programskega umeščanja novih akademskih središč v Republiki Sloveniji.

Podrobnejša obrazložitev:
Uravnotežen regionalni razvoj zahteva usklajeno načrtovanje visokošolskih, raziskovalnih in inovacijskih zmogljivosti, ki prispevajo k razvoju človeškega kapitala, regionalni konkurenčnosti in dostopnosti izobraževanja. Med slovenskimi regijami obstajajo razlike v razpoložljivosti akademskih institucij, raziskovalne infrastrukture, kadrovskih zmogljivosti in povezanosti z gospodarstvom.

Morebitno umeščanje novih akademskih središč mora zato temeljiti na objektivnih merilih, ki upoštevajo regionalne razvojne potrebe, demografske trende, potrebe trga dela, obstoječe zmogljivosti in finančno vzdržnost. Pri tem je treba primerjati različne institucionalne modele, od ustanavljanja novih institucij do razvoja dislociranih enot in medinstitucionalnih partnerstev.

Raziskava je potrebna za pripravo strokovnih podlag za presojo primernosti lokacij, institucionalnih modelov ter njihovih finančnih, kadrovskih in regionalno-razvojnih učinkov, kar bo omogočilo utemeljeno odločanje o nadaljnjem razvoju akademskih središč v Sloveniji.

Namen raziskave in njena povezava s pristojnostmi oziroma politikami ministrstva.

Namen raziskave je pripraviti strokovne, metodološke in podatkovne podlage za strateško načrtovanje prostorskega razvoja visokošolskih, znanstvenoraziskovalnih in inovacijskih zmogljivosti Republike Slovenije.

Raziskava bo omogočila primerjalno oceno regionalnih razvojnih potreb, opredelitev meril za izbor potencialnih lokacij, presojo različnih institucionalnih modelov ter oblikovanje predlogov za dolgoročno in finančno vzdržno umeščanje akademskih središč.

Raziskava je povezana s pristojnostmi ministrstva na področju:
- razvoja in načrtovanja visokošolskega sistema;
- razvoja znanstvenoraziskovalne dejavnosti in raziskovalne infrastrukture;
- priprave strateških in razvojnih dokumentov;
- ustanavljanja oziroma sodelovanja pri ustanavljanju javnih visokošolskih in raziskovalnih institucij v okviru zakonskih pristojnosti;
- načrtovanja javnih vlaganj v visokošolsko in raziskovalno infrastrukturo;
- medresorskega sodelovanja pri regionalnem razvoju in prostorskem načrtovanju;
- spodbujanja povezovanja visokošolskih in raziskovalnih institucij z gospodarstvom in regionalnim okoljem.

Vsebinsko se raziskava navezuje na ZViS-1, ZZrID, ZSRR-2, Strategijo razvoja Slovenije 2030, Resolucijo o nacionalnem programu visokega šolstva do 2030, ReZrIS30, Strategijo prostorskega razvoja Slovenije 2050 in Slovensko strategijo trajnostne pametne specializacije.

Izvedba projekta v dveh fazah

Prva faza: Analiza stanja in oblikovanje meril, od 1. do 6. meseca

V prvi fazi izvajalec:

- pregleda relevantni normativni, strateški in razvojni okvir;
- zbere in analizira razpoložljive regionalne, demografske, gospodarske, izobraževalne in raziskovalne podatke;
- izdela prostorski pregled obstoječih akademskih in raziskovalnih zmogljivosti;
- opredeli regionalne potrebe in razvojne vrzeli;
- analizira dostopnost akademskih institucij ter obstoječe infrastrukturne in kadrovske zmogljivosti;
- oblikuje večkriterijski model za presojo potencialnih lokacij, vključno z utežmi in načinom ocenjevanja;
- opredeli najmanj tri možne institucionalne modele;
- pripravi vmesno poročilo z začetnimi ugotovitvami, predlaganimi merili in predhodno identifikacijo razvojnih možnosti.

Druga faza: Primerjalna presoja in oblikovanje razvojnih priporočil, od 7. do 12. meseca

V drugi fazi izvajalec:

- preveri in dopolni ugotovitve prve faze;
- uporabi večkriterijski model za primerjalno presojo potencialnih lokacij;
- analizira prostorske, kadrovske in infrastrukturne omejitve posameznih razvojnih možnosti;
- primerja institucionalne modele z vidika izvedljivosti, finančne vzdržnosti in dolgoročnih razvojnih učinkov;
- pripravi okvirne ocene investicijskih in tekočih stroškov po posameznih modelih oziroma scenarijih;
- izdela scenarije institucionalnih in regionalno-razvojnih učinkov;
- opravi analizo občutljivosti rezultatov na izbrana merila in uteži;
- oblikuje prednostno razvrstitev razvojnih možnosti z jasno metodološko utemeljitvijo;
- pripravi predlog časovno in vsebinsko razvrščenih ukrepov;
- izdela končno poročilo s strokovnimi priporočili za odločevalce.

Končni rezultati

1. Celovita analiza regionalnih razvojnih, demografskih, izobraževalnih, raziskovalnih in kadrovskih potreb Republike Slovenije.
2. Prostorski pregled obstoječih visokošolskih, raziskovalnih in inovacijskih zmogljivosti ter identifikacija razvojnih vrzeli.
3. Metodologija in objektivna merila za primerjalno presojo potencialnih lokacij novih akademskih središč.
4. Primerjava najmanj treh institucionalnih in organizacijskih modelov ter ocena njihovih prostorskih, kadrovskih, infrastrukturnih in finančnih zahtev.
5. Analiza regionalnih, institucionalnih in razvojnih učinkov posameznih modelov.
6. Primerjalna ocena in utemeljena prednostna razvrstitev razvojnih možnosti.
7. Predlog prostorskega, institucionalnega in programskega umeščanja novih akademskih središč, če analize potrdijo njihovo razvojno upravičenost.
8. Končno raziskovalno poročilo s priporočili in izvedbeno matriko ukrepov, razvrščenih glede na ročnost, prioriteto, pristojne nosilce, pogoje izvedbe in pričakovane učinke, kot strokovno podlago za oblikovanje javnih politik.

Okvirno obdobje trajanja projekta:	do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev:	do 80.000,00 EUR (MIZM 50 %, ARIS 50 %)
Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:	Tomaž Rozman, e-naslov: Tomaz.Rozman@gov.si, tel. št.: (01) 400 5318

2. TEMA: Analiza vzrokov nezadostne ravni bralne pismenosti

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme: 3.4.1.
Naslov teme: Analiza vzrokov nezadostne ravni bralne pismenosti

Cilji:

- Analizirati obseg, časovno dinamiko in ključne značilnosti upada dosežkov učencev na področju bralne pismenosti, s posebnim poudarkom na prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju ter ob upoštevanju celotnega obdobja osnovnošolskega izobraževanja.
- Na podlagi anonimiziranih podatkov Državnega izpitnega centra, rezultatov nacionalnega preverjanja znanja in drugih razpoložljivih podatkovnih virov identificirati razlike v dosežkih med učenci, oddelki, šolami, regijami in posameznimi obdobji osnovnošolskega izobraževanja.
- Ugotoviti ključne individualne, pedagoške, didaktične, organizacijske, socialne in jezikovne dejavnike, ki so povezani z nezadostno ravnjo oziroma upadanjem bralne pismenosti učencev.
- Analizirati povezanost med dosežki učencev in značilnostmi njihovega socialnega okolja, pri čemer se kot kontekstualni kazalniki uporabijo zlasti delež učencev, upravičenih do subvencionirane šolske prehrane, raven subvencije ter drugi razpoložljivi kazalniki socialno-ekonomskega položaja učencev in šolskega okolja.
- Analizirati vpliv vključevanja učencev priseljencev oziroma učencev, katerih prvi jezik ni slovenščina, na dosežke na področju bralne pismenosti, ob upoštevanju njihovega deleža v šoli oziroma oddelku, trajanja vključitve v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem ter obsega dodatnih ur slovenščine, ki jih šola izvaja za te učence.
- Identificirati osnovne šole in oddelke, ki ob primerljivih socialnih, demografskih in jezikovnih okoliščinah dosegajo nadpovprečne rezultate oziroma izkazujejo visoko dodano vrednost, ter analizirati pedagoške, didaktične, organizacijske in vodstvene prakse, ki prispevajo k njihovim dosežkom.
- Analizirati vrste, kakovost, obseg in načine uporabe učbenikov, delovnih zvezkov, digitalnih vsebin ter drugih učnih in bralnih gradiv ter njihov vpliv na razvoj bralnega razumevanja in bralne pismenosti pri slovenščini in drugih predmetih.
- Oblikovati nabor preverjenih dobrih praks ter izvedljiva priporočila za izboljšanje poučevanja, izbire in uporabe učnih gradiv, strokovnega razvoja učiteljev, spremljanja dosežkov učencev ter sistemskega upravljanja razvoja bralne pismenosti v osnovnih šolah.

<u>Podrobnejša obrazložitev:</u>
Dosežki učencev na področju bralne pismenosti kažejo potrebo po poglobljeni, podatkovno podprti razlagi dejavnikov, ki vplivajo na razvoj bralnega razumevanja in uporabo bralnih strategij. Razpoložljivi podatki omogočajo zaznavo razlik in trendov, ne pojasnijo pa dovolj zanesljivo njihovega nastanka, medsebojnega učinkovanja ter pomena šolskih praks. Posebej je treba osvetliti prvo vzgojno-izobraževalno obdobje, prehode med obdobji, razlike med šolami in oddelki ter vpliv socialno-ekonomskih, jezikovnih in organizacijskih okoliščin. Brez takšne analize obstaja tveganje, da bodo ukrepi splošni, premalo ciljno usmerjeni ali usmerjeni predvsem v posledice in ne v vzroke.

Namen raziskave je ministrstvu zagotoviti celovito empirično podlago za sistemsko upravljanje razvoja bralne pismenosti v osnovni šoli. Raziskava se neposredno nanaša na pristojnost ministrstva za zagotavljanje kakovosti in enakih možnosti, razvoj programov in kurikula, spremljanje dosežkov,

urejanje učnih gradiv, načrtovanje strokovnega razvoja ter usmerjanje dela javnih zavodov. Ugotovitve morajo podpreti tudi izvajanje kurikularne prenove, zlasti uresničevanje skupnih ciljev, povezanih z jezikom, učenjem učenja in kritičnim mišljenjem pri vseh predmetih.

Pričakovani rezultati:

- analitično poročilo z večnivojsko analizo razlik, trendov in dejavnikov;
- profil kazalnikov tveganja in zaščitnih dejavnikov brez razvrščanja ali javnega označevanja posameznih šol;
- študije primerov šol z visoko dodano vrednostjo ter katalog prenosljivih praks;
- priporočila za poučevanje branja in učenje z branjem pri vseh predmetih.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(MIZM 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Nastasja Škerlj Grat,
e-naslov: Nastasja.Skerlj-Grat@gov.si,
tel. št.: (01) 400 5725

3. TEMA: Evalvacija obstoječih pristopov in razvoj nacionalnega modela preventive medvrstniškega nasilja v osnovnih in srednjih šolah

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme: 3.4.2.
Naslov teme: Evalvacija obstoječih pristopov in razvoj nacionalnega modela preventive medvrstniškega nasilja v osnovnih in srednjih šolah

Cilji:

- Pregledati in ovrednotiti obstoječe nacionalne smernice, protokole, strokovna gradiva in izbrane primerljive tuje pristope na področju preprečevanja medvrstniškega nasilja.
- Preveriti in oceniti načine uvajanja in izvajanja preventivnih praks v Evropski uniji ter analizirati pristope izbranih držav članic z razvitimi sistemi preprečevanja in obravnave medvrstniškega nasilja, vključno z oceno možnosti njihovega prenosa in prilagoditve slovenskemu šolskemu prostoru.
- Analizirati izvajanje preventivnih praks v osnovnih in srednjih šolah, zlasti njihovo razširjenost, sistematičnost, izvajalce, razpoložljive vire ter ključne razlike med šolami in ravnmi izobraževanja.
- Opredeliti glavne pomanjkljivosti, ovire in primere dobrih praks pri preprečevanju klasičnih, odnosnih, socialno izključujočih in spletnih oblik medvrstniškega nasilja.
- Oceniti potrebe šol po strokovni, organizacijski in sistemski podpori za učinkovitejše izvajanje preventivnih dejavnosti.
- Preveriti ključne pogoje za prenos uspešnih preventivnih pristopov na nacionalno raven, zlasti z vidika kadrovskih zmogljivosti, institucionalne podpore in izvedljivosti v različnih šolskih okoljih.
- Pripraviti strokovno utemeljen in izvedljiv predlog nacionalnega modela preventive medvrstniškega nasilja, vključno s priporočili za njegovo postopno uvedbo ter osnovnimi kazalniki za spremljanje izvajanja in učinkov.

Podrobnejša obrazložitev:

Šole uporabljajo različne preventivne programe, protokole in odzivne prakse, vendar ni enotnega pregleda njihove razširjenosti, kakovosti izvajanja, učinkov in pogojev uspešnosti. Preventiva je lahko projektna, časovno omejena ali odvisna od pobude posameznikov, pri čemer se klasične, odnosne, izključujoče in spletne oblike nasilja pogosto obravnavajo ločeno. Manjka nacionalno usklajen model, ki bi določil minimalne standarde, ravni preventive, vloge deležnikov, strokovno podporo in spremljanje učinkov, hkrati pa šolam omogočil prilagajanje lokalnemu okolju.

Namen raziskave je ovrednotiti dejansko izvajanje preventive ter razviti izvedljiv nacionalni model za osnovne in srednje šole. Tema je povezana s pristojnostmi ministrstva za zagotavljanje varnega in spodbudnega učnega okolja, kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela, strokovnega razvoja zaposlenih, sistemske podpore šolam ter medresorskega sodelovanja na področju varovanja otrok in mladostnikov.

Pričakovani rezultati:

- nacionalna mapa obstoječih praks in ocena njihove kakovosti oziroma dokazne podprtosti;
- evalvacijsko poročilo z analizo vrzeli, ovir in pogojev uspešnega izvajanja;
- predlog nacionalnega modela z opredeljenimi ravnmi preventive, vlogami, postopki in minimalnimi standardi;
- predlog orodja za samooceno šole in nabora sistemskih kazalnikov;
- izvedbeni načrt pilotiranja, evalvacije in postopne nacionalne uvedbe;
- priporočila za strokovno usposabljanje, svetovalno podporo in medinstitucionalno sodelovanje.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(MIZM 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Alenka Klepac,
e-naslov: Alenka.Klepac@gov.si,
tel. št.: (01) 400 5310

4. TEMA: Stabilnost financiranja visokega šolstva po načelu lump sum in vpliv sprememb plačnega sistema, zakonodaje in drugih ukrepov države na izvajanja študijske dejavnosti

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme: 3.12.1.
Naslov teme: Stabilnost financiranja visokega šolstva po načelu lump sum in vpliv sprememb plačnega sistema, zakonodaje in drugih ukrepov države na izvajanja študijske dejavnosti

Cilji:

- Opredeliti dejavnosti in glavne skupine stroškov, ki morajo biti vključene v temeljni steber financiranja.
- Analizirati strukturo stroškov dela in vpliv sprememb plačnega sistema na javne visokošolske zavode.
- Določiti merila za razlikovanje med finančnimi učinki državnih ukrepov ter posledicami notranjih kadrovskih, organizacijskih in poslovnih odločitev zavodov.
- Razviti in primerjati izvedljive variante prilagajanja financiranja, vključno z indeksacijo, korekcijskim faktorjem, posebnim finančnim popravkom ali kombiniranim pristopom.

- V prvih šestih mesecih pripraviti prvo priporočeno rešitev, omejene simulacije učinkov in normativne usmeritve.
- Razviti metodologijo za določitev začetnega obsega financiranja po načelu lump sum.
- Določiti razmerja in prehode med temeljnim, razvojnim in investicijskim stebrom financiranja.
- Izdelati simulacije učinkov na posamezne visokošolske zavode in državni proračun.
- Oblikovati prehodni mehanizem, podatkovni okvir ter kazalnike za spremljanje in evalvacijo modela.
- Pripraviti končna priporočila za normativno in izvedbeno ureditev javnega financiranja visokega šolstva.

Podrobnejša obrazložitev:
Problem oziroma potreba, zaradi katere je raziskava potrebna:
Novi sistem javnega financiranja visokega šolstva mora zagotavljati stabilno, predvidljivo in transparentno financiranje študijske dejavnosti ter hkrati ohranjati avtonomijo javnih visokošolskih zavodov pri notranjem razporejanju sredstev po načelu lump sum. Sredstva javnim univerzam se po novem Zakonu o visokem šolstvu (ZviS-1) zagotavljajo prek temeljnega, razvojnega in investicijskega stebra financiranja, zato je treba ustrezno opredeliti namen in vsebino posameznih stebrov ter njihova medsebojna razmerja.
Poseben izziv predstavljajo dodatne finančne obveznosti, ki nastanejo zaradi sprememb plačnega sistema, zakonodaje ali drugih ukrepov države in na katere visokošolski zavodi nimajo neposrednega vpliva. Ker stroški dela predstavljajo pomemben del stroškov izvajanja študijske dejavnosti, lahko spremembe vrednosti plačnih razredov, uvrstitev delovnih mest, napredovanj, kolektivnih pogodb in drugih sistemsko določenih elementov pomembno vplivajo na finančni položaj zavodov. Če ti učinki niso ustrezno vključeni v sistem financiranja, se lahko zmanjšajo sredstva, ki so na voljo za izvajanje osnovne dejavnosti. Popolno povračilo vseh dejansko nastalih stroškov pa bi lahko oslabilo načelo lump sum in zmanjšalo odgovornost zavodov za učinkovito upravljanje sredstev.
Raziskava je zato potrebna za oblikovanje strokovno utemeljenih in izvedljivih meril, s katerimi bo mogoče razlikovati med finančnimi učinki ukrepov države in posledicami notranjih kadrovskih, organizacijskih ter poslovnih odločitev visokošolskih zavodov.

Namen raziskave in njena povezava s pristojnostmi oziroma politikami ministrstva:
Namen raziskave je pripraviti strokovne, metodološke in podatkovne podlage za opredelitev stroškovnega jedra temeljnega stebra financiranja ter za oblikovanje izvedljivega načina prilagajanja financiranja po načelu lump sum spremembam plačnega sistema, zakonodaje in drugim ukrepom države. Razmerje med temeljnim, razvojnim in investicijskim stebrom bo obravnavano v obsegu, ki je potreben za določitev vsebine temeljnega stebra in preprečevanje prekrivanja financiranja.
Raziskava je neposredno povezana s pristojnostmi Ministrstva za izobraževanje, znanost in mladino na področju:
- priprave podzakonske ureditve javnega financiranja visokega šolstva;
- zagotavljanja sredstev za izvajanje študijske dejavnosti;
- priprave izhodišč za večletno pogodbeno financiranje;
- načrtovanja proračunskih sredstev za visoko šolstvo;
- spremljanja in vrednotenja učinkov sistema financiranja.

Izvedba projekta v dveh fazah:
- **Prva faza: analitične podlage, od 1. do 6. meseca**
- **Druga faza: preveritev in končni predlog, od 7. do 12. meseca**

V prvi fazi izvajalec:
- pregleda pravni, finančni in podatkovni okvir;
- opredeli dejavnosti in glavne skupine stroškov temeljnega stebra financiranja;
- analizira strukturo stroškov dela;

- identificira relevantne učinke sprememb plačnega sistema in drugih državnih ukrepov;
- pripravi merila za razlikovanje med zunanjimi in notranjimi dejavniki stroškov;
- razvije najmanj tri osnovne variante prilagoditvenega mehanizma;
- izvede predhodne simulacije na razpoložljivih podatkih oziroma standardiziranih scenarijih;
- pripravi vmesno poročilo s prvo priporočeno rešitvijo in začetnimi normativnimi usmeritvami.

V drugi fazi izvajalec:

- preveri in dopolni ugotovitve prve faze;
- podrobneje primerja izvedljivost predlaganih variant;
- nadgradi simulacije fiskalnih in distribucijskih učinkov;
- oblikuje predlog metodološkega okvira za začetni obseg financiranja po načelu lump sum;
- določi merila za razmejitev med stebri financiranja;
- pripravi prehodni mehanizem;
- opredeli minimalni nabor podatkov in kazalnikov za spremljanje;
- oblikuje končno priporočilo ter normativne in izvedbene usmeritve.

Končni rezultati:

1. končna opredelitev dejavnosti in glavnih skupin stroškov temeljnega stebra financiranja;
2. analiza vpliva sprememb plačnega sistema, zakonodaje in drugih ukrepov države na izvajanje študijske dejavnosti;
3. metodološka merila za razlikovanje med učinki državnih ukrepov in učinki odločitev posameznega zavoda;
4. priporočilo najprimernejše variante (od vsaj treh izvedljivih) prilagajanja financiranja s primerjavo njihovih prednosti, slabosti, podatkovnih zahtev in fiskalnih posledic;
5. predlog metodološkega okvira za določitev začetnega obsega financiranja po načelu lump sum;
6. merila za razmejitev dejavnosti in stroškov med temeljnim, razvojnim in investicijskim stebrom;
7. simulacije učinkov izbranih variant na javne visokošolske zavode in državni proračun v obsegu, ki ga omogočajo razpoložljivi podatki;
8. predlog prehodnega mehanizma na nov model financiranja;
9. končno poročilo s priporočili za odločevalce.

Okvirno obdobje trajanja projekta:	do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev:	do 50.000,00 EUR (MIZM 50 %, ARIS 50 %)
Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:	Duša Marjetič e-naslov: dusa.marjetic@gov.si, tel. št.: (01) 478 4763

5. TEMA: Profesionalna avtonomija, razvoj in dolgoročna kadrovska vzdržnost učiteljskega poklica v Sloveniji

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme: 3.4.3.
Naslov teme: Profesionalna avtonomija, razvoj in dolgoročna kadrovska vzdržnost učiteljskega poklica v Sloveniji

Cilji:

- Analizirati stanje, obseg in ključne dejavnike profesionalne avtonomije, strokovnega položaja, delovnih pogojev in kariernega razvoja učiteljev na različnih ravneh izobraževanja.
- Ugotoviti povezanost med profesionalno avtonomijo učiteljev, administrativnimi in organizacijskimi obremenitvami, kakovostjo poučevanja, uvajanjem inovativnih pedagoških pristopov ter učnimi dosežki.
- Analizirati demografske, kadrovske, regionalne, predmetne in organizacijske dejavnike, ki vplivajo na sedanje in prihodnje potrebe po učiteljskem in drugem pedagoškem kadru.
- Oceniti kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne potrebe po pedagoškem kadru glede na demografske projekcije, upokojevanje zaposlenih, razvoj izobraževalnega sistema ter spremembe kompetenc in vsebin izobraževanja.
- Preučiti dejavnike privlačnosti učiteljskega poklica, motive za vstop, vztrajanje in izstop iz poklica ter vpliv plačnih, statusnih, organizacijskih, razvojnih in družbenih dejavnikov na zaposlovanje in zadrževanje kakovostnega kadra.
- Ovrednotiti obstoječe sisteme začetnega izobraževanja, uvajanja v poklic, mentorstva, stalnega strokovnega izpopolnjevanja in napredovanja ter preučiti možnosti uporabe mikrodokazil za pridobivanje, nadgrajevanje in priznavanje pedagoških kompetenc.
- Oblikovati celovit nabor sistemskih ukrepov in izvedbeni načrt za krepitev profesionalne avtonomije, zmanjševanje nesorazmernih administrativnih obremenitev, izboljšanje kakovosti poučevanja ter zagotavljanje privlačnosti, razvoja in dolgoročne kadrovske stabilnosti učiteljskega poklica.

Podrobnejša obrazložitev:
Vzdržnost učiteljskega poklica je povezana s starostno strukturo zaposlenih, razlikami med regijami in predmetnimi področji, oteženim pridobivanjem in zadrževanjem kadra ter spremembami kompetenc, ki jih zahteva razvoj izobraževanja. Hkrati ni dovolj celovitega vpogleda v to, kako učitelji dejansko doživljajo profesionalno avtonomijo, katere administrativne in organizacijske obremenitve omejujejo strokovno delo ter kako sistemi začetnega izobraževanja, uvajanja, mentorstva, strokovnega razvoja in napredovanja vplivajo na kakovost in privlačnost poklica. Parcialni podatki ne omogočajo zanesljivih dolgoročnih kadrovskih projekcij in ciljno usmerjenih ukrepov.

Namen raziskave je povezati analizo profesionalne avtonomije in razvoja učiteljev z napovedovanjem kadrovskih potreb ter ministrstvu zagotoviti podlago za usklajeno kadrovsko, razvojno in normativno politiko. Raziskava podpira pristojnosti ministrstva na področju pogojev za opravljanje vzgojno-izobraževalnega dela, izobraževanja in strokovnega razvoja zaposlenih, napredovanja, financiranja, mreže programov, kakovosti poučevanja ter načrtovanja razvoja sistema.

Pričakovani rezultati:
- konceptualni in merilni okvir profesionalne avtonomije učiteljev;
- podatkovno podprta analiza delovnih pogojev, obremenitev, kariernih poti in regionalnih oziroma predmetnih vrzeli;
- kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne kadrovske projekcije z več scenariji;
- analiza učinkovitosti obstoječih sistemov uvajanja, mentorstva, strokovnega razvoja in napredovanja in predlogi za izboljšave;
- predlog ukrepov za zmanjšanje nesorazmernih administrativnih obremenitev in krepitev strokovne odgovornosti;
- izvedbeni načrt za privabljanje, razvoj in zadrževanje kadra z merili uspešnosti,
- -predlogi za dvig ugleda učiteljskega poklica v Sloveniji.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(MIZM 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Darinka Cankar,
e-naslov: Darinka.Cankar@gov.si,
tel. št.: (01) 400 5218

6. TEMA: Zagotavljanje ideološke nevtralne šole

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme: 3.4.4.
Naslov teme: Zagotavljanje ideološke nevtralne šole

Cilji:

- Analizirati normativni in institucionalni okvir zagotavljanja pluralnosti, ideološke nevtralnosti ter strokovne neodvisnosti v javnem izobraževanju.
- Primerjalno preučiti dobre prakse evropskih držav in širše pri zagotavljanju uravnoteženega in vključujočega učnega okolja.
- Ugotoviti zaznave učiteljev, vodstev šol, staršev in učencev glede zagotavljanja pluralnosti v vzgojno-izobraževalnem procesu.
- Pripraviti priporočila za krepitev zaupanja javnosti v javni izobraževalni sistem.

Podrobnejša obrazložitev:
Javni vzgojno-izobraževalni sistem mora zagotavljati kakovostno izobraževanje, pluralnost pogledov, kritično mišljenje, spoštovanje človekovih pravic ter strokovno avtonomijo pedagoških delavcev. Pri tem je pomembno varovanje otrok in mladostnikov pred nedopustnim političnim ali ideološkim vplivanjem, ob hkratnem zagotavljanju možnosti za obravnavo različnih družbenih vprašanj in samostojno oblikovanje stališč. Izziv predstavlja oblikovanje objektivnih in pravno utemeljenih meril za zagotavljanje ideološke nevtralnosti, ki ne sme omejevati strokovne avtonomije, pluralnosti ali ustavno varovanih pravic.

Raziskava je potrebna predvsem za analizo pravne in institucionalne ureditve, primerjavo evropskih praks ter proučitev zaznav ključnih deležnikov. Na tej podlagi bodo oblikovana priporočila za krepitev strokovne neodvisnosti, pluralnosti in zaupanja javnosti v vzgojno-izobraževalni sistem.

Namen raziskave in njena povezava s pristojnostmi oziroma politikami ministrstva

Namen raziskave je pripraviti strokovne, pravne, primerjalne in empirične podlage za presojo zagotavljanja pluralnosti, ideološke nevtralnosti in strokovne avtonomije v javnem vzgojno-izobraževalnem sistemu.
Raziskava bo omogočila opredelitev ustreznih meril za razlikovanje med legitimnim pedagoškim obravnavanjem različnih družbenih vprašanj ter morebitnimi praksami nedopustnega enostranskega vplivanja. Na podlagi analiz in empiričnih ugotovitev bodo oblikovana priporočila za izboljšanje institucionalnih in pedagoških pristopov ter krepitev zaupanja v javne izobraževalne institucije.
Raziskava je povezana s pristojnostmi resorja, pristojnega za vzgojo in izobraževanje, predvsem na področju:

- zagotavljanja kakovosti in strokovnosti javnega vzgojno-izobraževalnega sistema;
- priprave in spremljanja normativnega okvira;
- varovanja pravic otrok in udeležencev izobraževanja;
- zagotavljanja strokovne avtonomije učiteljev in vzgojno-izobraževalnih institucij;

- oblikovanja ukrepov za krepitev pluralnosti, vključevanja in demokratične kulture;
- spremljanja zaupanja javnosti v izobraževalni sistem.

Vsebinsko se raziskava navezuje na Ustavo Republike Slovenije, Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, Zakon o osnovni šoli, Konvencijo o otrokovih pravicah, Listino Evropske unije o temeljnih pravicah ter evropske usmeritve na področju izobraževanja in demokratične kulture.

Izvedba projekta v dveh fazah

Prva faza: Normativna, primerjalna in metodološka analiza, od 1. do 6. meseca

V prvi fazi izvajalec:
- pregleda ustavni, zakonodajni in strateški okvir;
- analizira strokovne in pravne razlage načel pluralnosti, nevtralnosti in pedagoške avtonomije;
- pregleda obstoječe institucionalne mehanizme za zaščito pravic učencev in strokovne neodvisnosti učiteljev;
- izvede primerjalno analizo najmanj petih evropskih držav;
- pripravi konceptualni okvir in operativna merila za empirično raziskavo;
- oblikuje raziskovalne instrumente za učitelje, vodstva šol, starše in učence;
- pripravi metodologijo vzorčenja in načrt varovanja osebnih podatkov;
- izvede začetni del empiričnega zbiranja podatkov;
- pripravi vmesno poročilo s pravno, primerjalno in metodološko analizo.

Druga faza: Empirična raziskava in oblikovanje priporočil, od 7. do 12. meseca

V drugi fazi izvajalec:
- zaključi zbiranje empiričnih podatkov;
- analizira zaznave posameznih skupin deležnikov;
- primerja rezultate glede na relevantne institucionalne in druge značilnosti, kolikor to omogočata vzorec in varstvo osebnih podatkov;
- opredeli ključne dejavnike zaupanja v strokovnost in nepristranskost vzgojno-izobraževalnega sistema;
- identificira morebitna neskladja med normativno ureditvijo in institucionalnimi praksami;
- oblikuje najmanj tri skupine možnih ukrepov: organizacijske, strokovno-pedagoške in morebitne normativne;
- oceni njihovo izvedljivost, sorazmernost in možne posledice;
- pripravi prednostno in časovno razvrstitev ukrepov;
- pripravi končno poročilo s priporočili za oblikovalce izobraževalnih politik.

Končni rezultati
1. Celovita analiza pravnega in institucionalnega okvira zagotavljanja pluralnosti, ideološke nevtralnosti in strokovne avtonomije v javnem izobraževanju.
2. Primerjalna analiza ureditev in dobrih praks najmanj petih evropskih držav.
3. Empirična analiza zaznav učiteljev, vodstev šol, staršev in učencev ter dejavnikov, ki vplivajo na zaupanje v javni izobraževalni sistem.
4. Opredelitev objektivnih meril za presojo pluralnosti in strokovne nepristranskosti ter identifikacija morebitnih sistemskih in institucionalnih pomanjkljivosti.
5. Priprava konkretnih priporočil in izvedljivih ukrepov za krepitev pluralnosti, strokovne avtonomije in zaupanja javnosti, razvrščenih po prioriteti, ročnosti in pristojnih nosilcih.
6. Končno raziskovalno poročilo s priporočili za odločevalce in predlogom kazalnikov za spremljanje učinkov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev

Okvirni obseg sredstev:	do 60.000,00 EUR (MIZM 50 %, ARIS 50 %)
Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:	Barbara Kuk Žgajner, e-naslov: Barbara.Kuk-Zgajnar@gov.si, tel. št.: (01) 400 5388

3. Predlagatelj teme: Ministrstvo za notranje zadeve in javno upravo

Sofinancer: **Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije**

1. TEMA: Ravnanje z uniformami slovenske policije po uporabi in obrabi (trajnostni in okoljsko odgovorni pristopi) – krožno gospodarstvo v logistiki

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.8.: Nizkoogljično krožno gospodarstvo

Številka teme: 2.8.1.
Naslov teme: Ravnanje z uniformami slovenske policije po uporabi in obrabi (trajnostni in okoljsko odgovorni pristopi) – krožno gospodarstvo v logistiki

Cilji:

- Analizirati obstoječe stanje logističnega sistema na področju ravnanja z izrabljenimi in odpisanimi uniformami Policije Republike Slovenije (količine, tokovi, stroški, načini uničenja, odgovornosti) ter identificirati ključne pomanjkljivosti z vidika krožnega gospodarstva in varovanja identitete (logistični vidik).
- Izvesti presojo okoljskih vplivov in ogljičnega odtisa obstoječega logističnega sistema ravnanja z uniformami po metodologiji presoje življenjskega cikla (LCA) ter pripraviti primerjalno analizo z alternativnimi scenariji ravnanja po izteku uporabe.
- Analizirati EU strategijo za trajnostne in krožne tekstilne izdelke, Akcijski načrt za krožno gospodarstvo, interna pravila o varovanju identitete in službenih oznak, zeleno javno naročanje ter dobre prakse ravnanja z odsluženimi uniformami v policijah in drugih uniformiranih službah v izbranih državah EU, z namenom prenosa relevantnih rešitev v slovenski kontekst. Predvsem na področje logistike varnostnih sil – policije (Trajnostna ravnanja v logističnem procesu oskrbe z uniformami).
- Ovrednotiti rešitve za varno razosebljanje in zbiranje uniform po uporabi ob zagotavljanju, sledljivosti in zaščite pred zlorabami (logistični tok).
- Opredeliti in analizirati scenarije krožnega ravnanja z izrabljenimi uniformami (npr. notranja ponovna uporaba po razosebljanju, stroškovne upravičenosti, varnostnih zahtev (sledljivost in preprečitev uporabe nepooblaščenim) in izvedljivosti.
- Razviti model sodelovanja z dobavitelji uniform in drugimi deležniki (npr. sheme razširjene odgovornosti proizvajalca, pogodbeni prevzem in predelava odsluženih uniform, krožni poslovni modeli najema ali povratnega odkupa), ki bo omogočal zapiranje snovnih tokov policijskih uniform.
- Pripraviti predlog smernic in standardiziranega protokola ravnanja z izrabljenimi uniformami Policije RS (postopki zbiranja, evidentiranja, začasnega skladiščenja, razosebljanja, izbire izvajalcev, spremljanja količin in tokov materialov).
- Predlagati merila in priporočila za vključitev zahtev krožnega gospodarstva v postopke logističnih postopkov ministrstva za notranje zadeve (javnega naročanja policijskih uniform, obveznost prevzema po koncu življenjske dobe…).

- Oceniti socialne, varnostne in ekonomske vidike posameznih scenarijev ravnanja z odsluženimi uniformami (tveganje zlorabe, vpliv na organizacijo dela, možnosti vključevanja socialnih podjetij in lokalnih predelovalcev, vpliv na stroške delovanja Policije RS).
- Izvesti pilotni projekt uvedbe izbranega modela krožnega ravnanja z uniformami na izbranih organizacijskih enotah Policije RS ter na podlagi rezultatov pripraviti predlog za postopno razširitev sistema na celoten policijski sistem.
- Na podlagi rezultatov raziskave pripraviti predlog strateškega in operativnega okvira za trajnostno in okoljsko odgovorno ravnanje z uniformami Policije RS do leta 2030, s pogledom do 2040, usklajen z relevantnimi evropskimi in nacionalnimi strateškimi dokumenti na področju krožnega gospodarstva, javnega sektorja, ter opredeliti cilje, kazalnike, mejnike in model upravljanja.

Podrobnejša obrazložitev:

- Policijske uniforme so specifičen logistični tok tekstila: gre za zaščitna in službena oblačila iz tehničnih in mešanih materialov, z jasno izraženimi simboli in oznakami države in policije, kar zahteva definirane logistične procese (varnostne postopke razosebljanja in uničevanja identifikacijskih elementov). Trenutno ni zasnovanega celovitega krožnega modela ravnanja z odsluženimi uniformami, ki bi hkrati upošteval varnostne in okoljske zahteve.
- Evropska tekstilna strategija in novi ukrepi EU za tekstilne odpadke bodo povečali zahteve do javnih naročnikov in dobaviteljev uniform, a trenutno ni jasno, kako te zahteve implementirati v kontekstu logističnega zagotavljanje policijskih uniform, kjer so v ospredju tudi varovanje identitete, zaščita pred zlorabami in sledljivost.
- Obstoječi interni akti in definirani logistični procesi, ki urejajo uniforme in simbole policije, se osredotočajo predvsem na videz, uporabo in zaščito simbolov, ne pa na sistematične logistične postopke za razosebljanje, sledenje tokov odsluženih uniform, izbiro načinov predelave in merjenje okoljskih učinkov.
- Brez utemeljenih strokovnih podlag obstaja tveganje, da bodo logistični tokovi oz. ravnanje z odsluženimi policijskimi uniformami ostali linearni (skladiščenje, uničenje, odlaganje), kar bo v nasprotju z nacionalnimi in evropskimi cilji krožnega gospodarstva in zavezami Republike Slovenije glede zmanjševanja okoljskega odtisa javnega sektorja.
- Projekt bo zagotovil podatkovno in metodološko podlago za krožno, varno in okoljsko odgovorno ravnanje z uniformami Policije RS, ki bo usklajena z evropskimi in nacionalnimi cilji na področju krožnega gospodarstva, ravnanja z odpadki, in trajnostnega upravljanja javnega sektorja. S projektom se bo logistična podpora dvignila na višjo raven.
- Policija je zaradi svoje vidnosti in vloge »obraza države« pomemben akter pri oblikovanju javnih stališč – uvedba trajnostnega modela ravnanja z uniformami lahko krepi zaupanje javnosti, ugled institucije in prispeva k uresničevanju strateških ciljev trajnostnega razvoja javne uprave in varnostnega sektorja.

V okviru projekta je potrebno:

- Analizirati obstoječe stanje na področju logističnih tokov - ravnanja z uniformami Policije RS po izteku uporabe:
    - popisati obstoječe postopke odjave, skladiščenja, uničevanja in morebitne predaje uniform,
    - oceniti količine in tokove odsluženih uniform po tipih (zimska, poletna, posebna oprema, športna oprema ipd.),
    - identificirati vključene deležnike (notranje službe, zunanji izvajalci, skladišča, izvajalci odpadkov).
- Izvesti materialno in funkcionalno karakterizacijo policijskih uniform:
    - opredeliti kritične elemente z vidika varnosti (simboli, emblemi, oznake, identifikacijski elementi),
    - pripraviti osnovo za razvrščanje uniform po možnostih ponovne uporabe.

- Pripraviti analizo okoljskih vplivov obstoječega sistema ravnanja z uniformami:
    - poenostavljen LCA obstoječega logističnega toka,
    - ocena ogljičnega odtisa in drugih relevantnih kazalnikov (npr. količina odpadkov, delež v mešanih komunalnih odpadkih kjer je to relevantno),
    - identifikacija glavnih »vročih točk« v življenjskem ciklu uniform.
- Analizirati evropski in nacionalni pravni ter strateški okvir za tekstil in javni sektor v luči krožnega gospodarstva za potrebe logističnega delovanja:
    - pregled zahtev EU za tekstil (EU tekstilna strategija, Akcijski načrt za krožno gospodarstvo, Pravila o odpadkih),
    - pregled nacionalnih programov ravnanja z odpadki, krožnega gospodarstva in zelenega javnega naročanja,
    - pregled internih dokumentov (Resolucije in načrti razvoja Policije, Uredbe o uniformi, položajnih oznakah in simbolih policije, Uradni list RS, št. 64/14, 25/17, 45/21 in 91/23, Zakona o organiziranosti in delu v policiji (ZODPol) Uradni list RS, št. 15/13, 11/14, 86/15, 77/16, 77/17, 36/19, 66/19 – ZDZ, 200/20, 172/21, 105/22 – ZZNŠPP, 141/22 in 85/25, v luči možnosti krožnega ravnanja.
- Razviti in ovrednotiti tehnične rešitve za varno razosebljanje in pripravo uniform na predelavo-uničenje:
    - opredeliti postopke odstranjevanja insignij, našitkov, oznak in drugih identifikacijskih elementov.
- Opredeliti logistične scenarije krožnega ravnanja z odsluženimi uniformami in jih ovrednotiti:
    - scenariji ponovne uporabe (po razosebljanju, v druge namene znotraj ali zunaj sistema),
    - primerjava scenarijev z vidika okoljskih učinkov, stroškov, varnostnih tveganj in organizacijske izvedljivosti.
- Razviti model sodelovanja z dobavitelji in potencialnimi izvajalci predelave:
    - preučiti možnosti uvedbe shem razširjene odgovornosti in pogodbenega prevzema uniform po izteku življenjske dobe.
- Pripraviti smernice in standardiziran protokol ravnanja z odsluženimi uniformami Policije RS:
    - postopki zbiranja, evidentiranja, razosebljanja, začasnega skladiščenja in predaje v predelavo,
    - minimalne zahteve glede sledljivosti in dokumentacije,
    - predlog kazalnikov spremljanja (količine, delež recikliranja, stroški, okoljski učinki).
- Opredeliti predloge za vključitev krožnih zahtev v postopke logistične zagotovitve:
    - določitev zahtev za ravnanje z uniformami po izteku uporabe kot del pogodbenih obveznosti,
    - povezava z obstoječo Uredbo o zelenem javnem naročanju.
- Izvesti pilotni preizkus izbranega modela krožnega ravnanja z uniformami:

    - izbor omejenega števila organizacijskih enot ali tipov uniform za pilot,
    - praktična izvedba zbiranja, razosebljanja in spremljanja rezultatov,
    - ovrednotenje pilotnega projekta ter priprava predlogov za širitev sistema na celotno Policijo RS.
- Pripraviti predlog strateškega in operativnega okvira za trajnostno ravnanje z uniformami:
    - predlog dokumenta (npr. interni strateški ali programski akt) za trajnostno logistiko - ravnanje z uniformami do 2030 s pogledom do 2040,
    - opredelitev ciljev, kazalnikov, mejnikov in odgovornosti (Governance model),
    - predlog možnega prenosa modela na druge uniformirane službe (npr. gasilci, inšpekcijske službe).

Deležniki, katerim so namenjeni rezultati projekta

- Ministrstvo za notranje zadeve (kot naročnik uniform in organ, odgovoren za Policijo RS).

- Dobavitelji policijskih uniform in tekstilne industrije v Sloveniji in širše (proizvajalci, oblikovalci, distributerji).
- Podjetja za ravnanje z odpadki in predelavo tekstila (zbiranje, sortiranje, recikliranje, energetska izraba).
- Socialna podjetja, nevladne organizacije in lokalne pobude, ki delujejo na področju ponovne uporabe, tekstilnih odpadkov in socialnega podjetništva.
- Raziskovalne organizacije in univerze, ki delujejo na področjih krožnega gospodarstva, tekstilne tehnologije, ravnanja z odpadki, varnosti in javne uprave.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(MNZJU 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: mag. Boštjan Korelc
e-naslov: bostjan.korelc@gov.si

2. TEMA: Analiza vprašalnika za preverbo digitalnih kompetenc (DigComp 3.0) in predloga enostavnejšega vprašalnika za preveritev digitalnih kompetenc glede na aktualni DigComp 3.0.

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.2.: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme: 3.2.1.
Naslov teme: Analiza vprašalnika za preverbo digitalnih kompetenc (DigComp 3.0) in predloga enostavnejšega vprašalnika za preveritev digitalnih kompetenc glede na aktualni DigComp 3.0.

Cilji:
- Analizirati obstoječe vprašalnike za preverbo digitalnih kompetenc: Analiza naj vključuje pregled strukture vprašanj, stopnjo zahtevnosti, ustreznost glede na ciljno skupino ter primerjavo z evropskimi in nacionalnimi standardi digitalnih spretnosti.
- Priprava poenostavljenih in skrajšanih različic vprašalnika po starostnih skupinah: oblikovati prilagojene različice vprašalnika, ki bodo poenostavljene in skrajšane glede na starostne skupine udeležencev.
- Poenotenje vprašalnika za preverjanje digitalnih kompetenc udeležencev glede na starostne skupine: zagotoviti poenotenje vprašalnika z določitvijo osnovnega nabora enotnih vprašanj, ki bodo primerljivi med vsemi starostnimi skupinami, ter dodati ustrezne prilagoditve glede na specifične potrebe posamezne skupine.

Pričakovani rezultati:
- Pripravljena analiza obstoječih vprašalnikov.
- Pripravljene in razvite poenostavljene in skrajšane različice vprašalnika po starostnih skupinah.
- Pripravljen poenoten vprašalnik, ki omogoča primerljivost rezultatov med različnimi demografskimi skupinami.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 15.000,00 EUR
(MNZJU 50,56 % (7.584,00 EUR), ARIS 49,44 % (7.416,00 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Polonca Blaznik

e-naslov: polonca.blaznik@gov.si

3. **TEMA: Varstvo avtorskih pravic in osebnih podatkov pri razvoju in uporabi velikih jezikovnih modelov: pravne podlage in tehnološke možnosti za zakonito in varno uporabo generativne umetne inteligence**

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme: 2.6.1.
Naslov teme: Varstvo avtorskih pravic in osebnih podatkov pri razvoju in uporabi velikih jezikovnih modelov: pravne podlage in tehnološke možnosti za zakonito in varno uporabo generativne umetne inteligence

Cilji:

- Analiza veljavnih avtorsko-pravnih podlag in pravnih podlag z vidika varstva osebnih podatkov za razvoj in uporabo velikih jezikovnih modelov v javne in komercialne namene in predlog možnih smeri zakonskih sprememb.
- Analiza tehnoloških možnosti za zakonsko skladen razvoj in uporabo velikih jezikovnih modelov v javne in komercialne namene, s poudarkom na tehnoloških mehanizmih, ki zmanjšujejo tveganje za posege v avtorske pravice in zasebnost.
- Primerjalna analiza tveganj izbranih odprtokodnih in komercialnih velikih jezikovnih modelov z vidika tveganj posegov v avtorske pravice in z vidika nedovoljene rabe osebnih podatkov.
- Razvoj smernic za zakonsko skladno uporabo (z vidika avtorskih pravic in varstva zasebnosti) in etično rabo velikih jezikovnih modelov v javni upravi.

Okvirno obdobje trajanja projekta:	do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev:	do 136.000,00 EUR (MNZJU 66,91 % (91.000,00 EUR), ARIS 33,09 % (45.000,00 EUR))
Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:	dr. Polonca Blaznik e-naslov: polonca.blaznik@gov.si

4. Predlagatelj teme: Ministrstvo za pravosodje

Sofinancer: **Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije**

1. **TEMA: Zaslišanja otrok v Hiši za otroke: pregled sodnih spisov in večdimenzionalna analiza primerov**

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme: 5.10.1.
Naslov teme: Zaslišanja otrok v Hiši za otroke: pregled sodnih spisov in večdimenzionalna analiza primerov

Cilji:

- Ugotoviti, kako zaslišanja otrok v Hiši za otroke vplivajo na potek, trajanje in izid predkazenskega ter kazenskega postopka z različnih vidikov, kot so:
  - dokazna vrednost zaslišanja po metodi forenzičnega intervjuja;
  - ponovljena zaslišanja na glavni obravnavi oziroma – raziskati ,v katerih primerih pride do ponovnega zaslišanja;
  - morebitno podaljšanje postopka zaradi obravnave v HzO;
  - ali so obsodilne sodbe pogostejše v primerih, ko je zaslišanje izvedla HzO;
  - ugotoviti, ali so bile v zvezi z zaslišanjem v HzO podane pritožbe;
  - identifikacija bistvenih razlik med zaslišanjem otroka na sodišču in v HzO z vidika pridobljenih dokazov;
  - katere so identificirane pomanjkljivosti zaslišanja po metodi FI, ki jih izpostavljajo sodniki;
  - procesne napake povezane z obravnavo v HzO;
  - časovna obremenitev na sodnika, če sodeluje s HzO.
- Ugotoviti, kdo so v praksi predlagatelji obravnave v HzO.
- Raziskati različne vzroke, ki sodnike odvračajo od sodelovanju s HzO.
- Raziskati, kakšne organizacijske izboljšave s strani HzO bi lahko pripomogle k večjemu številu primerov (uvedba spletnega koledarja za naročanje; izvedba pripravljalnih sestankov preko VKT, optimizacija pripravljalnih sestankov).
- Raziskati, kaj menijo sodniki, tožilci, odvetniki o možnosti uvedbe standardiziranih naborov vprašanj glede na vrsto kaznivega dejanja, kar bi posledično skrajšalo čas pripravljalnega sestanka in pa priprave na tega (z vidika vseh udeležencev).
- Raziskati glavne prednosti sodelovanja s HzO z vidika sodišča.
- Preučiti, kako Hiša za otroke vpliva na zagotavljanje in uresničevanje otrokove pravice biti slišan ter na dokazno vrednost njegove izjave oz. upoštevanje njegove izjave v kazenskem postopku.
- Preučiti multidisciplinarno in medinstitucionalno sodelovanje pri zaslišanjih otrok v Hiši za otroke ter njegov vpliv na kakovost zaslišanj in učinkovitost kazenskih postopkov.
- Ugotoviti, kako na odločitev sodnika/predlog tožilstva za obravnavo v Hiši za otroke vpliva to, da je otrok po zaslišanju vključen v psihosocialno pomoč v HzO.
- Raziskati, kakšni so (pozitivni) učinki udeležbe na pripravljenem sestanku in zaslišanju s strani pristojnega CSD za potrebe njihovega postopka.
- Pripraviti predloge možnih izboljšav delovanja Hiše za otroke na podlagi ugotovitev raziskave.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 20 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MP 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: mag. Andrej Del Fabro,
e-naslov: andrej.delfabro@gov.si (MP)

5. Predlagatelj teme: Ministrstvo za demografijo, družino in socialne zadeve

Sofinancer: **Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije**

1. TEMA: Dejavniki, ki vplivajo na odločitev za družino

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme: 1.3.1.
Naslov teme: Dejavniki, ki vplivajo na odločitev za družino

Cilji:

- Pridobiti vpogled v vrednote mladih in v dejavnike, ki vplivajo na njihovo rodnostno vedenje.
- Pridobiti podatke o njihovem sistemu vrednot, ki spodbudno oziroma zaviralno vplivajo na odločitev za materinstvo oziroma očetovstvo.
- Identificirati strukturne dejavnike za odločanje za otroke, kot so denimo stabilnost zaposlitve oziroma obetov za zaposlitev, stanovanjski položaj in kraj bivanja, viri socialnega omrežja in medgeneracijske pomoči ter ukrepi družinske politike.
- Pridobiti vpogled v vpliv sodobnih tehnologij in različnih oblik zasvojenosti na odnose, odločitev za družino ter materinstvo in očetovstvo.

Raziskavo bi izvedli na dveh ciljnih skupinah:

1. Mladi, ki še nimajo družine

- Identifikacija izvorov družinskih vrednot mladih
- Identifikacija pogledov mladih na družino, materinstvo in očetovstvo
- Analiza dejavnikov, ki vplivajo na željo po materinstvu in očetovstvu v odraslosti od zgodnjega otroštva naprej

2. Mladi starši

- Analiza izvorov odločitve, da se mama in oče odločita za prvega, drugega ali tretjega otroka
- Predlog izdelave modela demografskih politik, ki bi ocenjeval učinke stanovanjskih, davčnih in družinskih ukrepov na odločanje za družino, očetovstvo in materinstvo
- Analiza vpliva dostopnosti do stanovanj in stanovanjskih razmer na odločitev za prvega, drugega, tretjega otroka
- Analiza vpliva stroškov vrtca na odločanje za prvega, drugega, tretjega otroka

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MDDSZ 50 %, ARIS 50 %)

2. TEMA: Identifikacija in analiza dejavnikov, ki vplivajo na demografski regionalni razvoj

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme: 1.3.2.
Naslov teme: Identifikacija in analiza dejavnikov, ki vplivajo na demografski regionalni razvoj

Cilj:

- Izvedba celostne primerjalne raziskave demografskega stanja in demografskih ukrepov občin, z analizo vzrokov, zakaj imajo nekatere primerljive občine različno demografsko sliko kljub podobnim gospodarskim razmeram in drugim okoliščinam.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MDDSZ 50 %, ARIS 50 %)

3. TEMA: Dejavniki, ki vplivajo na medgeneracijsko solidarnost in sodelovanje med generacijami

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme: 1.3.3.
Naslov teme: Dejavniki, ki vplivajo na medgeneracijsko solidarnost in sodelovanje med generacijami

Cilj:

- Identifikacija dejavnikov, ki vplivajo na medgeneracijsko solidarnost in sodelovanje med generacijami z namenom posodobitve ukrepov v Strategiji dolgožive družbe.
  - Analiza pripravljenosti na medgeneracijsko sodelovanje, solidarnost, podporo in pomoč med posameznimi starostnimi skupinami glede na kraj bivanja, zaposlitev, socialni status in druge družbene okoliščine.
  - Analiza vpliva posameznih oblik udejanjanja medgeneracijske solidarnosti in sodelovanja na kohezivnost družbe.
  - Analiza pričakovanih ukrepov starejših od 65 let za spodbujanje medgeneracijske solidarnosti in sodelovanja z vidika zagotavljanja potreb posameznih starostnih skupin

Okvirno obdobje trajanja projekta:	do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev:	do 40.000,00 EUR (MDDSZ 52,92 %, ARIS 47,08 %)

4. TEMA: Analiza tveganj in zlorab socialnih transferjev ter učinkovitosti sankcij

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme: 1.3.4.
Naslov teme: Analiza tveganj in zlorab socialnih transferjev ter učinkovitosti sankcij

Cilji:

- Oceniti možnosti in načine izvedbe pridobivanja podatkov o prikritem premoženju in dohodkih (v RS ali/in v tujini) prejemnikov socialnih transferjev.
- Identificirati skupine z največjim potencialnim tveganjem za izvajanje zlorab socialnih transferjev ter opredeliti vzroke za izvajanje zlorab.
- Opredeliti model in določiti kazalnike »odgovornega upravičenca« ter opredeliti razvoj in namen modela.
- Ugotoviti povezavo med izvrševanjem kaznivih dejanj ter prekrškov in učinkovitostjo morebitnih sankcij v obliki zmanjšanja ali odvzema socialnih transferjev (vključiti tudi primere tujih praks).
- Izračunati javnofinančne učinke okrepljenega nadzora z upoštevanjem vseh vidikov okrepljenega nadzora, torej tudi dodatne kadrovske, organizacijske, normativne in institucionalne ukrepe, ki bi ji jih bilo treba v ta namen sprejeti in izvesti.
- Ugotoviti, kateri ukrepi/programi/storitve (tako sankcijski kot preventivni in podporni) najbolj zmanjšujejo zlorabe ob najmanjših socialnih posledicah ter identificirati primere dobrih praks iz tujine.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MDDSZ 50 %, ARIS 50 %)

5. TEMA: Vpliv zgodnjih preventivnih programov/storitev/ukrepov na izboljšanje materialnega in socialnega položaja uporabnikov ter zmanjševanje prejemanja socialnih in družinskih transferjev

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme: 1.3.5.
Naslov teme: Vpliv zgodnjih preventivnih programov/storitev/ukrepov na izboljšanje materialnega in socialnega položaja uporabnikov ter zmanjševanje prejemanja socialnih in družinskih transferjev

Cilji:

- Ugotoviti, kateri ukrepi na ravni preventivne dejavnosti v okviru socialnega varstva povečujejo delovno aktivnost in zmanjšujejo število uporabnikov socialnih transferjev.
- Ugotoviti, kako visoko specializirana in intenzivna podpora in pomoč družinam vpliva na izboljšanje materialnega in socialnega položaja uporabnikov ter zmanjševanje prejemanja socialnih transferjev.
- Ugotoviti, kako specializirani programi/storitve/ukrepi, ciljani na uporabnike iz različnih kulturnih okolij vplivajo na izboljšanje materialnega in socialnega položaja uporabnikov ter zmanjševanje prejemanja socialnih transferjev.
- Pripraviti primerjalno analizo vpliva kontinuiranih in dolgoročnih preventivnih programov/storitev/ukrepov v državah EU (Avstrija, Združeno kraljestvo, skandinavske države …) na materialni in socialni položaj uporabnikov ter na prejemanje socialnih in družinskih transferjev in delovno aktivnost.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MDDSZ 50 %, ARIS 50 %)

6. TEMA: Izhodišča za zbiranje statističnih podatkov o invalidih

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme: 1.3.6.
Naslov teme: Izhodišča za zbiranje statističnih podatkov o invalidih

Cilji:

- Analiza obstoječih definicij invalidnosti v povezavi z mednarodnimi standardi (mdr. Konvencija o pravicah invalidov, metodologija Washingtonske skupine).
- Analiza primerljivosti podatkov na nacionalni in mednarodni ravni.
- Analiza možnosti povezovanja različnih administrativnih virov podatkov, ki se nanašajo na invalidnost in njen vpliv na življenje posameznikov.
- Preučiti, kako izboljšati dostopnost in uporabnost administrativnih podatkov za pripravo nacionalnih statistik.

- Razvoj kazalnikov za spremljanje invalidnosti na nacionalni ravni, temelječih na obstoječih podatkih in mednarodnih priporočilih.
- Priprava pravnih in tehničnih priporočil za povezovanje administrativnih virov podatkov z zagotovilom anonimnosti in skladnosti z zakonodajo o varstvu osebnih podatkov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MDDSZZ 50 %, ARIS 50 %)

7. TEMA: Preučevanje nasilja nad invalidi v različnih okoljih in priprava strokovnih izhodišč

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme: 1.3.7.
Naslov teme: Preučevanje nasilja nad invalidi v različnih okoljih in priprava strokovnih izhodišč

Cilji:
- Analiza pravnih, institucionalnih in političnih določb za obravnavo nasilja nad invalidi.
- Pridobitev in analiza kvalitativnih in kvantitativnih podatkov o pojavnosti nasilja nad invalidi.
- Preučitev razširjenosti nasilja v različnih okoljih (doma, v skupnosti, v institucijah, na delovnem mestu, v digitalnem okolju in drugih okoljih).
- Identifikacija in analiza oblik nasilja (fizično, psihično, spolno, ekonomsko, digitalno, zanemarjanje, odvzem prostosti ali odločanja, zlorabe v razmerju odvisnosti).
- Preučitev tveganj in posebnih okoliščin nasilja nad posebej ranljivimi skupinami invalidov, vključno z osebami pod skrbništvom.
- Analiza tveganj in posebnih okoliščin za različne skupine invalidov (starejši invalidi, osebe z intelektualnimi oviranostmi, osebe pod skrbništvom, osebe v institucijah, mladi).
- Pregled obstoječih mehanizmov prijave, zaščite in podpore ter analiza njihove učinkovitosti.
- Priprava predloga strokovnih smernic in sistemskih ukrepov za preprečevanje in obravnavo nasilja nad invalidi.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MDDSZ 50 %, ARIS 50 %)

8. TEMA: Primerjalna analiza evropskih modelov osebne asistence ter priprava strokovnih izhodišč za nadaljnji razvoj sistema osebne asistence v Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme: 1.3.8.
Naslov teme: Primerjalna analiza evropskih modelov osebne asistence ter priprava strokovnih izhodišč za nadaljnji razvoj sistema osebne asistence v Sloveniji

Cilji:
- Pripraviti primerjalni pregled sistemov osebne asistence v najmanj petih evropskih državah, vključno s slovenskim sistemom osebne asistence.

- Analizirati pravne podlage, sistemsko ureditev, način organizacije izvajanja in financiranja osebne asistence v posameznih državah.
- Analizirati pogoje za upravičenost, način ocenjevanja potreb ter obseg pravic iz osebne asistence.
- Proučiti različne modele organizacije, izvajanja in financiranja osebne asistence ter ovrednotiti njihove prednosti, pomanjkljivosti ter vpliv na kakovost izvajanja storitev, položaj uporabnikov, učinkovitost in finančno vzdržnost sistema.
- Analizirati vpliv različnih modelov osebne asistence na kakovost življenja uporabnikov, njihovo samostojno življenje, možnost izbire in nadzora nad izvajanjem osebne asistence, vključenost v skupnost in uresničevanje človekovih pravic.
- Proučiti mehanizme nadzora, zagotavljanja kakovosti storitev, varovanja pravic uporabnikov in preprečevanja zlorab ter analizirati njihovo učinkovitost.
- Analizirati finančne učinke različnih modelov osebne asistence ter njihovo dolgoročno vzdržnost.
- Identificirati dejavnike, ki prispevajo k učinkovitemu, kakovostnemu, preglednemu in finančno vzdržnemu izvajanju osebne asistence ter opredeliti primere dobrih praks in njihove možnosti prenosa v slovenski sistem osebne asistence.
- Pripraviti primerjalno analizo skladnosti posameznih modelov osebne asistence z določbami Konvencije o pravicah invalidov, zlasti z 19. členom Konvencije ter s Splošnim komentarjem št. 5 Odbora za pravice invalidov.
- Proučiti razmerje med osebno asistenco, sistemom dolgotrajne oskrbe ter drugimi oblikami podpore neodvisnemu življenju in vključenosti v skupnost.
- Pripraviti strokovna priporočila in izhodišča za nadaljnji razvoj sistema osebne asistence v Sloveniji, ki bo temeljil na človekovih pravicah, zagotavljal visoko kakovost storitev, učinkovito varstvo pravic uporabnikov ter dolgoročno finančno vzdržnost sistema.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MDDSZ 50 %, ARIS 50 %)

9. TEMA: Analiza sistema storitev in oblik podpore za samostojno življenje invalidov v Sloveniji ter priprava strokovnih izhodišč za razvoj usklajenega sistema podpore

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme: 1.3.9.
Naslov teme: Analiza sistema storitev in oblik podpore za samostojno življenje invalidov v Sloveniji ter priprava strokovnih izhodišč za razvoj usklajenega sistema podpore

Cilj:
- Pripraviti celovit pregled in analizo sistema storitev in oblik podpore, ki invalidom v Sloveniji omogočajo samostojno življenje in vključenost v skupnost.
- Analizirati pravne podlage, sistemsko ureditev, pogoje za upravičenost, način izvajanja, financiranja in dostopa do posameznih storitev in oblik podpore.
- Pripraviti primerjalno analizo storitev in oblik podpore za samostojno življenje invalidov z vidika njihovega namena, ciljne skupine, obsega pravic, načina izvajanja in financiranja.
- Proučiti medsebojno povezanost, dopolnjevanje, prekrivanje ter morebitne vrzeli med posameznimi storitvami in oblikami podpore.

- Analizirati prehode uporabnikov med posameznimi sistemi podpore ter identificirati pravne, organizacijske in administrativne ovire pri uveljavljanju pravic.
- Proučiti, ali obstoječi sistem storitev in oblik podpore zagotavlja kontinuirano, uporabniku prilagojeno podporo glede na njegove spreminjajoče se potrebe skozi različna življenjska obdobja.
- Analizirati učinkovitost, dostopnost in finančno vzdržnost obstoječega sistema storitev in oblik podpore.
- Identificirati primere dobrih praks, sistemske vrzeli, podvajanja ter možnosti za učinkovitejše medsebojno povezovanje storitev in oblik podpore.
- Analizirati vpliv obstoječega sistema storitev in oblik podpore na samostojno življenje invalidov, njihovo vključenost v skupnost in kakovost življenja ter ovrednotiti njegovo skladnost z določbami Konvencije o pravicah invalidov, zlasti z 19. členom Konvencije in Splošnim komentarjem št. 5 Odbora za pravice invalidov.
- Pripraviti strokovna priporočila in izhodišča za razvoj usklajenega, preglednega, dostopnega, finančno vzdržnega in na človekovih pravicah temelječega sistema storitev in oblik podpore za samostojno življenje invalidov v Sloveniji.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MDDSZ 50 %, ARIS 50 %)

6. Predlagatelj teme: Ministrstvo za kulturo

Sofinancer: **Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije**

1. TEMA: Razvoj slovenskega znakovnega jezika v okviru eSSKJ

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme: 1.4.1.
Naslov teme: Razvoj slovenskega znakovnega jezika v okviru eSSKJ

Cilji:
- Nadgradnja slovarja slovenskega znakovnega jezika v okviru eSSKJ: iztočnice besed v slovenščini, ki so dostopne v spletnem slovarju slovenskega knjižnega jezika eSSKJ se povezujejo s kretnjami v SZJ, vendar vse slovenske iztočnice še niso prevedene v SZJ. V tem delu je zato potrebna dopolnitev slovarja eSSKJ s kretnjami v SZJ v čim večjem obsegu.
- Prosta in odprta dostopnost rezultatov za spodaj navedene ciljne skupine.
- Predvideni učinki: boljša razvitost slovenskega znakovnega jezika za doseganje komunikacijskih zahtev sodobne, na znanju temelječe družbe, ter omogočanje terminologije za razvoj infrastrukture, ki skupnosti gluhih in naglušnih omogoča uveljavljanje svojih jezikovnih pravic v javnem življenju.
- Dodatni učinek: boljše prepoznavanje in standardizacija slovenskega znakovnega jezika.
- Ciljne skupine so zlasti gluhi in naglušni, tolmači SZJ, raziskovalci SZJ, jezikoslovci in splošna javnost.

Podrobnejša obrazložitev:

Projekt zahteva interdisciplinarno in usklajeno sodelovanje raziskovalcev s področij jezikoslovja, korpusnega jezikoslovja, slovaropisja ter raziskovanja slovenskega znakovnega jezika in gluhih skupnosti, zato se predvideva izvedba projekta v obliki konzorcija.

Prijavitelj mora v vlogi predstaviti izhodiščno stanje ob prijavi projekta, in sicer skupno število slovarskih iztočnic v rastočem slovarju slovenskega knjižnega jezika (eSSKJ) ter število iztočnic eSSKJ, ki so ob prijavi že povezane z ustreznimi kretnjami v Slovarju slovenskega znakovnega jezika (Slovar SZJ).

Projekt mora prispevati k sistematičnemu povezovanju slovenskega knjižnega jezika in slovenskega znakovnega jezika ter k razvoju jezikovnih virov za oba jezika. Prijavitelj v prijavi določi izhodiščne vrednosti, načrtovani obseg aktivnosti ter ciljne vrednosti posameznih kazalnikov.

Pričakovani rezultati so zlasti:
- povečanje števila slovarskih iztočnic v eSSKJ oziroma prirastek novih ali dopolnjenih slovarskih opisov;
- razvoj in strokovna validacija novih kretenj slovenskega znakovnega jezika za pojme, ki v obstoječem naboru kretenj Slovarja SZJ še niso ustrezno zajeti;
- povečanje števila povezav med slovarskimi iztočnicami eSSKJ in ustreznimi kretnjami v slovenskem znakovnem jeziku v Slovarju SZJ;
- vzpostavitev boljše dostopnosti slovarskih vsebin uporabnikom slovenskega znakovnega jezika ter krepitev medsebojne povezanosti jezikovnih virov slovenskega knjižnega in slovenskega znakovnega jezika.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR
(MK 50 %, ARIS 50 %)
Sredstva MK v letu 2027: 20.000,00 EUR (PP 131144 – Izvajanje nacionalnega programa za jezikovno politiko)
Sredstva MK v letu 2028: 5.000,00 (PP 131144 – Izvajanje nacionalnega programa za jezikovno politiko)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Blanka Tivadar
e-naslov: blanka.tivadar@gov.si

7. Predlagatelj teme: Ministrstvo za gospodarstvo, delo in šport

Sofinancer: **Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije**

1. TEMA: Metodologija izračuna cene sofinanciranega športnega programa

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme: 5.12.2.
Naslov teme: Metodologija izračuna cene sofinanciranega športnega programa

Cilji:
- Postaviti metodologijo izračuna cene športnega programa, za katerega izvajalec športnega programa prejema javna sredstva, bo osnova za izdajo predpisa ministra iz prvega odstavka

31. člena ZŠpo-1 (minister predpiše način in obliko izračuna cene sofinanciranih športnih programov).
- Skladno z 31. členom ZŠpo-1 morajo izvajalci sofinanciranih športnih programov javno objaviti izračun cene posameznega športnega programa.
- Večja transparentnost nad porabo javnih sredstev, in pregled vadečih nad cenami izvajalcev športnih programov, sofinanciranih iz javnih sredstev.
- Ministrstvo ne razpolaga s strokovnimi znanji za pripravo načina in oblike izračuna.

Podrobnejša obrazložitev:
Sofinanciranje športnih programov iz javnih sredstev zahteva pregleden in strokovno utemeljen način prikazovanja njihovih stroškov, virov financiranja ter cene za udeležence. Namen raziskovalnega projekta je oblikovati enotno metodologijo izračuna cene sofinanciranega športnega programa, ki bo uporabna za različne vrste športnih programov in izvajalcev ter bo omogočala razumljiv vpogled v oblikovanje cene posameznega programa.

Prvi odstavek 31. člena Zakona o športu (ZŠpo-1) določa, da minister predpiše način in obliko izračuna cene sofinanciranih športnih programov, izvajalci pa morajo izračun cene posameznega programa javno objaviti. Raziskovalni projekt bo zagotovil strokovne podlage za pripravo tega predpisa. Razvoj in preverjanje metodologije zahtevata povezovanje računovodskih in ekonomskih znanj s poznavanjem posebnosti izvajanja in javnega sofinanciranja športnih programov.

Osrednji raziskovalni problem je določitev stroškov in virov financiranja, ki jih je treba vključiti v izračun, ter pravil njihovega razporejanja na posamezni športni program. Metodologija mora jasno razlikovati med celotnimi stroški izvajanja programa, deležem javnega sofinanciranja, drugimi viri financiranja in zneskom, ki ga plača udeleženec. Obravnavati mora neposredne in posredne stroške, zlasti stroške strokovnega kadra, uporabe športnih objektov, opreme in organizacije programa, ter opredeliti način razporejanja skupnih stroškov izvajalca. Raziskati je treba tudi obravnavo brezplačne ali subvencionirane uporabe javne športne infrastrukture, prostovoljskega dela in drugih nedenarnih prispevkov, da njihov prikaz ne bi povzročal dvojnega upoštevanja stroškov ali napačne predstavitve cene. Vključeni naj bodo programi od nacionalnih panožnih športnih zvez (»izračun cene reprezentančnega programa«) do društev (»izračun cene mesečne vadnine«).

Raziskovalni projekt naj vključuje pregled obstoječih praks oblikovanja cen športnih programov in relevantnih metodoloških pristopov ter analizo razlik med programi glede na njihovo vsebino, obseg, trajanje, število udeležencev in način izvedbe. Na tej podlagi naj se oblikujejo pravila izračuna, ki bodo zagotavljala primerljivost in preverljivost podatkov, hkrati pa bodo sorazmerna z zmogljivostmi izvajalcev, od nacionalnih panožnih športnih zvez do manjših športnih društev. Predlagano metodologijo je treba preveriti na izbranih primerih različnih sofinanciranih športnih programov in jo na podlagi ugotovitev ustrezno dopolniti.

Pričakovani rezultat projekta je strokovno utemeljena in preverjena metodologija izračuna cene sofinanciranega športnega programa, skupaj z enotnim obrazcem za izračun, navodili za njegovo uporabo ter praktičnimi primeri. Rezultati naj vključujejo tudi priporočila za vsebino predpisa ministra in za uvedbo metodologije v prakso.

Projekt bo zagotovil podlage za izvajanje zakonske obveznosti ter prispeval k večji preglednosti porabe javnih sredstev in oblikovanja cen športnih programov. Uporabnikom bo omogočil razumljivejši vpogled v stroške programa in vpliv javnega sofinanciranja na višino njihovega plačila, izvajalcem pa jasna pravila za pripravo in objavo izračuna.

Javnim financerjem bo ponudil boljšo podlago za analizo podatkov o financiranju programov in spremljanje porabe sredstev. Tema tako neposredno podpira učinkovito upravljanje, kakovost javnih storitev ter odgovorno in pregledno financiranje športa.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 20.000,00 EUR
(MGDŠ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Petra Tramte
e-naslov: petra.tramte@gov.si

2. TEMA: Raziskava Income.Based Tax incentives (IBITI)

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme: 2.5.2.
Naslov teme: Raziskava Income.Based Tax incentives (IBITI)

Cilji:

- Kakšne makroekonomske in fiskalne učinke bi imela uvedba tega davčnega ukrepa.
- Kakšne učinke na konkurenčnost in investicijsko privlačnost Slovenije bi imel ukrep.
- Skladnost s pravili državnih pomoči.
- Administrativno izvedljivost.
- Tveganja in zlorabe.
- Primerjalna analiza držav.
- Scenarij zasnove modela IP Box za Slovenijo.

Podrobnejša obrazložitev:
Income.Based Tax incentives (IBITI) - Obstoječi slovenski davčni sistem trenutno spodbuja predvsem vlaganja v raziskave in razvoj prek stroškovnih olajšav, ne pa tudi neposrednih prihodkov, ki nastajajo iz znanja in inovacij. Davčni sistem IP Box, ki ga že ima 20 držav članic OECD bi to vrzel lahko zapolnil, saj bi podjetjem znižal obdavčitev prihodkov iz patentov, programske opreme in drugih razvojnih rešitev. S tem bi Slovenija postala privlačnejša za razvojne centre, IT podjetja in farmacevtsko industrijo, ne le za proizvodne projekte. Pomembno je, da se ti instrumenti ne prekrivajo, ampak ciljno naslavljajo različne faze investicijskega cikla. Uvedba takšnega davčnega sistema bi se nato lahko vsebinsko dopolnjevala tudi s spodbudami, ki jih država že nudi po zakonodaji s področja spodbujanja investicij.

IBTI so torej davčne spodbude, pri katerih država zniža davek na dohodek, ki izhaja iz **intelektualne lastnine ali rezultatov R&D**, ne pa stroškov R&D (kot pri običajnih olajšavah). To pomeni, da podjetje prejme davčno ugodnost **šele, ko začne ustvarjati prihodke iz inovacije**.

Cilji:

- Kakšne makroekonomske in fiskalne učinke bi imela uvedba tega davčnega ukrepa,
- Kakšne učinke na konkurenčnost in investicijsko privlačnost Slovenije bi imel ukrep,
- Skladnost s pravili državnih pomoči,
- Administrativno izvedljivost,
- Tveganja in zlorabe,
- Primerjalna analiza držav,

- Scenarij zasnove modela IP Box za Slovenijo.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MGDŠ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Nejc Perhavec
e-naslov: nejc.perhavec@gov.si

3. TEMA: Prenova pravne ureditve delniške družbe za konkurenčnejše lastniško financiranje in razvoj kapitalskega trga

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme: 2.6.2.
Naslov teme: Prenova pravne ureditve delniške družbe za konkurenčnejše lastniško financiranje in razvoj kapitalskega trga

Cilji:

- Pridobitev poglobljene primerjalno-pravne analize in študije ter pregleda, z vključitvijo vsaj 5 držav (od tega obvezno Nemčije in Avstrije) o ureditvi:
  - postopkov efektivnega povečanja osnovnega kapitala (povečanja osnovnega kapitala z vložki) ter zaščito manjšinskih delničarjev v teh postopkih (v tem okviru zlasti o maksimalni višini odobrenega kapitala, o pogojih za izključitev prednostne pravice obstoječih delničarjev ter o povečanju osnovnega kapitala na podlagi stvarnih vložkov);
  - ničnosti in izpodbojnosti skupščinskih sklepov (v tem okviru še posebej o izpodbojnosti sklepa skupščine zaradi kršitve delničarjeve pravice do obveščenosti in izpodbojnosti sklepa skupščine zaradi emisijskega zneska novih delnic);
  - vrste in oblik delnic, ki jih lahko izdajo delniške družbe ob ustanovitvi ali povečanju osnovnega kapitala, ter iz njih izhajajočih korporacijskih upravičenj (v tem okviru zlasti ureditev možnosti izključitve glasovalne pravice pri prednostnih delnicah ter možnosti izdaje kripto delnic);
  - pridobivanja lastnih delnic oziroma deležev ter s tem povezane prepovedi in omejitve;
  - SPAC (special purpose acquisition company) kot posebne vrste družbe, namenjene omogočanju lažjega vstopa družb na organizirani trg vrednostnih papirjev.
- Presoja ustreznosti veljavne slovenske ureditve ob upoštevanju razvojnih trendov ter opredelitev možnih smeri njenega razvoja za zagotavljanje večje fleksibilnosti pri financiranju in dostopu družb do kapitalskih trgov, ob ustreznem varstvu delničarjev in upnikov.

  Pričakovani rezultat:
  - Celovita primerjalnopravna študija z analizo razvojnih trendov prava družb v državah članicah in na ravni EU ter presojo ustreznosti veljavne slovenske ureditve na obravnavanih področjih.
  - Študija bo vsebovala identificirane dobre prakse, oceno možnosti njihove uporabe v slovenskem pravnem okolju ter oblikovanje novih oziroma inovativnih pravnih rešitev, prilagojenih značilnostim slovenskega pravnega in gospodarskega okolja. Rešitve naj prispevajo zlasti k večji fleksibilnosti lastniškega financiranja, lažjemu dostopu družb do kapitalskih trgov ter ustreznemu varstvu delničarjev in upnikov.
  - Rezultat bo predstavljal strokovno in raziskovalno podlago za nadaljnji razvoj prava družb ter oblikovanje politik in morebitnih normativnih rešitev na tem področju.

Podrobnejša obrazložitev:

Učinkovit pravni okvir prava družb je pomemben dejavnik konkurenčnega poslovnega okolja. Gospodarskim družbam mora omogočati dovolj fleksibilne možnosti pridobivanja lastniškega kapitala, prilagajanja kapitalske strukture in dostopa do kapitalskih trgov, hkrati pa zagotavljati ustrezno varstvo delničarjev in upnikov.

Razvoj načinov financiranja, digitalizacija, spremembe na kapitalskih trgih ter aktualni razvoj prava družb na ravni EU odpirajo vprašanje, ali veljavna slovenska ureditev še v zadostni meri odgovarja potrebam sodobnega poslovnega okolja. V evropskih državah se pri tem razvijajo različne rešitve glede povečanja in odobrenega kapitala, prednostne pravice delničarjev, vrst delnic in korporacijskih upravičenj, lastnih delnic, uporabe novih tehnologij ter lažjega dostopa družb do organiziranih trgov kapitala.

Namen raziskave je zato s poglobljeno primerjalnopravno analizo najmanj petih držav, med njimi Nemčije in Avstrije, ugotoviti dobre prakse in razvojne trende ter na tej podlagi presoditi ustreznost veljavne slovenske ureditve. Posebna pozornost bo namenjena ravnotežju med večjo fleksibilnostjo financiranja in ustreznimi korporacijskopravnimi varovalkami za delničarje in upnike.

Raziskava ne bo omejena na prenos rešitev iz tujih pravnih redov, temveč se od izvajalcev pričakuje tudi oblikovanje novih oziroma inovativnih pravnih rešitev, prilagojenih značilnostim slovenskega pravnega in gospodarskega okolja ter razvoju prava EU.

Rezultati bodo predstavljali strokovno in raziskovalno podlago za nadaljnji razvoj prava družb, oblikovanje politik in morebitnih prihodnjih normativnih rešitev, usmerjenih v konkurenčnejše okolje za financiranje in rast slovenskih družb ter razvoj kapitalskega trga.

Okvirno obdobje trajanja projekta:	do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev:	do 40.000,00 EUR (MGDŠ 50 %, ARIS 50 %)
Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:	Martina Gašperlin e-naslov: martina.gasperlin@gov.si

4. TEMA: Preučitev možnosti za vzpostavitev stalnih mešanih mobilnih nadzornih skupin/enot za nadzor nad zaposlovanjem in delom tujih delavcev v Republiki Sloveniji

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.7.: Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta

Številka teme: 3.7.1.
Naslov teme: Preučitev možnosti za vzpostavitev stalnih mešanih mobilnih nadzornih skupin/enot za nadzor nad zaposlovanjem in delom tujih delavcev v Republiki Sloveniji

Cilji:

- Preučiti pravne, organizacijske, kadrovske, finančne, informacijske in logistične pogoje za vzpostavitev stalnih mešanih mobilnih nadzornih skupin/enot.
- Analizirati obstoječi pravni, institucionalni in operativni okvir izvajanja nadzora nad zaposlovanjem in delom tujih delavcev v Republiki Sloveniji.
- Preučiti razdelitev pristojnosti, obstoječe oblike sodelovanja in ključne ovire pri skupnem delovanju IRSD, FURS, Policije, IRSI in TIRS.

- Opredeliti način koordiniranja skupin, načrtovanja in izvajanja nadzorov, izmenjave informacij in podatkov ter vključevanja posameznih organov glede na predmet nadzora.
- Preučiti možnosti zagotavljanja hitrega in usklajenega odzivanja na terenu, tudi izven običajnega delovnega časa in na območjih oziroma v dejavnostih z večjim tveganjem za kršitve.
- Preučiti ureditve in delovanje skupnih, specializiranih oziroma mobilnih nadzornih enot v izbranih državah članicah EU in državah EGP, identificirati njihove dobre prakse ter oceniti možnosti in pogoje za njihovo smiselno uporabo v slovenskem pravnem, institucionalnem in operativnem sistemu.
- Oceniti pričakovane učinke takšnega modela na celovitost, hitrost in učinkovitost nadzorov, odkrivanje kompleksnih kršitev ter preventivno in odvračalno delovanje nadzornih organov.
- Pripraviti strokovno utemeljen predlog najprimernejšega modela stalnih mešanih mobilnih nadzornih skupin za Republiko Slovenijo, vključno z možnostjo pilotne uvedbe, merili uspešnosti in časovnim načrtom izvedbe.

Podrobnejša obrazložitev:
Republika Slovenija se zaradi pomanjkanja delovne sile in strukturnih neskladij na trgu dela vse bolj opira na zaposlovanje tujih delavcev. Nadzor nad njihovim zaposlovanjem in delom je pomemben za zagotavljanje zakonitega zaposlovanja, spoštovanja delovnopravnih in socialnih pravic, varnosti in zdravja pri delu ter poštenih konkurenčnih pogojev na trgu.

Primeri kršitev na tem področju so pogosto kompleksni in hkrati posegajo v pristojnosti več nadzornih organov. Pri posameznem nadzoru je lahko treba preveriti zakonitost zaposlitve in prebivanja tujca, izpolnjevanje davčnih in socialnih obveznosti, spoštovanje delovnopravnih predpisov, pogoje opravljanja dejavnosti, varnost v cestnem prometu ali druga vprašanja, za katera so pristojni IRSD, FURS, Policija, IRSI, TIRS oziroma drugi organi.

V praksi se je pokazalo, da ločen oziroma partikularen pristop posameznih nadzornih organov ne zagotavlja vedno dovolj celovitega, hitrega in učinkovitega odziva. Razdeljenost pristojnosti lahko oteži pravočasno izmenjavo informacij, skupno načrtovanje nadzorov, povezovanje ugotovitev in sočasno ukrepanje na terenu. Posebno težavo predstavljajo kršitve, ki se pojavljajo zvečer, ponoči ali ob koncih tedna, ko vsi pristojni organi niso enako dosegljivi.

Zato je smiselno preučiti možnost vzpostavitve stalnih mešanih mobilnih nadzornih skupin, sestavljenih iz predstavnikov IRSD, FURS, Policije, IRSI in TIRS. Takšen model bi lahko omogočil skupen nastop države, hitrejše odzivanje, učinkovitejše izvajanje nenapovedanih nadzorov ter celovitejšo obravnavo primerov, ki sodijo v pristojnost več organov. Stalna in vidna prisotnost mobilnih skupin bi lahko imela tudi pomemben preventivni in odvračalni učinek.

Pred odločitvijo o vzpostavitvi takšnih skupin je treba sistematično preučiti njihovo pravno in organizacijsko izvedljivost, način financiranja in kadrovanja, razmejitev pristojnosti, postopke izmenjave podatkov, operativno vodenje, teritorialno organiziranost, delovni čas, izbiro tveganih dejavnosti in območij ter razmerje do obstoječih oblik medresorskega sodelovanja. Raziskava mora na tej podlagi pripraviti strokovno podlago za odločitev o najprimernejšem modelu za Republiko Slovenijo. Pri primerjalni analizi naj se podrobneje preučijo modeli skupnega nastopa nadzornih organov v drugih državah članicah EU oziroma državah EGP. Posebna pozornost naj se nameni islandskemu modelu, v okviru katerega so pri odkrivanju neprijavljenega dela in nezakonitega zaposlovanja sodelovali inšpektorat za delo, policija in davčni organ, ter belgijskemu modelu specializirane skupine za odkrivanje neprijavljenega dela in socialnega dampinga, v kateri sodelujejo delovni in socialni inšpektorji ter pristojni organi s področja socialne varnosti.

Preučijo naj se tudi belgijske izkušnje z dvostranskimi sporazumi o izmenjavi podatkov o napotenih delavcih in ugotovljenih kršitvah ter sodelovanju inšpekcijskih služb, pa tudi izkušnje skupnih in usklajenih nadzorov, ki jih podpira oziroma koordinira Evropski organ za delo (ELA). Na podlagi primerjalne analize naj se opredelijo prenosljive dobre prakse, njihove pravne in organizacijske predpostavke ter potrebne prilagoditve za uporabo v slovenskem sistemu.

Razvojne in strateške usmeritve
– krepitev učinkovitosti in usklajenosti delovanja nadzornih organov;
– preprečevanje nezakonitega zaposlovanja in dela na črno ter kršitev pravic tujih delavcev;
– zagotavljanje poštenih delovnih pogojev in enakih konkurenčnih pogojev za gospodarske subjekte;
– krepitev medresorskega sodelovanja, operativnih zmogljivosti in izmenjave podatkov;
– razvoj ciljno usmerjenih, tveganjsko zasnovanih in preventivnih oblik nadzora.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(MGDŠ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Gregor Malec
e-naslov: grega.malec@gov.si

5. TEMA: Razvojni potencial slovenskih podjetij z visoko rastjo

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme: 2.6.3.
Naslov teme: Razvojni potencial slovenskih podjetij z visoko rastjo

Cilja:

- Zagotoviti raziskovalno in metodološko podlago za prehod od splošnih podpornih ukrepov k bolj ciljno usmerjeni, podatkovno podprti gospodarski politiki za podjetja z največjim potencialom za rast, internacionalizacijo, produktivnost in ustvarjanje visoke dodane vrednosti.
- Razviti sistem, ki omogoča ne le retrospektivno spremljanje rezultatov podjetij z visokim potencialom rasti, temveč tudi zgodnje zaznavanje razvojnih priložnosti, ovir in tveganj.

Za oblikovanje ustrezne politike se pojavljajo tri ključna vprašanja:

- kateri dejavniki podjetja z visokim potencialom dejansko omejujejo pri prehodu v naslednjo razvojno fazo;
- ali obstoječi podporni instrumenti te ovire ustrezno naslavljajo oziroma kje obstajajo sistemske in tržne vrzeli;
- kako razvoj teh podjetij dolgoročno spremljati in pravočasno zaznati razvojne priložnosti, tveganja ter potrebo po ukrepanju.

Rezultati, ki se želijo doseči v okviru projekta:

- Poglobljena diagnostika razvojnih ovir slovenskih podjetij z visokim potencialom, ki bo pokazala, kateri dejavniki dejansko omejujejo njihovo nadaljnjo rast.
- Razlikovanje med podjetju specifičnimi in sistemskimi ovirami, kar bo omogočilo jasnejšo presojo, pri katerih izzivih je javna intervencija smiselna in upravičena.
- Analiza vrzeli obstoječega podpornega sistema, ki bo pokazala, katere potrebe podjetij so ustrezno pokrite, kje se instrumenti podvajajo in kje obstajajo pomembne razvojne vrzeli.

- Model ciljnega longitudinalnega spremljanja podjetij z visokim potencialom, vključno z naborom indikatorjev, podatkovnih virov, periodiko spremljanja ter sistemom za zaznavanje pomembnih razvojnih sprememb.
- Metodološka podlaga za dolgoročno spremljanje učinkov gospodarske politike na razvoj podjetij z največjim potencialom za rast, internacionalizacijo, produktivnost in ustvarjanje visoke dodane vrednosti.

Podrobnejša obrazložitev:
Identificirana je bila skupina slovenskih podjetij, ki na podlagi kombinacije kazalnikov rasti, internacionalizacije, inovacijskega potenciala, intelektualne lastnine in kapitalske pripravljenosti izkazujejo nadpovprečen potencial za nadaljnjo rast, povečevanje produktivnosti in ustvarjanje visoke dodane vrednosti. Ključni razvojni izziv je razumevanje pogojev, ki odločajo o tem, ali bodo ta podjetja potencial dejansko pretvorila v nadaljnjo rast, internacionalizacijo in povečanje dodane vrednosti.

Rezultati, ki se želijo doseči v okviru projekta:
- Poglobljena diagnostika razvojnih ovir slovenskih podjetij z visokim potencialom rasti, ki bo pokazala, kateri dejavniki dejansko omejujejo njihovo nadaljnjo rast.
- Razlikovanje med ovirami, ki so značilne za posamezna podjetja, posamezne dejavnosti, posamezne velikosti, posamezna območja in sistemskimi oziroma tržnimi ovirami, kar bo omogočilo jasnejšo presojo, pri katerih izzivih je javna intervencija smiselna in upravičena.
- Analiza vrzeli obstoječega podpornega ekosistema, ki bo pokazala, katere razvojne potrebe podjetij so ustrezno pokrite, kje se instrumenti države podvajajo, kje obstajajo pomembne razvojne vrzeli in kateri tipi javnih intervencij imajo največji potencial za odpravljanje identificiranih sistemskih ovir.
- Pripravljena priporočila glede prilagajanja obstoječih instrumentov, odprave ugotovljenih vrzeli, povezovanja obstoječih podpornih instrumentov ter razvoja novih instrumentov tam, kjer bo za to ugotovljena jasna potreba.
- Pripravljen model ciljnega longitudinalnega spremljanja identificiranih podjetij z visokim potencialom rasti, vključno z naborom indikatorjev, izhodiščnimi vrednostmi, podatkovnimi viri, načini periodičnega zajema podatkov, intervali spremljanja ter sistemom za zaznavanje pomembnih razvojnih sprememb in tveganj.
- Izoblikovana metodološka podlaga za dolgoročno spremljanje učinkov gospodarske politike na razvoj podjetij z največjim potencialom za rast, internacionalizacijo, produktivnost in ustvarjanje visoke dodane vrednosti.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 120.000,00 EUR
(MGDŠ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Danilo Vidovič
e-naslov: Danilo.Vidovic@gov.si

8. Predlagatelj teme: Ministrstvo za gospodarstvo, delo in šport, Urad Republike Slovenije za meroslovje
Sofinancer: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Vzpostavitev etalonske meroslovne infrastrukture za področje merjenja pretečene količine plinov

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme: 2.6.4.
Naslov teme: Vzpostavitev etalonske meroslovne infrastrukture za področje merjenja pretečene količine plinov

Cilja:

- Razširitev obstoječih etalonskih meroslovnih zmogljivosti za področje pretoka in hitrosti plinov na merilnike pretečene količine plina na najvišjem meroslovnem nivoju.
- Vzpostavitev meroslovne infrastrukture za izvedbo nacionalnih medlaboratorijskih primerjav na tem področju.

Podrobnejša obrazložitev:
Ena od temeljnih nalog nacionalnega meroslovnega sistema je zagotoviti sledljivost meritev fizikalnih veličin v industriji, znanosti, zdravstvu in ostalih panogah, ki zagotavljajo ustrezno raven življenjskega standarda vseh državljanov. Ključni partnerji Urada RS za meroslovje pri zagotavljanju meroslovne sledljivosti so nosilci nacionalnih etalonov za fizikalne veličine in akreditirani laboratoriji. Njihova osnovna naloga je, da sledijo potrebam slovenske industrije in ostalih panog po umerjanju merilnih etalonov in drugih merilnih instrumentov. Akreditirani laboratoriji zagotavljajo kalibracijske postopke na primerni ravni merilnih negotovosti, nosilci nacionalni etalonov pa ob tem skrbijo za znanstveno-tehnološko podporo za razvoj ter vzdržujejo kalibracijske postopke na najvišji meroslovni ravni v Republiki Sloveniji.

V slovenskem gospodarstvu je zaznana potreba po meroslovno sledljivih kalibracijah merilnih sistemov za pretečeno količino plina na najvišji meroslovni ravni. Eno od takih strateških področij so okoljska merjenja, kjer so v uporabi različni delovni etaloni in merilni instrumenti za pretečeno količino plina (akreditirani preskusni laboratoriji (12) in kontrolni organi (2), ki so izvajalci prvih ali občasnih meritev emisije snovi ter izdelave ocene o letnih emisijah snovi v zrak). Poleg tega obstaja potreba po zagotavljanju meroslovne sledljivosti in drugih oblik validacije etalonskih merilnih sistemov, ki se uporabljajo za umerjanje plinomerov na področju zakonskega meroslovja (akreditirani kontrolni organi (3)). Eden od uveljavljenih načinov zagotavljanja in preverjanja kakovosti so medlaboratorijske primerjave.

Prvi cilj predlaganega raziskovalnega projekta je vzpostavitev in validacija referenčnih etalonskih merilnih zmogljivosti za kalibracije na področju pretečene količine plinov. V ta namen bo izvedena razširitev in prilagoditev obstoječih etalonskih merilnih zmogljivosti s področja pretokov plinov, pri čemer je ciljno merilno območje (0,5 do 900) l/min in ciljna razširjena merilna negotovost 0,2 % merjene vrednosti pretečene prostornine plina. Kot referenčni etalon bodo uporabljene kritične merilne šobe, nadgrajene z določanjem povprečnega pretoka v definiranem časovnem intervalu oziroma pripadajoče integralne pretečene količine plina. Za zagotovitev ustrezne funkcionalnosti bo v merilnem sistemu vzpostavljena možnost odčitavanja izmerjene pretečene količine plina na kalibriranem merilu preko nizko in visoko frekvenčnih dajalnikov impulzov ali mehanske števílčnice ter merjenje časovne periode med odčitki. Za merjenje časa bo vzpostavljena meroslovno sledljiva časovna baza. Validacija razvitega etalonskega merilnega sistema bo izvedena preko kalibracij različnih tipov plinomerov.

Drugi cilj predlaganega raziskovalnega projekta je vzpostavitev in validacija prenosnega etalonskega merilnega sistema za potrebe izvajanja nacionalnih medlaboratorijskih primerjav na področju merjenja pretečene količine plinov. Načrtovan in izdelan bo prenosni etalonski merilni sistem, ki zagotavlja primerno ponovljivost in dolgotrajno časovno stabilnost. Vzpostavljen prenosni etalonski merilni sistem bo eksperimentalno analiziran in ovrednoten preko referenčnih etalonskih merilnih

zmogljivosti, ki so bile vzpostavljene in validirane v okviru prvega cilja projekta. Na osnovi rezultatov analize bo postavljen osnutek delovnega protokola za izvedbo medlaboratorijske primerjave (merilne točke, ponovitve ipd.).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 85.000,00 EUR
(MGDŠ MIRS 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Urška Turnšek
e-naslov: urska.turnsek@gov.si

9. Predlagatelj teme: Ministrstvo za zdravje

Sofinancer: **Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije**

1. TEMA: Vzorci multimorbidnosti v slovenski populaciji kot prognostični model za javnozdravstveno načrtovanje

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.1.
Naslov teme: Vzorci multimorbidnosti v slovenski populaciji kot prognostični model za javnozdravstveno načrtovanje

Cilji:

- Pridobiti celovit vpogled v prevalenco in značilnosti različnih vzorcev multimorbidnosti v slovenski populaciji.
- Odkriti vzorce multimorbidnosti s pomočjo analize podatkov o zunajbolnišničnih in bolnišničnih obravnavah.
- Izračunati prevalenco posameznih vzorcev multimorbidnosti.
- Povezati identificirane vzorce multimorbidnosti z zdravstvenimi izidi.

Podrobnejša obrazložitev:
V zadnjih letih se vedno pogosteje srečujemo z bolniki, ki imajo več sočasnih kroničnih obolenj. Tovrstno stanje imenujemo multimorbidnost. Slednja je opredeljena kot sočasna prisotnost vsaj dveh kroničnih obolenj bodisi telesnih in/ali duševnih. Na globalni ravni multimorbidnost postaja pereč javnozdravstveni problem, saj je več kot 50% svetovne odrasle populacije nad 60 letom starosti multimorbidne. Multimorbidnost predstavlja večplasten problem, saj je povezana z nižjo kakovostjo življenja, prezgodnjo smrtjo, pogostejšimi hospitalizacijami in polifarmacijo. Vse našteto vodi v povišanje zdravstvenih stroškov in tako predstavlja dodatno obremenitev javnozdravstvene blagajne.

Multimorbidnost je opredeljena kot sočasna prisotnost vsaj dveh kroničnih obolenj, bodisi telesnih in/ali duševnih. Na globalni ravni je več kot 50 % odrasle populacije nad 60. letom starosti multimorbidne, kar predstavlja pereč javnozdravstveni problem. Multimorbidnost je povezana z nižjo kakovostjo življenja, prezgodnjo smrtjo, pogostejšimi hospitalizacijami in polifarmacijo. Vse našteto vodi v povišanje zdravstvenih stroškov in dodatno obremenjuje javnozdravstveno blagajno. V Sloveniji doslej ni bilo opravljene celovite raziskave o vzorcih multimorbidnosti in njenih javnozdravstvenih posledicah.

Cilji, ki jih želimo z izvedbo predlagane raziskovalne teme doseči:

- Pridobiti celovit vpogled v prevalenco in značilnosti različnih vzorcev multimorbidnosti v slovenski populaciji.
- Odkriti vzorce multimorbidnosti s pomočjo analize podatkov o zunajbolnišničnih in bolnišničnih obravnavah.
- Izračunati prevalenco posameznih vzorcev multimorbidnosti.
- Povezati identificirane vzorce multimorbidnosti z zdravstvenimi izidi.

Rezultati bodo omogočili identifikacijo najbolj ranljivih skupin prebivalstva ter služili kot podlaga za oblikovanje ciljno usmerjenih preventivnih programov, ki naslavljajo sočasno prisotnost več kroničnih obolenj. Podatki o prevalenci posameznih vzorcev multimorbidnosti bodo odločevalcem omogočili učinkovitejšo alokacijo sredstev in prilagoditev zdravstvenega sistema potrebam starajoče se populacije. Raziskava bo podprla razvoj integriranih modelov oskrbe, ki presegajo ozko specialistično obravnavo. Rezultati bodo obogatili znanstveno literaturo s podatki o vzorcih multimorbidnosti v srednjeevropskem prostoru ter vzpostavili metodološki okvir za prihodnje raziskave na tem področju. mUgotovitve bodo služile kot strokovna podlaga za oblikovanje nacionalnih javnozdravstvenih strategij in politik, usmerjenih v obvladovanje multimorbidnosti, vključno s krepitvijo primarne preventive, zgodnjega odkrivanja kroničnih bolezni ter koordinirane obravnave na ravni osnovnega zdravstvenega varstva. Rezultati bodo uporabni za načrtovanje izobraževalnih vsebin za zdravstvene delavce na področju celostne obravnave bolnikov z več kroničnimi obolenji ter za ozaveščanje širše javnosti o pomenu preprečevanja dejavnikov tveganja.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 10.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Peter Debeljak
e-naslov: peter.debeljak@gov.si

2. TEMA: Razvoj in pilotna uvedba digitalnega dvojčka urgentnih centrov za podporo odločanju, optimizacijo procesov in izboljšanje dostopnosti nujne zdravstvene oskrbe

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.2.
Naslov teme: Razvoj in pilotna uvedba digitalnega dvojčka urgentnih centrov za podporo odločanju, optimizacijo procesov in izboljšanje dostopnosti nujne zdravstvene oskrbe

Cilji:

- Razviti konceptualni in tehnični model digitalnega dvojčka urgentnega centra, ki temelji na realnih operativnih, kadrovskih in kliničnih podatkih.
- Analizirati in simulirati tokove pacientov, čakalne dobe, zasedenost virov in ozka grla v urgentnih centrih.
- Razviti scenarijske simulacije (npr. sezonski vrhovi, epidemije, množične nesreče, kadrovske spremembe).
- Ovrednotiti učinke različnih organizacijskih, kadrovskih in prostorskih ukrepov na dostopnost in kakovost nujne oskrbe.
- Pripraviti priporočila za odločevalce (MZ, ZZZS, izvajalce) za sistemske in operativne izboljšave.

- Vzpostaviti podlago za širšo uporabo digitalnih dvojčkov v zdravstvenem sistemu.

  Prvo leto trajanja projekta pričakujemo:
  - podrobno analizo procesov urgentnih centrov in razpoložljivih podatkovnih virov;
  - zasnovo konceptualnega in podatkovnega modela digitalnega dvojčka;
  - razvoj osnovnega simulacijskega modela tokov pacientov;
  - opredelitev kazalnikov uspešnosti (KPI) in validacijskih kriterijev.

  Drugo leto trajanja projekta pričakujemo:
  - nadgradnjo digitalnega dvojčka z naprednimi scenarijskimi simulacijami;
  - pilotno uporabo v izbranem urgentnem centru (ali več);
  - evalvacijo učinkov organizacijskih in kadrovskih ukrepov;
  - pripravo priporočil za odločevalce in predlogov za sistemsko uvedbo.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 42.400,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Peter Debeljak
e-naslov: peter.debeljak@gov.si

3. **TEMA: Predpisovalne navade in dejavniki neracionalnega predpisovanja antibiotikov v družinski medicini**

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.3.
Naslov teme: Predpisovalne navade in dejavniki neracionalnega predpisovanja antibiotikov v družinski medicini

Cilji:
- Ugotoviti predpisovalne navade zdravnikov družinske medicine pri predpisovanju antibiotikov v Republiki Sloveniji.
- Pridobiti podatke o predpisovanju antibiotikov s pomočjo točkovno-prevalenčne raziskave v vzorcu ambulant družinske medicine.
- Opredeliti dejavnike ki so lahko povezani z neustreznim oziroma prekomernim predpisovanjem antibiotikov v družinski medicini.
- Predlagati ukrepe za izboljšanje obravnave in zdravljenja bolnikov z antibiotiki v družinski medicini.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 27.100,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Peter Debeljak
e-naslov: peter.debeljak@gov.si

4. **TEMA: Uvedba multidisciplinarne obravnave ustnoobrazne bolečine in dentalnospalne medicine v Sloveniji**

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.4.
Naslov teme: Uvedba multidisciplinarne obravnave ustno obrazne bolečine in dentalno spalne medicine v Sloveniji

Cilji:

- Določiti prevalenco in incidenco kronične ustno obrazne bolečine in dentalno spalnih motenj v Sloveniji.
- Primerjava zdravstvenih izidov in stroškov zdravljenja kronične ustno obrazne bolečine in dentalno spalnih motenj med Slovenijo in tujino.
- Ugotavljanje ekonomske upravičenosti uvedbe novega specialističnega programa in specializacije iz ustno obrazne bolečine in dentalno spalnih motenj v Sloveniji.

Podrobnejša obrazložitev:
Raziskava se opira na veljavno zakonodajo, ki ureja organizacijo in izvajanje zdravstvene dejavnosti v Republiki Sloveniji, zlasti na Zakon o zdravstveni dejavnosti (ZZDej) in njegovo novelo ZZDej-N, ki urejata pogoje za izvajanje specialistične zdravstvene dejavnosti ter razvoj novih strokovnih področij in oblik specialističnega usposabljanja.

Raziskava se vsebinsko naslanja na cilje Resolucije o nacionalnem programu zdravstvenega varstva 2016–2025 kot trenutno veljavnega strateškega dokumenta ter hkrati upošteva usmeritve Resolucije o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2026–2036, ki nakazuje nadaljnji razvoj zdravstvenega sistema v smeri večje interdisciplinarnosti, celostne obravnave kroničnih stanj ter krepitve znanja in kompetenc zdravstvenih delavcev. Rezultati raziskave bodo lahko služili kot strokovna podlaga za izvajanje obstoječe zakonodaje ter za morebitne prihodnje normativne in organizacijske prilagoditve na področju obravnave ustnoobrazne bolečine in dentalne spalne medicine.

Ustnoobrazna bolečina in motnje spanja predstavljajo pomemben, a pogosto spregledan javnozdravstveni problem, ki pomembno vpliva na kakovost življenja posameznikov, njihovo funkcionalno sposobnost, duševno zdravje in socialno vključenost. Kronična ustnoobrazna bolečina je povezana z dolgotrajnim trpljenjem, zmanjšano delovno zmožnostjo in povečano rabo zdravstvenih storitev, medtem ko so motnje spanja, vključno z obstruktivno spalno apnejo, povezane s povečanim tveganjem za srčno-žilne bolezni, presnovne motnje in prometne nesreče ter s slabšimi izidi zdravljenja kroničnih bolezni.

Raziskava prispeva k boljši prepoznavi in razumevanju teh stanj ter k razvoju strokovno utemeljenih pristopov obravnave, ki bodo izboljšali kakovost življenja pacientov, zmanjšali breme kronične bolečine in izboljšali obravnavo motenj spanja. S tem raziskava neposredno podpira cilje veljavne Resolucije o nacionalnem programu zdravstvenega varstva 2016–2025, ki poudarja zmanjševanje bremena kroničnih bolezni, ter sledi usmeritvam novega nacionalnega plana zdravstvenega varstva 2026–2036, ki izpostavlja pomen spanja in celostne obravnave zdravja prebivalstva.

Poseben družbeni pomen raziskave je tudi v zmanjševanju neenakosti v dostopu do ustrezne obravnave, saj so pacienti z ustnoobrazno bolečino in motnjami spanja pogosto obravnavani fragmentirano, brez jasnih napotitvenih poti in brez dostopa do ustrezno usposobljenih strokovnjakov. Raziskava bo prispevala k večji preglednosti in pravičnosti sistema ter k bolj enotni obravnavi pacientov po vsej državi.

Z vidika zdravstvenega sistema raziskava naslavlja pomembno organizacijsko in strokovno vrzel. Obravnava ustnoobrazne bolečine in dentalne spalne medicine je v slovenskem zdravstvenem sistemu trenutno razpršena med različne ravni in specialnosti, brez jasno opredeljenih kompetenc, standardov in formaliziranih poti izobraževanja. To vodi v podvajanje storitev, neučinkovito rabo virov ter podaljševanje obravnave pacientov.
Raziskava bo zagotovila strokovno podlago za boljšo organizacijo obravnave, jasno opredelitev kompetenc in odgovornosti ter razvoj interdisciplinarnih modelov sodelovanja, skladnih z usmeritvami Zakona o zdravstveni dejavnosti (ZZDej) in njegove novele ZZDej-N. S tem bo prispevala k večji učinkovitosti zdravstvenega sistema, racionalnejši rabi javnih sredstev ter boljšim kliničnim izidom.

Pomemben sistemski učinek raziskave je tudi njen prispevek k razvoju izobraževalnih in kadrovskih politik. Na podlagi raziskovalnih ugotovitev bo mogoče oblikovati strokovno utemeljene predloge za razvoj formaliziranega specialističnega ali subspecialističnega usposabljanja na področju ustnoobrazne bolečine in dentalne spalne medicine. To je skladno s strateško usmeritvijo »zdravstvo, ki raste z znanjem« ter s potrebo po prilagajanju izobraževanja zdravstvenih delavcev dejanskim potrebam prebivalstva in zdravstvenega sistema.

Rezultati raziskave bodo neposredno uporabni za oblikovalce zdravstvenih politik, regulatorje in izobraževalne institucije ter bodo lahko služili kot strokovna podlaga za pripravo smernic, pravilnikov ali drugih sistemskih ukrepov na nacionalni ravni. S tem raziskava presega zgolj akademski okvir in ima dolgoročen vpliv na stabilnost, kakovost in trajnost slovenskega zdravstvenega sistema.

Ključni namen projekta:
- Določiti prevalenco in incidenco kronične ustnoobrazne bolečine in dentalnospalnih motenj v Sloveniji.
- Primerjava zdravstvenih izidov in stroškov zdravljenja kronične ustnoobrazne bolečine in dentalnospalnih motenj med Slovenijo in tujino.
- Ugotavljanje ekonomske upravičenosti uvedbe novega specialističnega programa in specializacije iz ustnoobrazne bolečine in dentalnospalnih motenj v Sloveniji.

Predlagana raziskava se vsebinsko umešča v cilje Resolucije o nacionalnem programu zdravstvenega varstva 2016–2025, ki kot enega ključnih izzivov slovenskega zdravstvenega sistema opredeljuje naraščajoče breme kroničnih bolezni in stanj, potrebo po izboljšanju kakovosti življenja pacientov ter razvoj celostnih in interdisciplinarnih pristopov obravnave. V tem okviru ustnoobrazna bolečina predstavlja pomembno, a doslej nezadostno sistemsko naslovljeno kronično bolečinsko stanje, ki pomembno vpliva na funkcionalnost posameznika in njegovo vsakdanje življenje.

Raziskava se hkrati vsebinsko povezuje tudi z usmeritvami Resolucije o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2026–2036, ki je v postopku sprejemanja in kot temeljni strateški dokument prihodnjega razvoja zdravstva dodatno poudarja pomen obravnave kroničnih stanj, motenj spanja ter razvoja na znanju temelječega, interdisciplinarnega in na pacienta osredotočenega zdravstvenega sistema. Dokument izpostavlja tudi visoko razširjenost motenj spanja v populaciji ter potrebo po krepitvi strokovnih zmogljivosti za njihovo obravnavo, kar neposredno odpira prostor za razvoj dentalne spalne medicine kot interdisciplinarnega strokovnega področja.
V tem kontekstu raziskava podpira strateško usmeritev »zdravstvo, ki raste z znanjem«, saj prispeva k razvoju strokovno utemeljenih podlag za prenos sodobnih znanstvenih spoznanj v klinično prakso ter k oblikovanju sistemskih rešitev na področju izobraževanja in usposabljanja zdravstvenih delavcev, vključno z razmislekom o formalni ureditvi specializiranega usposabljanja na področju ustnoobrazne bolečine in dentalne spalne medicine.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 20.400,00 EUR

(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Peter Debeljak
e-naslov: peter.debeljak@gov.si

5. TEMA: Socialno-ekonomske determinante obravnave srčno-žilnih bolezni v Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.5.
Naslov teme: Socialno-ekonomske determinante obravnave srčno-žilnih bolezni v Sloveniji

Cilji:

- Izdelati nabor kazalnikov procesa in izida za obravnavo bolezni srca in žilja na podlagi rutinskih/ administrativnih podatkov, ki se zbirajo za potrebe zdravstvenega zavarovanja,
- Ovrednotiti proces, izide in ekonomsko Breme obravnave izbranih bolezni srca in žilja, s poudarkom na oceni variabilnosti procesa med izvajalci in občino prebivališča (vključno z ekonomskimi kazalniki v občini),
- Oceniti socialno-ekonomske determinante procesa in izidov obravnave izbranih bolezni srca in žilja.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 18.400,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Peter Debeljak
e-naslov: peter.debeljak@gov.si

6. TEMA: Evalvacija in pilotna implementacija digitalne platforme za standardizirano oceno in spremljanje kroničnih ran pri prehodu iz bolnišničnega na primarni nivo zdravstvene oskrbe v Sloveniji (Ljubljana, Maribor, Novo mesto)

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.6.
Naslov teme: Evalvacija in pilotna implementacija digitalne platforme za standardizirano oceno in spremljanje kroničnih ran pri prehodu iz bolnišničnega na primarni nivo zdravstvene oskrbe v Sloveniji (Ljubljana, Maribor, Novo mesto)

Cilji:

- Ovrednotiti klinično učinkovitost in natančnost digitalne platforme v primerjavi s standardnimi metodami ocenjevanja in spremljanja kroničnih ran.
- Analizirati primerljivost in prenosljivost podatkov med primarnim, sekundarnim in terciarnim nivojem zdravstvene oskrbe.
- Oceniti vpliv telemedicinskih funkcionalnosti na zmanjšanje števila fizičnih pregledov, razbremenitev specialističnih ambulant in optimizacijo delovnih procesov zdravstvenega osebja.

- Pripraviti strokovne podlage in priporočila za širšo implementacijo digitalnega spremljanja kroničnih ran v slovenski zdravstveni sistem.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 28.400,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Peter Debeljak
e-naslov: peter.debeljak@gov.si

7. TEMA: Ultrazvočni presejalni test za prisotnost anevrizme abdominalne aorte

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.7.
Naslov teme: Ultrazvočni presejalni test za prisotnost anevrizme abdominalne aorte

Cilji:
- Analiza incidence na ciljni populaciji,
- Analiza dejavnikov tveganja za pojav AAA,
- Analiza in primerjava incidence in dejavnikov tveganja z regijami z višjim tveganjem za bolezni srca in ožilja,
- Izvesti presejalni test za prisotnost AAA v ciljni populaciji,
- Povečati ozaveščenost in zdravstveno pismenost ciljne skupine ter celotne populacije,
- Izboljšati enakost populacije v ruralnih okoljih v primerjavi z mestnim okoljem,
- Okrepiti odnos med bolnikom in zdravnikom oz. zdravstvenim osebjem,
- Vzpostaviti register bolnikov z AAA.

Podrobnejša obrazložitev:
Anevrizme najpogosteje prizadenejo trebušno aorto, nekoliko redkeje pa prsno aorto. Normalni premer aorte je sicer odvisen od spola, starosti in telesne konstitucije, a premer infrarenalnega dela trebušne aorte običajno ne presega 2 cm. Tako lahko pri večini bolnikov o anevrizmi infrarenalnega dela trebušne aorte govorimo pri razširitvi aorte na > 3 cm, sicer pa govorimo o ektatično spremenjeni aorti. To stanje je klinično pomembno, saj lahko AAA ostanejo popolnoma asimptomatske več let, vendar nosijo tveganje za raztrganje, če niso pravočasno odkrite in zdravljenje.

Premer AAA je eden najpomembnejših napovednih dejavnikov za njeno raztrganje.
Tveganje za raztrganje se pri moskih pomembno poveča, ko premer preseže 5,5 cm, medtem ko je pri ženskah ta meja 4,2 cm. Neodvisni dejavniki, ki vplivajo na raztganje AAA, so: ženski spol (3-kratno povečanje), večji premer ob odkritju, prisotnost in stopnja kronične obstruktivne pljučne bolezni, arterijski tlak, oblika AAA, AAA v družini in hitrejša rast AAA.

Zaradi asimptomatskega nastanka AAA večino bolnikov odkrijemo naključno. Abdominalni ultrazvok je zlati standard za presejanje AAA. Ta neinvazivna slikovna metoda ponuja visoko natančnost, varnost in enostavnost uporabe. Postopek je neboleč, ne zahteva posebne priprave in pacienta ne izpostavlja sevanju. Izvede se lahko ambulantno, običajno v 10-15 minutah.

Zaradi tega je presejalni test bistven ukrep pri ogroženih populacijah. Predstavlja temeljni vidik sodobne preventivne medicine, ki omogoča zgodnje odkrivanje, redno spremljanje in razmišljanje o

elektivnem kirurškem posegu v času, ko so operativna tveganja sprejemljivo nizka. S presejalnim testom se dramatično zmanjša tveganje za razpok in s tem zniža umrljivost. Poleg tega presejalni pregledi ponujajo priložnost za obravnavo dejavnikov tveganja, na katere lahko vplivamo, kot sta spodbujanje opuščanja kajenja in obvladovanje hipertenzije, kar lahko upočasni napredovanje anevrizme.

Geografski kontekst, v katerem bolniki prebivajo - podeželje ali mesto - ima pomemben vpliv na dostopnost, udeležbo in izide, povezane s presejalnimi programi za AAA. Upoštevanje vpliva podeželskega in mestnega prebivališča na presejalne preglede za anevrizmo abdominalne aorte je ključnega pomena za zmanjšanje razlik pri odkrivanju, obvladovanju in rezultatih. Učinkoviti javnozdravstveni ukrepi morajo upoštevati te kontekstualne razlike in zagotavljati, da imajo vsi posamezniki - ne glede na geografsko lokacijo - enak dostop do življenjsko pomembne preventivne oskrbe.

Cilji, ki jih želimo z izvedbo izbranega raziskovalnega projekta na razpisano temo doseči:

- Analiza incidence na ciljni populaciji,
- Analiza dejavnikov tveganja za pojav AAA,
- Analiza in primerjava incidence in dejavnikov tveganja z regijami z višjim tveganjem za bolezni srca in ožilja,
- Izvesti presejalni test za prisotnost AAA v ciljni populaciji,
- Povečati ozaveščenost in zdravstveno pismenost ciljne skupine ter celotne populacije,
- Izboljšati enakost populacije v ruralnih okoljih v primerjavi z mestnim okoljem,
- Okrepiti odnos med bolnikom in zdravnikom oz. zdravstvenim osebjem,
- Vzpostaviti register bolnikov z AAA.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 28.400,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Peter Debeljak
e-naslov: peter.debeljak@gov.si

10. Predlagatelj teme: Ministrstvo za infrastrukturo in energetiko

Sofinancerja: **Ministrstvo za notranje zadeve in javno upravo**
Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Razvoj sistema upravljanja investicijskih projektov na državnih cestah (predvsem avtocestah) za zagotavljanje čim večje pretočnosti prometa

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme: 5.12.3.
Naslov teme: Razvoj sistema upravljanja investicijskih projektov na državnih cestah (predvsem avtocestah) za zagotavljanje čim večje pretočnosti prometa

Cilji:

- Izvesti celovit pregled in primerjalno analizo tujih praks (med njimi Nizozemska, Nemčija) upravljanja investicijskih in vzdrževalnih del na najbolj obremenjenih cestnih omrežjih, zlasti ureditev nočnega dela, neprekinjenega večizmenskega dela (24/7), kratkotrajnih popolnih vikend zapor, dinamičnih časovnih oken za zapore ter logističnega in čezmejnega usklajevanja.
- Analizirati pravne, institucionalne, tehnične, informacijske in javno naročniške mehanizme, ki v izbranih državah omogočajo takšno izvajanje del (zakonodaja, pravilniki in tehnične smernice, pogodbeni modeli, sistemi spodbud in penalov, organizacija upravljavcev ter uporaba prometnih podatkov in informacijskih sistemov).
- Analizirati obstoječi sistem načrtovanja in izvajanja investicijskih projektov na državnih cestah v Republiki Sloveniji ter ugotoviti ovire za sistematično uporabo modelov, ki zmanjšujejo vpliv gradbišč na promet, prometno varnost in gospodarstvo.
- Opredeliti metodologijo za izbiro optimalnega načina izvedbe posameznega projekta glede na prometno povpraševanje, razpoložljivo zmogljivost omrežja, trajanje zapore, možnosti preusmerjanja prometa, prometno varnost ter gospodarske in širše družbene stroške zastojev.
- Preučiti, katere podatke, prometne modele in informacijske rešitve je treba zagotoviti za načrtovanje zapor, napovedovanje prometnih tokov, pravočasno zaznavanje zastojev, dinamično preusmerjanje prometa in spremljanje učinkov med izvajanjem del; posebej oceniti možnosti uporabe obstoječih sistemov NCUP ter ITS/C-ITS in potrebe po njihovih nadgradnjah oziroma drugih naprednih rešitvah.
- Pripraviti predlog implementacije v slovenski sistem: potrebne spremembe zakonodaje in podzakonskih aktov, tehničnih smernic, projektantskih in izvajalskih praks, javnega naročanja, pogodbenih standardov, organizacije in koordinacije deležnikov ter podatkovne in informacijske podpore.
- Oblikovati predlog pilotne uporabe novega sistema na izbranih cestnih projektih ter merila za spremljanje uspešnosti in postopno sistemsko uvedbo na državnem cestnem omrežju.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 200.000,00 EUR (MZIE 55,29% (110.584,00 EUR), ARIS 44,71 % (89.416,00 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Igor Banič
e-naslov: igor.banic@gov.si

2. TEMA: Strokovne podlage za razvoj vzpostavitve sistemskega finančnega vira za energetsko prenovo stavb javnega sektorja

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme: 5.12.4.
Naslov teme: Strokovne podlage za razvoj vzpostavitve sistemskega finančnega vira za energetsko prenovo stavb javnega sektorja

Cilji:
- Doseganje potrebnega deleža 3% letne prenove stavb ožjega javnega sektorja in letnega zmanjšanja porabe energije v javnem sektorju za 1,9 %.
- Vzpostavitev enotnega finančnega instrumenta za prenovo stavb javnega sektorja z združitvijo različnih finančnih virov.

- Prioritetna in kontinuirana sanacija energetsko najbolj neučinkovitih stavb javnega sektorja, skladno s popisom stavb primernih za sanacijo.
- Vzpostavitev in nadgraditev pomena stavb javnega sektorja kot vzora učinkovite rabe energije in trajnostnega upravljanja.

Podrobnejša obrazložitev:
Izvedena analiza stavb ožjega javnega sektorja jasno kaže, da je za dosego zavezujočih ciljev države prenove 3 % stavb ožjega javnega sektorja potrebno zagotoviti stabilnejše finančne vire za izvedbo teh investicij. Dosedanje zelo slabo izvajanje energetske prenove stavb v ožjem javnem sektorju in delno v širšem javnem sektorju je predvsem posledica pomanjkanja proračunskih virov in razpršenosti teh virov v okviru proračunskih pravic porabe posameznih ministrstev. V ta namen je načrtovana vzpostavitev sistemskega finančnega vira za energetsko obnovo javnih stavb, ki bi financiral naložbe tudi s pomočjo finančnih prihrankov, ki nastanejo z energetsko prenovo posamezne stavbe.

V okviru sistemskega finančnega vira za energetske prenove bo možno poleg sredstev, ustvarjenih s prihranki energije oziroma zaradi nižjih stroškov za energijo, proračunskih namenskih sredstev v ta namen dodati tudi druga finančna sredstva kot na primer kohezijska sredstva in druga nepovratna EU sredstva.

Za vzpostavitev sistemskega finančnega vira je potrebna priprava strokovne podlage v okviru katere se bo preučilo primere dobrih praks iz tujine, preučilo našo zakonodajo in oblikovalo zakonodajni predlog ter ostalo, kar je potrebno za vzpostavitev ukrepa v praksi.

Slovenija mora kot del zavez ožjega javnega sektorja zagotoviti pospešeno in kakovostno energetsko prenovo javnih stavb, ki morajo služiti kot vzor učinkovite rabe energije in zmanjševanja emisij. Dolgoročna strategija energetske prenove stavb do leta 2050 predvideva vzpostavitev sistemskega in dolgoročnega finančnega vira, po vzoru tujih praks (npr. revolving skladov), ki bi omogočal združevanje proračunskih virov, kohezijskih in drugih EU nepovratnih sredstev ter potencialno tudi reinvestiranje doseženih prihrankov energije. Poleg tega je nujno potrebno slediti seznamu prioritetnih stavb za prenovo ter podpreti vzpostavitev pravnih, tehničnih in ekonomskih pogojev za delovanje novega finančnega mehanizma, s čimer bi bilo mogoče zagotoviti redno in učinkovito izpolnjevanje obveznosti letne 3-odstotne energetske prenove stavb ožjega javnega sektorja.

Energetska prenova stavb je med najbolj stroškovno učinkovitimi ukrepi za zmanjšanje javnofinančnih izdatkov za energijo, izboljšanje kakovosti storitev v javnem sektorju, izpolnjevanje podnebnih in energetskih obveznosti do EU ter za razvoj domače gradbene in energetske industrije. Trenutno neizpolnjevanje obveznosti iz EU direktiv in nacionalne zakonodaje na področju energetske učinkovitosti javnih stavb povzroča pravna tveganja, možnost finančnih sankcij, izgubo EU sredstev, višje energetske stroške, povečane emisije toplogrednih plinov ter poslabšanje kakovosti javnih storitev, hkrati pa omejuje strateške priložnosti za trajnostni razvoj in zeleno gospodarsko rast.

Posodobljeni NEPN 2024 opredeljuje za javni sektor konkretne cilje, ki zahtevajo sistematično in merljivo energetsko prenovo javnih stavb. Javne institucije morajo prispevati k zmanjšanju emisij TGP za 28 % v ne-ETS sektorju do leta 2033, povečanju deleža obnovljivih virov energije v končni rabi na vsaj 33 % do leta 2030 ter k zmanjšanju rabe končne energije v stavbah za 15 % do leta 2030 glede na leto 2020, v okviru skupne omejitve končne rabe energije na 50,2 TWh. To pomeni izvajanje celovitih prenov stavb, ki vključujejo optimizacijo toplotnega ovoja stavbe, zamenjavo ogrevalnih, hladilnih in prezračevalnih sistemov z nizkoogljičnimi rešitvami ter integracijo OVE, vključno s solarnimi sistemi in toplotnimi črpalkami. Hkrati morajo javne institucije zagotoviti merjenje prihrankov energije in emisij, prehod z fosilnih energentov, uvajanje inovativnih tehnologij in dolgoročno upravljanje stavbnega fonda, s čimer bi javne stavbe postale vzor energetsko učinkovite, nizkoogljične in trajnostno

upravljane infrastrukture. Energetska učinkovitost teh stavb neposredno vpliva ne le na stroške javnih proračunov, temveč tudi na kakovost javnih storitev, varnost, zdravje uporabnikov in delovne pogoje.

Kljub obstoječim strateškim dokumentom in programom, v praksi obseg prenov javnih stavb ostaja nezadosten. Letni cilj treh odstotkov prenove tlorisne površine stavb ožjega javnega sektorja je redko dosežen, medtem ko so izvedene prenove pogosto razdrobljene, financirane prek kratkoročnih razpisov ali kombinacije evropskih sredstev, kar ustvarja negotovost in pomanjkanje kontinuitete. Financiranje je fragmentirano, vloga zasebnega kapitala in modelov ESCO ostaja omejena, prav tako pa ne obstaja centraliziran sistem za spremljanje stanja stavb, njihove energetske učinkovitosti in prednostnih ukrepov.

Za doseganje zastavljenih energetskih, podnebnih in ekonomskih ciljev je zato nujno vzpostaviti nov sistemski finančni mehanizem, ki bo omogočal dolgoročno, stabilno in strateško financiranje prenov javnih stavb. Tak mehanizem bi moral združevati različne vire, vključno s proračunskimi sredstvi, evropskimi skladi, zasebnim kapitalom in modelom ESCO, ter omogočati centralizirano načrtovanje, spremljanje in vrednotenje učinka naložb. Ključna je tudi vzpostavitev enotne metodologije merjenja prihrankov energije, emisij in uporabe obnovljivih virov, kar bo omogočilo transparentno in učinkovito upravljanje sredstev. Novi mehanizem mora biti skladen z evropskimi direktivami in nacionalnimi strateškimi dokumenti, ter mora omogočati dolgoročno načrtovanje prenov, pri čemer se prednost daje stavbam z najnižjo energetsko učinkovitostjo.

Vzpostavitev takega sistema bo Sloveniji omogočila, da preide iz razpisno in projektno usmerjenega modela na trajnosten, strateški in dolgoročno učinkovit model prenove javnih stavb, ki bo prispeval k bistvenemu znižanju porabe energije in emisij, optimizaciji javnih izdatkov, spodbujanju gospodarske rasti, inovacij v gradbeništvu in energetskih storitvah ter doseganju ciljev podnebne nevtralnosti do leta 2050. Celovit finančni in upravljalski okvir bo ključnega pomena, da bo energetska prenova javnih stavb postala predvidljiv, merljiv in učinkovit proces, ki bo dolgoročno zagotovil trajnostno in ekonomično upravljanje stavbnega fonda ter prispeval k izpolnitvi zavezujočih evropskih in nacionalnih ciljev.

Upravičenost nujnosti izvedbe predlaganega raziskovalnega projekta:

Trenutno stanje prenove javnih stavb v Sloveniji kaže na izrazito neenotnost, razdrobljenost in pomanjkanje dolgoročnega financiranja, kljub jasnim obveznostim iz evropskih direktiv in nacionalnih strateških dokumentov. Letni cilj prenove treh odstotkov tlorisne površine stavb ožjega javnega sektorja se redko dosega, prenove potekajo fragmentirano, financiranje temelji na razpisih in kombinacijah sredstev EU, kar preprečuje kontinuiteto, dolgoročno načrtovanje in merjenje učinkov. Obstoječi sistem ne omogoča enotnega spremljanja stanja stavb, energetske učinkovitosti, prioritet prenov in doseganja pričakovanih prihrankov energije in emisij.

Energetska učinkovitost stavb prinaša številne prednosti:

- zmanjšanje porabe energije in emisije toplogrednih plinov,
- prenove zagotavljajo ohranjanje bivalnega standarda in kakovosti storitev v javnem sektorju,
- vzdrževanje in nadgradnja stavbnih sistemov ter izboljšave ovoja podaljšujejo življenjsko dobo infrastrukture,
- intenzivnejšo uporabo obnovljivih virov energije v javnem sektorju,
- prihranki energije omogočajo reinvestiranje v posodobitev infrastrukture, tehnologij in storitev ter spodbujajo gospodarski razvoj,
- spodbujanje trajnostne mobilnosti,
- prenos dobre prakse in znanja na ostale sektorje (storitveni in gospodinjski),
- sistematično merjenje porabe energije in emisij omogoča trajnostno upravljanje stavbnega fonda.

Program:
V okviru projekta je potrebno:

- analizirati obstoječe proračunske vire, evropska nepovratna sredstva, modele ESCO in zasebni kapital ter možnosti njihove integracije v centraliziran, dolgoročen in predvidljiv mehanizem financiranja,
- pripraviti scenarije reinvestiranja prihrankov energije za financiranje novih prenov,
- opredeliti pravne, institucionalne in upravljalske okvirje za delovanje mehanizma, vključno z odgovornimi institucijami in pristojnostmi,
- preučiti obstoječo slovensko zakonodajo in evropske direktive ter identificirati potrebne spremembe za navedene cilje projekta,
- pripraviti predlog zakonodajnih in podzakonskih aktov za omogočanje delovanje predlagane mehanizma,
- nadgraditi identificirane stavbe z najnižjo energetsko učinkovitostjo kot prednostne za prenovo ter določiti specifične kategorije stavb (npr. kulturna dediščina, stavbe z visoko rabo energije) in prilagojene strategije za njihovo prenovo, ki bi lahko bile uporabljene v okviru predloga sistemskega finančnega vira
- definirati enotno metodologijo spremljanja in merjenja prihrankov energije, zmanjšanja emisij TGP ter deleža obnovljivih virov energije za potrebe sistemskega finančnega vira po prenovi,
- določiti kazalnike uspešnosti finančnega mehanizma in prenov ter vzpostaviti sistem rednega spremljanja in vrednotenja rezultatov za potrebe sistemskega finančnega vira,
- vzpostaviti prioritetni načrt prenov, vključno s seznamom prioritetnih stavb in terminskim načrtovanjem prenov glede na energetsko učinkovitost, starost in strateški pomen stavbe za potrebe sistemskega finančnega vira,
- preučiti in izvesti analizo tujih praks kako se energetsko prenavlja stavbe javnega sektorja in modeli financiranja njihovih prenov. Preučiti možne druge sistemske finančne mehanizme v EU (revolving skladi, javno-zasebna partnerstva) za potrebe sistemskega finančnega vira. Za vse navedeno pod to alinejo je potrebno dokumentirati prednosti, slabosti in možnosti prenosa v slovenske razmere,
- analizirati dosedanje financiranje javnega sektorja v Sloveniji, identificirati ovire (razpršenost financiranja, kratkoročni razpisi, pomanjkanje kontinuitete) ter dokumentirati uspešne projekte,
- izvesti tehnično, finančno in ekonomsko analizo za vzpostavitev novega mehanizma, vključno s simulacijami različnih modelov financiranja, občutljivostnimi analizami in oceno tveganj,
- določiti pravno obliko mehanizma, upravljalca, vire financiranja in mehanizme dodeljevanja sredstev,
- predlagati pilotno fazo z konkretnim izborom omejenega števila stavb/institucij, testiranje mehanizma in analiza rezultatov; opredeliti sistem reinvestiranja prihrankov za dolgoročno vzdržnost,
- predlagati institucionalno strukturo, operativne procese, sodelovanje med ministrstvi, lokalnimi oblastmi, finančnimi institucijami in javnimi zavodi ter izvajanje ozaveščanja o prednostih energetske prenove,
- pripraviti zasnovo faznega uvajanja mehanizma (npr. izvedba analiz, simulacij, priprava pravne podlage in predloga mehanizma, zagon pilotnega programa, spremljanje in analiza rezultatov, razširitev mehanizma na širši nabor javnih stavb in vključitev dodatnih virov sredstev,…).

Deležniki, katerim so namenjeni rezultati projekta:

- osebe ožjega javnega sektorja: ministrstva, organi v sestavi ministrstev, upravne enote, vladne službe, pravosodni organi in drugi državni organi,

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 110.000,00 EUR

(MZIE 36,36 % 40.000,00 EUR), MNZJU 13,64 % (15.000,00 EUR), ARIS 50 % 55.000,00 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Maja Čadež (MZIE)
e-naslov: maja.cadez@gov.si
Tomaž Ojo (MNZJU)
e-naslov: tomaz.ojo@gov.si

11. Predlagatelj teme: Ministrstvo za okolje in prostor

Sofinancerja: Ministrstvo za zdravje
Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Ocena podnebne ranljivosti in tveganj stanovanjskih stavb v Sloveniji

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme: 4.11.1.
Naslov teme: Ocena podnebne ranljivosti in tveganj stanovanjskih stavb v Sloveniji

Cilja:

- Pridobiti vpogled v tveganja, povezana s podnebnimi spremembami, v stanovanjskem sektorju – kot eno od osnov za pripravo ocen potencialnih škod zaradi podnebnih sprememb in pripravo predlogov ukrepov za višanje podnebne odpornosti stanovanjskega fonda (prenove ipd.)
- Splošno: prispevati k višanju podnebne (vremenske) odpornosti prebivalstva in – posredno – prispevati k nižanju socialnih razlik na področju bivanja (varna bivališča za vse).

Ključne aktivnosti in izdelki projekta:

- Metaraziskava:
  - pregled obstoječih raziskav in praks v Sloveniji in relevantnih v EU;
  - pregled razpoložljivih podatkov ter identifikacija manjkajočih podatkov;
  - pregled veljavne regulative z identifikacijo zastarelih ali manjkajočih določb.
  - Pregled akterjev in vlog (kdo zagotavlja podatke, raziskave, usmeritve; potrebe po povezovanju).
- Razvoj metodologije ocenjevanja podnebne ogroženosti stanovanjskih objektov ter pilotna aplikacija na izbranem vzorcu objektov/tipologij. Tekom razvoja metodologije predlagati izbor primernega RCP scenarija.
- Javnopolitični paketi rezultatov:
  - **akcijski načrt** za vzpostavitev in izvajanje politike podnebne odpornosti stanovanjskega fonda (časovnica, ocena stroškov, utemeljitve posameznih korakov (kako se povezuje z ostalimi koraki in v čem, identifikacija odgovornosti in izvajalcev). Kot del akcijskega načrta tudi: predlog nadaljnjih raziskav; predlog vzpostavitve novih podatkovnih baz, prenove obstoječih in potrebne zakonske podlage za povezovanje podatkovnih baz.
  - prvi predlog usmeritev javnih politik in predlog regulativnih sprememb: potrebe po novi regulativi, prenovi obstoječe regulative, identifikacija regulative, ki predstavlja oviro za podnebno odpornost stanovanjskih objektov.
- pripraviti prvo zelo grobo finančno oceno potencialnih škod (za namen komuniciranja in utemeljitve nadaljnjih korakov razvoja javne politike).

Podrobnejša obrazložitev:

Predlog CRP naslavlja potrebo po sistematični obravnavi podnebne ranljivosti in tveganj slovenskega stanovanjskega fonda. V Sloveniji so podnebne projekcije in delni podatki na voljo, vendar manjka enotna, na znanosti temelječa metodologija, ki bi podnebne projekcije prevedla v primerljive ocene ogroženosti stanovanjskih objektov ter s tem omogočila prioritetno načrtovanje ukrepov, pripravo regulative in razvoj javnih politik. Projekt bo razvil nacionalno prilagojeno metodologijo ocenjevanja podnebne **ranljivosti** stanovanjskih objektov **in tveganj,** povezanih s podnebnimi spremembami.

Ključne aktivnosti in izdelki projekta:

- Metaraziskava:
  - pregled obstoječih raziskav in praks v Sloveniji in relevantnih v EU;
  - pregled razpoložljivih podatkov ter identifikacija manjkajočih podatkov;
  - pregled veljavne regulative z identifikacijo zastarelih ali manjkajočih določb.
  - Pregled akterjev in vlog (kdo zagotavlja podatke, raziskave, usmeritve; potrebe po povezovanju).
- Razvoj metodologije ocenjevanja podnebne ogroženosti stanovanjskih objektov ter pilotna aplikacija na izbranem vzorcu objektov/tipologij. Tekom razvoja metodologije predlagati izbor primernega RCP scenarija.
- Javnopolitični paketi rezultatov:
  - **akcijski načrt** za vzpostavitev in izvajanje politike podnebne odpornosti stanovanjskega fonda (časovnica, ocena stroškov, utemeljitve posameznih korakov (kako se povezuje z ostalimi koraki in v čem, identifikacija odgovornosti in izvajalcev). Kot del akcijskega načrta tudi: predlog nadaljnjih raziskav; predlog vzpostavitve novih podatkovnih baz, prenove obstoječih in potrebne zakonske podlage za povezovanje podatkovnih baz.
  - prvi predlog usmeritev javnih politik in predlog regulativnih sprememb: potrebe po novi regulativi, prenovi obstoječe regulative, identifikacija regulative, ki predstavlja oviro za podnebno odpornost stanovanjskih objektov
- pripraviti prvo zelo grobo finančno oceno potencialnih škod (za namen komuniciranja in utemeljitve nadaljnjih korakov razvoja javne politike)

Rezultati CRP morajo biti neposredno uporabni za razvoj politike in nadgradljivi s socioekonomskimi podatki o zmožnostih financiranja prenov ter z obravnavo zavarovalniške vrzeli (insurance gap). Projekt bo pripravil tudi začetni pregled ključnih izzivov in okvirno oceno potencialnih škod kot podlago za komuniciranje tveganj in utemeljitev nadaljnjih ukrepov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 300.000,00 EUR
(MOP 97,68 % (293.046,00 EUR), ARIS 2,32 % (6.954,00 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Janez Berdavs
e-naslov: janez.berdavs@gov.si

2. TEMA: Prilagajanje podnebnim spremembam - razvoj optimalnega zavarovalniškega modela za mikro, mala in srednja podjetja (MSP)

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.1.
Naslov teme: Prilagajanje podnebnim spremembam - razvoj optimalnega zavarovalniškega modela za mikro, mala in srednja podjetja (MSP)

Cilji:

- Pregled obstoječih zavarovalniških produktov za MSP na temo izrednih vremenskih dogodkov in naravnih nesreč po kategorijah škode (objekti, infrastruktura, stroji in oprema, zaloge, škoda zaradi izpada prihodka, …) v Evropi (vir Insurance Europe) in Sloveniji ter podati strokovno oceno njihove uspešnosti in primernosti za Slovenijo.
- Spodbujanje trajnostnih prilagoditvenih ukrepov: Predlagati sheme spodbud in mehanizmov, ki podjetja motivirajo k prilagajanju podnebnim spremembam (npr.
- ugodnosti za MSP (država, zavarovalnice …), ki sprejmejo preventivne ukrepe, kot je protipoplavna zaščita).
- Povečanje zavarovalne vključenosti MSP: Raziskati možnosti državnega subvencioniranja premij za MSP, ki so izpostavljena višjim tveganjem. Predlagati dostopne zavarovalniške produkte, ki so prilagojeni geografskim in socialno-ekonomskim značilnostim Slovenije. Predlagati sistem ozaveščanja MSP o tveganju naravnih nesreč za spodbuditev zavarovalne vključenosti.
- Razvoj sistema za hitro izplačane škodne zahtevke: Razviti lokalno prilagojeno uporabo parametričnih zavarovalnih modelov, ki omogočajo hitro sprožitev izplačil ob izrednih vremenskih dogodkih (npr. suše, poplave) na podlagi vnaprej določenih meril, kot so količina padavin ali temperatura.
- Razvoj hibridnega modela zavarovanja za izredne vremenske dogodke in naravne nesreče skupaj z institucionalnimi deležniki: Oblikovati optimalni model za Slovenijo, ki združuje elemente zasebnih zavarovalniških produktov (npr. parametrična zavarovanja) in javnih podpornih shem (npr. pozavarovanje, subvencioniranje premij za MSP). Opraviti tudi razmislek o geografsko prilagojenih rešitvah.
- Izdelava priporočil za javne politike: Oblikovanje zakonodajnih in regulatornih predlogov za omogočanje javno-zasebnih partnerstev in drugih modelov na področju zavarovanja za izredne vremenske dogodke in naravne nesreče. Izvesti primerjavo prednosti (za državo, MSP, zavarovalnice,..) uvedbe predlaganih modelov zavarovanja v primerjavi z dosedanjim sistemom povračil in učinkovitostjo izplačil v primeru škod v gospodarstvu nastalih zaradi naravne nesreče (skladno z zakonodajo kot je ZOPNN itd.). Za izbran model priprava konkretnih predlogov potrebnih sprememb zakonodaje, ki bi omogočala njegovo uvedbo, ter izvedba ex-ante analize njegovih učinkov.

<u>Podrobnejša obrazložitev:</u>
Podnebne spremembe povečujejo pogostost in intenzivnost vremenskih dogodkov (poplave, suše, vročinski valovi), kar povzroča velike finančne izgube za gospodinjstva, podjetja in državo. Zavarovanje ekonomskih izgub zaradi vremenskih in klimatskih izrednih dogodkov je v Sloveniji je med najnižjimi v EU – zgolj 3%. Economic losses from weather- and climate-related extremes in Europe | Indicators | European Environment Agency (EEA) Trenutni modeli zavarovalniških produktov ne uspejo pokriti vseh potreb oz. so premije za mikro, mala in srednja podjetja (MSP) pogosto predrage. Zato se ne odločajo za zavarovanje ali se odločajo za prilagojene pakete, ki nudijo ugodno zavarovanje, ki pa v primeru dejanske škode povračajo minimalno višino škode (dostikrat celo fiksni znesek) in v primerih višje škode ne pokrijejo zadostnega deleža škode. Namen CRP-a bo razvoj optimalnega hibridnega modela zavarovanja, ki bo združeval javno podporo in zasebne zavarovalniške produkte, ter okrepil zavarovalno vključenost MSP-jev.
Upoštevane bodo tudi najboljše prakse in pobude v EU, za pristop k zavarovanju naravnih nesreč.
Povezava z razvojnimi cilji Slovenije in SRS:
• Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor (2.6) – Krepitev konkurenčnosti podjetij z razvojem inovativnih zavarovalniških rešitev.
• Nizkoogljično krožno gospodarstvo (4.8) – Spodbude za MSP za zmanjšanje izpostavljenosti podnebnim tveganjem.
• Trajnostno upravljanje naravnih virov (4.9) – Okrepitev odpornosti podjetij in skupnosti na podnebne spremembe.

Cilji:

- Pregled obstoječih zavarovalniških produktov za MSP na temo izrednih vremenskih dogodkov in naravnih nesreč po kategorijah škode (objekti, infrastruktura, stroji in oprema, zaloge, škoda zaradi izpada prihodka, …) v Evropi (vir Insurance Europe) in Sloveniji ter podati strokovno oceno njihove uspešnosti in primernosti za Slovenijo.
- Spodbujanje trajnostnih prilagoditvenih ukrepov: Predlagati sheme spodbud in mehanizmov, ki podjetja motivirajo k prilagajanju podnebnim spremembam (npr.
- ugodnosti za MSP (država, zavarovalnice …), ki sprejmejo preventivne ukrepe, kot je protipoplavna zaščita).
- Povečanje zavarovalne vključenosti MSP: Raziskati možnosti državnega subvencioniranja premij za MSP, ki so izpostavljena višjim tveganjem. Predlagati dostopne zavarovalniške produkte, ki so prilagojeni geografskim in socialno-ekonomskim značilnostim Slovenije. Predlagati sistem ozaveščanja MSP o tveganju naravnih nesreč za spodbuditev zavarovalne vključenosti.
- Razvoj sistema za hitro izplačane škodne zahtevke: Razviti lokalno prilagojeno uporabo parametričnih zavarovalnih modelov, ki omogočajo hitro sprožitev izplačil ob izrednih vremenskih dogodkih (npr. suše, poplave) na podlagi vnaprej določenih meril, kot so količina padavin ali temperatura.
- Razvoj hibridnega modela zavarovanja za izredne vremenske dogodke in naravne nesreče skupaj z institucionalnimi deležniki: Oblikovati optimalni model za Slovenijo, ki združuje elemente zasebnih zavarovalniških produktov (npr. parametrična zavarovanja) in javnih podpornih shem (npr. pozavarovanje, subvencioniranje premij za MSP). Opraviti tudi razmislek o geografsko prilagojenih rešitvah.
- Izdelava priporočil za javne politike: Oblikovanje zakonodajnih in regulatornih predlogov za omogočanje javno-zasebnih partnerstev in drugih modelov na področju zavarovanja za izredne vremenske dogodke in naravne nesreče. Izvesti primerjavo prednosti (za državo, MSP, zavarovalnice,..) uvedbe predlaganih modelov zavarovanja v primerjavi z dosedanjim sistemom povračil in učinkovitostjo izplačil v primeru škod v gospodarstvu nastalih zaradi naravne nesreče (skladno z zakonodajo kot je ZOPNN itd.). Za izbran model priprava konkretnih predlogov potrebnih sprememb zakonodaje, ki bi omogočala njegovo uvedbo, ter izvedba ex-ante analize njegovih učinkov.

Predlagani CRP bo omogočil napredek na področju razvoja zavarovalniških produktov, prilagojenih na podnebna tveganja. Ob hkratnem sodelovanju države, zavarovalnic in raziskovalnih ustanov bo Slovenija lahko razvila primer dobre prakse hibridnega modela zavarovanja, ki ga lahko pozneje razširi tudi na druga področja trajnostnega financiranja

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 300.000,00 EUR
(MOP 97,68 % (293.046,00 EUR), ARIS 2,32 % (6.954,00 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Janez Berdavs
e-naslov: janez.berdavs@gov.si

3. TEMA: Raziskava določitve vsebnosti izbranih onesnaževal v tleh, ki imajo vplive ali učinke na zdravje ljudi ali okolje

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.2.
Naslov teme: Raziskava določitve vsebnosti izbranih onesnaževal v tleh, ki imajo vplive ali učinke na zdravje ljudi ali okolje

Cilji:

- Določiti vsebnosti izbranih onesnaževal v tleh, ki ne predstavljajo tveganja za zdravje ljudi ali okolje.
- Določiti vsebnosti izbranih onesnaževal v tleh, ki predstavljajo nesprejemljivo tveganje za zdravje ljudi ali okolje.
- Zmanjšati tveganja za zdravje ljudi in okolje zaradi onesnaženosti tal.
- Ohranjati zdrava tla.
- Trajnostno upravljanje s tlemi.

Podrobnejša obrazložitev:
Namen raziskovalnega projekta je določiti vsebnosti izbranih onesnaževal v tleh, pod katerimi ni tveganja za zdravje ljudi ali okolje, ne glede na rabo tal. Poleg tega je namen določiti tudi vsebnosti onesnaževal v tleh nad katerimi obstaja tveganje za zdravje ljudi ali okolje, ne glede na rabo. Rezultati raziskovalnega projekta bodo predstavljali strokovno podlago za določitev trajnostnih ciljnih vrednosti in operativnih sprožilnih vrednosti, kot jih predvideva predlog Direktive o monitoringu in odpornosti tal ter pri pripravi Ocen tveganja za zdravje ljudi ali okolje zaradi onesnaženih tal. Pri določanju teh vrednosti in pripravi ocen tveganja bo treba upoštevati tudi relevantne dokumente in znanstvena orodja, ki jih Evropska komisija v sodelovanju z državami članicami pripravlja na podlagi 24. člena direktive. Za pripravo dokumentov in orodij, ki jih mora pripraviti Evropska komisija in so namenjeni podpori pri določanju trajnostnih ciljnih in operativnih sprožilnih vrednosti ter pri pripravi metodologije za oceno tveganja za posamezno onesnaženo območje, je v direktivi določen rok 17. junij 2027.

Glede na to, da je rok za prenos direktive v nacionalni pravni red 17. december 2028, morajo biti do tega datuma sprejeti tudi ustrezni predpisi, njihova priprava in sprejetje pa zahtevata daljši čas, zato je trajanje raziskovalnega projekta predvideno na največ 15 mesecev.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 160.000,00 EUR
(MOP 64,40 % (103.046,00 EUR), MZ 25 % (40.000,00 EUR), ARIS 10,60 % (16.954,00)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Petra Karo Bešter
e-naslov: Petra.Karo-Bester@gov.si

4. TEMA: Prehod energetsko-intenzivne industrije v nizkoogljično krožno gospodarstvo

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme: 2.5.3.
Naslov teme: Prehod energetsko-intenzivne industrije v nizkoogljično krožno gospodarstvo

Cilja:

- Mapiranje ključnih nacionalnih zakonodajnih aktov, ki neposredno in posredno vplivajo na poslovno okolje energetsko intenzivne industrije.

- Identifikacija zakonodajnih vrzeli, ki ovirajo razvoj in uporabo strateških tehnologij za defosilizacijo energetsko-intenzivne industrije,
    - Predlog zakonodajnih sprememb in ukrepov za razvoj in uporabo tehnologij na področjih: industrijska raba vodika,
    - krožno gospodarstvo,
    - proizvodnja in uporaba bio- in sintetičnih plinov,
    - zajem odpadne toplote in energetska učinkovitost.

Podrobnejša obrazložitev:
Slovenska energetsko intenzivna industrija predstavlja pomemben del slovenskega gospodarstva z vidika izvoza, zaposlenosti in ustvarjene dodane vrednosti ter proizvodnje in predelave strateških materialov. Panoge, kot so kovinskopredelovalna, steklarska, kemična, papirna in cementna industrija, so neposredno odvisne od stabilne oskrbe z energijo in surovinami, hkrati pa se soočajo z nestabilnostjo svetovnih trgov z energenti in surovinami ter izrazitimi nihanji cen fosilnih virov energije.

Evropski zakonodajni okvir od industrije zahteva pospešeno razogljičenje proizvodnih procesov. Prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo postaja vse bolj pomemben z vidika strateške avtonomije, da bi prehod izvedli pa so pomembne strateške tehnologije in rešitve, kot so industrijska raba vodika, krožno gospodarstvo, proizvodnja in uporaba bio- in sintetičnih plinov ter zajem odpadne toplote in izboljšanje energetske učinkovitosti. Kljub tehnološkemu potencialu je nacionalni zakonodajni in regulatorni okvir razpršen in ni posebej prilagojen potrebam energetsko intenzivne industrije, kar otežuje celovit pristop k razogljičenju industrijskih procesov ter lahko predstavlja oviro pri razvoju projektov in načrtovanju investicij.

Namen CRP je zato zagotoviti strokovne in analitične podlage za sistematično preučitev obstoječega zakonodajnega in regulatornega okvira ter pripravo izvedljivih predlogov za odpravo ugotovljenih ovir in podporo prehodu energetsko intenzivne industrije v nizkoogljično krožno gospodarstvo.

Rezultati CRP morajo biti neposredno uporabni kot strokovna podlaga za nadaljnji razvoj in prilagajanje nacionalnega zakonodajnega in regulatornega okvira za razogljičenje energetsko intenzivne industrije. Projekt bo omogočil sistematično identifikacijo obstoječih zakonodajnih ovir in pripravo konkretnih predlogov za njihovo odpravo ter s tem prispeval k stabilnejšemu in predvidljivejšemu okolju za investicije, uvajanju strateških tehnologij ter dolgoročni konkurenčnosti slovenske energetsko intenzivne industrije.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 130.000,00 EUR
(MOP 97,26 % (126.446,00 EUR), ARIS 2,73 % (3.554,00 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Ana Pasarič
e-naslov: ana.pasaric@gov.si

5. TEMA: Razvoj metodologij in pristopov za spodbujanje zasebnega financiranja ukrepov obnove in ohranjanja narave v Sloveniji

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.3.
Naslov teme: Razvoj metodologij in pristopov za spodbujanje zasebnega financiranja ukrepov obnove in ohranjanja narave v Sloveniji

Cilji:

- Vzpostaviti konceptualni in pravni okvir za uporabo finančnih instrumentov, ki omogočajo vključitev zasebnega kapitala v obnovo narave.
- Pripravil zakonodajna priporočila za integracijo inovativnih finančnih mehanizmov v slovenski pravni in davčni sistem v obliki priročnika.
- Ocena možnosti kombiniranega financiranja, ki združuje EU sredstva, zasebni kapital in javno-zasebne mehanizme.

Podrobnejša obrazložitev:

Evropski časovni načrt (COM(2025) 374) ter globalni trendi poudarjajo nujnost kombiniranega financiranja (javnega in zasebnega) za dosego ciljev ohranjanja in obnove biotske raznovrstnosti. Evropska komisija spodbuja uporabo zasebnih virov za zapolnitev finančnih vrzeli pri obnovi narave. Slovenija se sooča s podobnimi izzivi, saj obstoječi javni viri ne zadoščajo za dosego ciljev iz **Uredbe o obnovi narave (EU 2024/1991)**, **Programa upravljanja območij Natura 2000**, **Nacionalnega energetskega in podnebnega načrta (NEPN)** ter EU **Strategije ohranjanja biotske raznovrstnosti do 2030**. Zato je potrebno raziskati možnosti za vključitev zasebnega kapitala kot tržnega instrumenta za financiranje naravovarstvenih ukrepov ter tako zagotoviti razvoj slovenskega trga zelenih finančnih storitev, poslovnih priložnosti za finančni sektor, novih investicijskih produktov, zmanjšanja javnofinančnega bremena za doseganje ciljev obnove narave in nove priložnosti za lastnike zemljišč in podeželska območja.

Raziskovalno vprašanje

Kako lahko Slovenija vzpostavi pravni, davčni in tržni okvir za učinkovito vključitev zasebnih finančnih instrumentov v financiranje ukrepov za obnovo in ohranjanje narave, ob hkratnem zagotavljanju transparentnosti, integritete in skladnosti z EU politikami?

Cilji projekta

Projekt si bo prizadeval vzpostaviti konceptualni in pravni okvir za uporabo finančnih instrumentov, ki omogočajo vključitev zasebnega kapitala v obnovo narave. Poleg tega bo pripravil zakonodajna priporočila za integracijo inovativnih finančnih mehanizmov v slovenski pravni in davčni sistem v obliki priročnika. Ključen cilj bo tudi ocena možnosti kombiniranega financiranja, ki združuje EU sredstva, zasebni kapital in javno-zasebne mehanizme.

Raziskovalne vsebine

Prvi sklop raziskave bo zajemal pregled mednarodnih praks. Analizirane bodo politike EU, kot sta Uredba o obnovi narave in okvir CRCF za ogljik, ter pilotni projekti, ki potekajo v državah članicah. Poseben poudarek bo na globalnih pobudah, kot so **Biodiversity Credit Alliance**, **Taskforce on Nature-related Financial Disclosures** in **Science-Based Targets Network**. Raziskava bo obravnavala različne tipe instrumentov, med drugim najmanj:

1. plačila za ekosistemske storitve,
2. zelene investicije,
3. zelene obveznice,
4. sklade za ohranjanje narave,
5. trge kreditov za biodiverziteto,
6. kompenzacijske sheme,
7. lastniški skladi za ohranjanje narave (»equity funds«),
8. korporativna partnerstva,
9. digitalni finančni mehanizmi za evidentiranje in trgovanje z naravovarstenimi koristmi,
10. mehanizme »blended finance«,
11. naravovarstveni dobropisi

Upoštevane bodo tudi lekcije iz prostovoljnih ogljičnih trgov, z vidika integritete in preprečevanja zelenega zavajanja.

Drugi sklop bo osredotočen na zakonodajni okvir v Sloveniji. Analizirani bodo obstoječi predpisi (ZON, ZV, ZG) ter identificirane pravne vrzeli, ki ovirajo uvedbo finančnih instrumentov za uporabo zasebnih financ pri obnovi in ohranjanju narave. Pripravljeni bodo predlogi za uskladitev z Uredbo EU o obnovi narave ter optimizacijo spodbud in preusmerjanje razvojnih spodbud. Na podlagi analize bodo oblikovani predlogi finančnih in davčnih spodbud, ki bi lahko delovali v slovenskem sistemu ter prispevali k ohranjanju narave.

Metodologija

Raziskava bo temeljila na analitičnem pristopu, ki vključuje pregled literature, EU dokumentov in globalnih pobud. Izvedena bo primerjalna analiza študij primerov iz EU in tretjih držav ter pravna analiza za identifikacijo vrzeli in pripravo predlogov sprememb. Ekonometrska analiza bo omogočila oceno tržnega potenciala in pripravo scenarijev razvoja. Vključene bodo tudi delavnice z deležniki za validacijo predlogov in oblikovanje pilotnih projektov.

Kazalniki uspeha

- Analiza vsaj 11 tipov finančnih instrumentov in 5 globalnih pobud.
- Priprava najmanj 3 zakonodajnih priporočil.
- Organizacija vsaj 1 strokovnega posveta z deležniki.

Pričakovani učinki

Projekt bo imel večplastne učinke. Za politiko bo zagotovil podlago za oblikovanje zakonodajnih sprememb in davčnih spodbud, ki omogočajo vključitev zasebnih finančnih instrumentov v nacionalni pravni red. Za trg bo spodbudil razvoj naravovarstvenih finančnih instrumentov in okrepil sodelovanje med javnim in zasebnim sektorjem. Poleg tega bo projekt prispeval k mednarodni skladnosti slovenskih praks z EU uredbo o obnovi narave in globalnimi pobudami ter k doseganju ciljev iz nacionalnih strateških dokumentov, kot so **Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti do 2030**, **NEPN**, **Program upravljanja območij Natura 2000** in **Nacionalni načrt za obnovo narave**.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 120.000,00 EUR (MOP 91,67 % (110.000,00 EUR), ARIS 8,33 % (10.000,00 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Daša Majcen
e-naslov: dasa.majcen@gov.si

6. TEMA: Opremljenost središč s storitvami splošnega pomena (razvoj kazalnika Sistema spremljanja stanja prostora, EUROSTAT, SURS)

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 1.9.1.
Naslov teme: Opremljenost središč s storitvami splošnega pomena (razvoj kazalnika Sistema spremljanja stanja prostora, EUROSTAT, SURS)

Cilja:

- Podpora doseganju enega od krovnih strateških ciljev Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2025 na področju doseganja mednarodne konkurenčnosti slovenskih mest in sicer z razvojem metodološkega pristopa vzpostavitve merjenja **opremljenosti središč s storitvami splošnega pomena**.
- Raziskovalni projekt predvideva razvoj metodologije za pripravo kazalnika spremljanja stanja prostora: Števila središč z ustrezno opremljenostjo, pri čemer gre za opremljenost s storitvami

splošnega gospodarskega pomena, s poudarkom na sistematičnem zbiranju podatkovnih virov in obdelavi podatkov. Cilj je privedba kazalnika do direktne uporabljivosti v sistemu spremljanja stanja prostora (SSPR).

Za dosego cilja je v okviru naloge potrebno izvesti naslednje aktivnosti:

- Pregled in študij znanstvene literature, do sedaj izvedenih tematskih študij in podlag ter drugih relevantnih virov nacionalnih predpisov in zakonodaje.
- Vsebinska opredelitev kazalnika (določitev ustrezne ravni opremljenosti posamezne kategorije storitev splošnega gospodarskega pomena).
- Opredelitev podatkovnih virov, načina zbiranja in obdelave ter značilnosti podatkov (npr. razpoložljive časovne vrste), potrebnih in ustreznih za vzpostavitev kazalnika in njegovo vodenje v okviru sistema spremljanja stanja prostora (SSSPR).
- Priprava tehnične metode določanja kazalnika na način, primeren za vključitev v Sistem spremljanja stanja prostora (SSPR) (Za preračun in prikaz vrednosti kazalnika na teritorialne enote, ki so lastne sistemu spremljanja).

<u>Podrobnejša obrazložitev:</u>
Spremljanje stanja prostorskega razvoja predstavlja eno izmed temeljnih nalog urejanja prostora. Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050 (SPRS) narekuje uporabo, vzpostavitev in izboljševanje upravljavskih instrumentov in ukrepov, vključno s sistemskim zagotavljanjem raziskav in informacijske podpore za spremljanje stanja.

Strategija podrobneje določa kazalnike, namenjene spremljanju uresničevanja ciljev prostorskega razvoja. Kazalniki za spremljanje doseganja ciljev prostorskega razvoja pokrivajo več vsebinskih področij, med drugim opremljenost središč s storitvami splošnega pomena. Slednje je pomembno za spremljanje več določenih strateških ciljev države, tako vzpostavitve pogojev za prehod v podnebno nevtralno družbo kot cilja dosege mednarodne konkurenčnosti slovenskih mest. Cilj »Doseči mednarodno konkurenčnost slovenskih mest« narekuje oblikovanje kazalnika, ki spremlja opremljenost mestnih središč s storitvami splošnega pomena. Z raziskovalno nalogo se želi opredeliti in določiti metodo za spremljanje stanja ustrezne opremljenosti s storitvami splošnega gospodarskega pomena (za središča do IV. Ravni po SPRS).

Razvoj metodologije in s tem zagotavljanje možnosti spremljanja stanja prostora z vidika opremljenosti območij s storitvami splošnega gospodarskega pomena je ključno za usmerjanje prostorskega razvoja na način, ki podpira odločilne strateške področne odločitve na nacionalni ravni. Poleg tega je neobhodno pri udejanjanju ukrepov izboljšanja medsektorskega in večnivojskega sodelovanja za zagotavljanje ustrezne ravni opremljenosti središč v policentričnem urbanem sistemu.

Monitoring, dostopnost podatkov (večih časovnih vrst) in vključenost podatkov v sistem spremljanja stanja prostora, daje odločevalcem različnih resorjev podlago za evalvacijo stanja in prihodnje strateške odločitve o prostorskem razvoju v skladu s prepoznanimi razvojnimi potrebami. Omogoča sledenje strateškim ciljem in uveljavljanju prostorskih politik:

- Krepitev obstoječih funkcij in dejavnosti ali prestrukturiranje mest za nove dejavnosti v skladu s specifičnimi prednostmi (lega, znanja, infrastruktura, delovna sila, prepoznavnost, kulturna dediščina), ki krepi konkurenčnost mest in njihovo vlogo v mednarodnem prostoru ter ohranja njihovo bivanjsko privlačnost za prebivalstvo,
- Zagotavljanja ustrezne povezanosti podeželskih območij s središči policentričnega urbanega sistema, primerno raven opremljenosti in dostopnosti storitev,
- podlaga za načrtovanje stanovanjskih območij, ki se načrtujejo z upoštevanjem bližine raznolikih delovnih mest ter opremljenosti s storitvami splošnega in splošnega gospodarskega pomena.

Izboljšana kakovost bivanja in ustrezna ponudba stanovanj vodita v zmanjšan poselitveni pritisk v suburbaniziranih in podeželskih delih širših mestnih območij,
- racionalna izrabi površin, komunalnih in prometnih omrežij ter k celovitemu delovanju naselij,
- zagotavljanje pravične dostopnosti storitev splošnega in splošnega gospodarskega pomena,
- Z razvojem širših mestnih območij se krepi vloga središč oziroma oblikovanih somestij in njihovih funkcionalnih območij in ohranja policentrični koncept omrežja središč,
- razporeditev storitev splošnega pomena v prostoru (opremljenost urbanih središč) in zagotavlja dostop do storitev splošnega pomena vsem prebivalcem države v razumnih časovnih okvirih (časovna dostopnost pod 45 minut),
- krepitev obstoječih funkcij in dejavnosti ali prestrukturiranje mest za nove dejavnosti v skladu s specifičnimi prednostmi (lega, znanja, infrastruktura, delovna sila, prepoznavnost, kulturna dediščina),
- urbani razvoj, ki smotrno umešča dejavnosti, družbeno infrastrukturo, stanovanja in gospodarsko infrastrukturo v urbana naselja ter oskrbo in storitve na primernih lokacijah.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 180.000,00 EUR
(MOP 80 %, ARIS 20 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Zala Bokal
e-naslov: zala.bokal@gov.si

7. TEMA: Ponovna uporaba očiščene komunalne odpadne vode: potencial in priporočila za implementacijo

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.4.
Naslov teme: Ponovna uporaba očiščene komunalne odpadne vode: potencial in priporočila za implementacijo

Cilji:
- Zbrati in analizirati obstoječe raziskave in podatke na področju ponovne uporabe vode v Sloveniji. Na osnovi dosedanjih raziskav obstaja v Sloveniji potencial za ponovno uporabo komunalne odpadne vode (KOV) tako iz komunalnih čistilnih naprav (KČN) kot z drugimi koncepti, kot je ponovna uporaba v industriji in turizmu. Obstoječe raziskave podajajo tudi podatke o usodi mikroonesnaževal pri namakanju, kar bo prav tako analizirano v tem projektu.
- Mapirati potencial za ponovno uporabo očiščene KOV na osnovi podatkov o kmetijskih zemljiščih (pridelkov), bližini iztokov KČN ter njihove kakovosti. Določena bo tudi stopnja izvedljivosti sistema glede na sprejemljivost in potrebno dodatno čiščenje iztoka.
- Povečati izvedljivost sistemov za ponovno uporabo z osvetlitvijo neskladnosti področne zakonodaje ter predlogom rešitve. Po eni strani, nam nova Evropska direktiva o čiščenju komunalne odpadne vode (15.člen) nalaga sistematično uvedbo ponovne uporabe, ter se v istem členu za samo izvedbo sklicuje EU Uredbo o ponovni uporabi KOV za namakanje v kmetijstvu, po drugi strani pa Uredba o načrtih upravljanja voda na vodnih območjih Donave in Jadranskega morja za obdobje 2023–2027 (Ur. L. RS št. 107/2023) tovrsten ukrep prepoveduje.
- Pripraviti priporočila za ponovno uporabo vode iz čistilnih naprav (ČN) na območju celotne Slovenije, in sicer za namakanje kmetijskih ali drugih površin, ter druge potencialne rabe.

Priporočila bodo temeljila na obstoječih standardih, kot so: ISO 20760-1:2018, ISO 20760-2:2017, DWA-M 277E in DWA-A 272E ter veljavni EU zakonodaji.

- Na podlagi priporočil iz prejšnje alineje se prouči možnost ponovne uporabe vode iz ČN za namakanje v Spodnje Savinjski dolini.
- Izobraževanje deležnikov, da je ob pravilni izvedbi, ponovna uporaba varna ter potreben ukrep za naslavljanje posledic podnebnih sprememb. Ponovna uporaba naslavlja tako suše (kot stalni vodni vir) kot onesnaženje okolja, s tem da KOV postane produkt in ne odpadek. Prav tako so dosedanje raziskave pokazale, da je ponovna uporaba ekonomsko upravičena, saj poleg vode se prihrani tudi na gnojilih.

Podrobnejša obrazložitev:

Očiščene odpadne vode iz čistilnih naprav (ČN) se v Sloveniji ne uporabljajo za namakanje, kot sanitarne vode ali za kakšne druge namene, temveč odtekajo v okolje. Največ očiščenih odpadnih voda odteka v vodotoke, nekaj v morje in zelo majhen delež kot ponikalnica. V nekaterih državah, kjer je pomanjkanje vode ključno, se očiščene komunalne vode zelo pogosto uporabljajo za namakanje ali za pripravo sanitarne vode (Malta, Tunis, itd.). Tudi v Sloveniji so področja, kjer je občasno pomanjkanje vode, predvsem za potrebe kmetijstva, vendar se sedaj očiščena odpadna voda iz ČN ne uporablja za namakanje niti na teh področjih.

Ne glede na to, da Uredba o načrtih upravljanja voda na vodnih območjih Donave in Jadranskega morja za obdobje 2023–2027 (Ur. L. RS št. 107/2023) ne dovoljuje ponovne uporabe vode, se lahko v skladu z 2. členom Uredbe (EU) 2020/741 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA o minimalnih zahtevah za ponovno uporabo vode z dne 25. 5. 2020 (UL L 177, 05.06.2020, str. 32-55) dovoli izvedbo raziskovalnega ali pilotnega projekta, če se le-ta ne bo izvajal v vodnem telesu, ki se uporablja za odvzem vode, namenjene za prehrano ljudi, ali na ustreznem vodovarstvenem območju. Glede na to določilo se bo z razvojem metodologije za območje celotne Slovenije in pilotnim projektom v Spodnje Savinjski dolini proučila možnost rabe vode iz ČN za namakanje kmetijskih zemljišč, saj današnje stanje tehnike omogoča tako učinkovito čiščenje odpadnih voda, da je možna njihova uporaba za namakanje v kmetijstvu in mnoge druge namene.

Cilji, ki jih želimo z izvedbo izbranega raziskovalnega projekta na razpisano temo doseči:

- Zbrati in analizirati obstoječe raziskave in podatke na področju ponovne uporabe vode v Sloveniji. Na osnovi dosedanjih raziskav obstaja v Sloveniji potencial za ponovno uporabo komunalne odpadne vode (KOV) tako iz komunalnih čistilnih naprav (KČN) kot z drugimi koncepti, kot je ponovna uporaba v industriji in turizmu. Obstoječe raziskave podajajo tudi podatke o usodi mikroonesnaževal pri namakanju, kar bo prav tako analizirano v tem projektu.
- Mapirati potencial za ponovno uporabo očiščene KOV na osnovi podatkov o kmetijskih zemljiščih (pridelkov), bližini iztokov KČN ter njihove kakovosti. Določena bo tudi stopnja izvedljivosti sistema glede na sprejemljivost in potrebno dodatno čiščenje iztoka.
- Povečati izvedljivost sistemov za ponovno uporabo z osvetlitvijo neskladnosti področne zakonodaje ter predlogom rešitve. Po eni strani, nam nova Evropska direktiva o čiščenju komunalne odpadne vode (15.člen) nalaga sistematično uvedbo ponovne uporabe, ter se v istem členu za samo izvedbo sklicuje EU Uredbo o ponovni uporabi KOV za namakanje v kmetijstvu, po drugi strani pa Uredba o načrtih upravljanja voda na vodnih območjih Donave in Jadranskega morja za obdobje 2023–2027 (Ur. L. RS št. 107/2023) tovrsten ukrep prepoveduje.
- Pripraviti priporočila za ponovno uporabo vode iz čistilnih naprav (ČN) na območju celotne Slovenije, in sicer za namakanje kmetijskih ali drugih površin, ter druge potencialne rabe. Priporočila bodo temeljila na obstoječih standardih, kot so: ISO 20760-1:2018, ISO 20760-2:2017, DWA-M 277E in DWA-A 272E ter veljavni EU zakonodaji.

- Na podlagi priporočil iz prejšnje alineje se prouči možnost ponovne uporabe vode iz ČN za namakanje v Spodnje Savinjski dolini.
- Izobraževanje deležnikov, da je ob pravilni izvedbi, ponovna uporaba varna ter potreben ukrep za naslavljanje posledic podnebnih sprememb. Ponovna uporaba naslavlja tako suše (kot stalni vodni vir) kot onesnaženje okolja, s tem da KOV postane produkt in ne odpadek. Prav tako so dosedanje raziskave pokazale, da je ponovna uporaba ekonomsko upravičena, saj poleg vode se prihrani tudi na gnojilih.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 180.000,00 EUR
(MOP 95,98 % (142.764,00 EUR), ARIS 4,02 % (7.236,00 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: mag. Jana Meljo
e-naslov: jana.meljo@gov.si

8. TEMA: Spremljanje novodobnih onesnaževal v komunalnih odpadnih vodah

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.5.
Naslov teme: Spremljanje novodobnih onesnaževal v komunalnih odpadnih vodah

Cilji:

- Prispevati k trajnostnemu upravljanju vodnih virov z razvojem znanstveno utemeljenega in izvedljivega sistema spremljanja onesnaževal in drugih kemikalij (npr. ostankov zdravil in per- in polifluoroalkilnih snovi (PFAS)) v komunalnih odpadnih vodah, v skladu z zahtevami prenovljene Direktive (EU) 2024/3019 o čiščenju komunalne odpadne vode ob upoštevanju drugih relevantnih predpisov Evropske unije.
- Priprava seznama onesnaževal za spremljanje v komunalnih odpadnih vodah Opredeliti mikroonesnaževala, kemikalije, farmacevtske učinkovine in PFAS, za katere je glede na rabo, lastnosti snovi in možne vire utemeljeno pričakovati prisotnost v komunalni odpadni vodi, ob upoštevanju tako gospodinjskih kot tudi negospodinjskih virov.
- Priprava predloga za monitoring parametrov na vtoku in iztoku komunalnih čistilnih naprav
- Razviti predlog spremljanja parametrov, ki vključuje izbor parametrov, pogostost vzorčenja in merilne pristope, z namenom zagotavljanja primerljivih, zanesljivih in okoljsko relevantnih podatkov ob hkratnem zmanjševanju administrativnega in finančnega bremena.
- Izvedba monitoringa izbranih parametrov na 5-tih vtokih in iztokih in komunalnih čistilnih naprav ter izvedba monitoringa v površinskih vodah gorvodno in dolvodno od iztoka iz izbrane naprave.
- Izvedba monitoringa izbranih parametrov na vtoku in iztoku petih komunalnih čistilnih naprav ter v površinskih vodah gorvodno in dolvodno od izpusta v okolje z namenom pridobitve zanesljivih in primerljivih podatkov o obremenjenosti vodnega okolja, ocene prehajanja onesnaževal skozi čistilne procese in identifikacije snovi, ki se slabo odstranjujejo. Posebno pozornost nameniti spremljanju izpustov v prispevnih območjih za odvzem pitne vode. Pri spremljanju v površinskih vodah upoštevati zahteve predpisov s področja stanja voda.
- Ocena učinkovitosti komunalnih čistilnih naprav pri odstranjevanju izbranih onesnaževal in predlog ukrepov Oceniti stopnjo odstranjevanja izbranih onesnaževal ter identificirati snovi, ki predstavljajo posebno okoljsko tveganje zaradi svoje obstojnosti. Podati predlog ukrepov za zmanjšanje onesnaženja površinskih in podzemnih voda.

Podrobnejša obrazložitev:
Glavni cilj predlagane raziskovalne naloge je prispevati k trajnostnemu upravljanju vodnih virov z razvojem znanstveno utemeljenega in izvedljivega sistema spremljanja novodobnih onesnaževal v komunalnih odpadnih vodah, s poudarkom na ostankih zdravil in per- in polifluoroalkilnih snoveh (PFAS), v skladu z zahtevami prenovljene Direktive (EU) 2024/3019 o čiščenju komunalne odpadne vode ob upoštevanju drugih relevantnih predpisov Evropske unije.

V okviru naloge se pripravi seznam snovi, predvsem farmacevtskih učinkovin in PFAS, za katere je glede na njihovo rabo, lastnosti ter možne gospodinjske in negospodinjske vire utemeljeno pričakovati prisotnost v komunalnih odpadnih vodah. Na tej podlagi se pripravi predlog spremljanja na vtoku in iztoku komunalnih čistilnih naprav, ki vključuje izbor parametrov, pogostost vzorčenja in merilne pristope za zagotavljanje zanesljivih, primerljivih in okoljsko relevantnih podatkov ob hkratnem zmanjševanju administrativnega in finančnega bremena.

Izvede se monitoring izbranih parametrov na vtoku in iztoku petih komunalnih čistilnih naprav ter v površinskih vodah gorvodno in dolvodno od izpustov, ob upoštevanju zahtev predpisov s področja stanja voda. Namen monitoringa je pridobiti podatke o prisotnosti ostankov zdravil in PFAS, njihovem prehajanju skozi čistilne procese ter obremenjenosti vodnega okolja. Posebna pozornost se nameni spremljanju izpustov v prispevnih območjih za odvzem pitne vode.

Na podlagi pridobljenih podatkov se oceni učinkovitost odstranjevanja izbranih onesnaževal ter opredelijo snovi, ki se slabo odstranjujejo oziroma zaradi svoje obstojnosti predstavljajo posebno okoljsko tveganje. Pripravi se predlog ukrepov za zmanjšanje onesnaženja površinskih in podzemnih voda. Rezultati naloge bodo strokovna podlaga za vzpostavitev ustreznega sistema spremljanja ostankov zdravil in PFAS v komunalnih odpadnih vodah.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
(MOP 95,18 % (142.764,00 EUR), ARIS 4,82 % (7.236,00 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Tanja Mohorko
e-naslov: tanja.mohorko@gov.si

9. TEMA: Odpornost visokovodnih nasipov in drugih zemeljskih objektov na vodah – metodologija analize odpornosti in predlog projektne dokumentacije poplavne odpornosti (priročnik)

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 1.9.2.
Naslov teme: Odpornost visokovodnih nasipov in drugih zemeljskih objektov na vodah – metodologija analize odpornosti in predlog projektne dokumentacije poplavne odpornosti (priročnik)

Cilji:
- Povečanje stabilnosti in odpornosti visokovodnih nasipov.
- Zmanjšanje tveganj porušitev/prelivanja/ odpovedi tesnjenja visokovodnih nasipov.
- Izboljšanje načrtovanja, vzdrževanja in spremljanja stanja visokovodnih nasipov.
- Testiranje metodoloških rešitev na realnem stanju visokovodnih nasipov v Sloveniji – na nekaj tipičnih testnih primerih.

- Strokovne usmeritve za izboljšanje predpisov s tega področja.

Podrobnejša obrazložitev:
V Sloveniji se na področju upravljanja z vodami pojavlja vrsto novih izzivov zaradi podnebnih sprememb in drugih dejavnikov.

Na osnovi rezultatov raziskave želimo prispevati k Strategiji trajnostnega razvoja Slovenije, izboljšati Načrte zmanjševanja poplavne ogroženosti in Načrte upravljanja voda ter izboljšati podzakonske predpise Zakona o vodah in Zakona o graditvi.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR ((MOP 95,18 % (142.764,00 EUR), ARIS 4,82 % (7.236,00 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Leon Gosar
e-naslov: leon.gosar@gov.si

10.TEMA: Analiza izhodišč za vključitev metod okoljske DNA (eDNA) v biološki monitoring ekološkega stanja površinskih voda

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.6.
Naslov teme: Analiza izhodišč za vključitev metod okoljske DNA (eDNA) v biološki monitoring ekološkega stanja površinskih voda

Cilji:
- Izvesti pregled stanja v državah EU, ki že uporabljajo ali uvajajo eDNA v monitoring, ter pripraviti primerjavo različnih metodoloških pristopov (npr. metabarkodiranje, qPCR/dPCR, bioinformatični postopki) z vidika njihove uporabnosti v okviru implementacije Okvirne vodne direktive.
- Oblikovati predlog standardiziranih protokolov za terensko vzorčenje, ravnanje in hrambo vzorcev, laboratorijsko obdelavo, obdelavo podatkov.
- Izvesti pilotno testiranje uporabnosti eDNA v izbranem vodnem okolju ter oceniti ponovljivost, stroškovno učinkovitost, logistične zahteve in primerljivost rezultatov v povezavi z tradicionalnimi metodami monitoringa.
- Preučiti možnosti vzpostavitve nacionalnih referenčnih knjižic (taksonomskih repozitorijev) za ciljne skupine organizmov ter oceniti izvedljivost uporabe ali prilagoditve obstoječih evropskih referenčnih zbirk (npr. evropskih metabarkodnih referenčnih naborov) za potrebe nacionalnega monitoringa.
- Pripraviti strokovni predlog za fazno uvedbo eDNA v državni monitoring, ki bo skladen z določili Okvirne vodne direktive, vključno z oceno vplivov na organizacijo dela, laboratorijske kapacitete, upravljanje podatkov ter opredelitvijo nadaljnjih raziskovalnih in razvojnih potreb.

Podrobnejša obrazložitev:
Namen projekta:
Namen projekta je pripraviti strokovno-raziskovalne podlage za potencialno vključitev metod okoljske DNA (eDNA) v nacionalni monitoring ekološkega stanja skladno z Okvirno vodno direktivo (Water

Framework Directive). eDNA predstavlja pomemben potencial za racionalizacijo monitoringa, izboljšanje prostorske in časovne pokritosti ter zgodnejše zaznavanje sprememb v biotskih združbah, vendar v Sloveniji še niso vzpostavljeni enotni metodološki in organizacijski temelji za njeno uporabo. Projekt zato predstavlja ključni prvi korak k vzpostavitvi strokovno utemeljenega in z evropskimi smernicami usklajenega pristopa k uvedbi eDNA v monitoring ekološkega stanja.

Cilji projekta:
- Izvesti pregled stanja v državah EU, ki že uporabljajo ali uvajajo eDNA v monitoring, ter pripraviti primerjavo različnih metodoloških pristopov (npr. metabarkodiranje, qPCR/dPCR, bioinformatični postopki) z vidika njihove uporabnosti v okviru implementacije Okvirne vodne direktive.
- Oblikovati predlog standardiziranih protokolov za terensko vzorčenje, ravnanje in hrambo vzorcev, laboratorijsko obdelavo, obdelavo podatkov.
- Izvesti pilotno testiranje uporabnosti eDNA v izbranem vodnem okolju ter oceniti ponovljivost, stroškovno učinkovitost, logistične zahteve in primerljivost rezultatov v povezavi z tradicionalnimi metodami monitoringa.
- Preučiti možnosti vzpostavitve nacionalnih referenčnih knjižic (taksonomskih repozitorijev) za ciljne skupine organizmov ter oceniti izvedljivost uporabe ali prilagoditve obstoječih evropskih referenčnih zbirk (npr. evropskih metabarkodnih referenčnih naborov) za potrebe nacionalnega monitoringa.
- Pripraviti strokovni predlog za fazno uvedbo eDNA v državni monitoring, ki bo skladen z določili Okvirne vodne direktive, vključno z oceno vplivov na organizacijo dela, laboratorijske kapacitete, upravljanje podatkov ter opredelitvijo nadaljnjih raziskovalnih in razvojnih potreb.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 160.000,00 EUR
(MOP 95,48 % (152.764,00 EUR), ARIS 452 % (7.236,00 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Urška Kušar
e-naslov: urska.kusar@gov.si

11.TEMA: Uvajanje interdisciplinarnosti in deliberacije kot načina javne participacije v komunikacijski in odločevalski proces pri upravljanju na področju voda v Republiki Sloveniji s poudarkom na pripravi načrta upravljanja do leta 2029

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.7.
Naslov teme: Uvajanje interdisciplinarnosti in deliberacije kot načina javne participacije v komunikacijski in odločevalski proces pri upravljanju na področju voda v Republiki Sloveniji s poudarkom na pripravi načrta upravljanja do leta 2029

Cilji:
- Dizajniranje in načrt vzpostavljanja deliberativno komunikacijskih in odločevalskih form na primeru vodnega območja Pomurje na osnovi dosedanjih izkušenj.
- Vzpostavitev in načrt delovanja interdisciplinarne strokovne skupine za delo na območju Pomurja z nadgradnjo dosedanjih izkušenj.
- Načrt in vzpostavitev mreže akterjev na področju Pomurja in načrt njihove komunikacije z interdisciplinarno strokovno skupino.

- Priprava načrta in vzpostavitev informacijskega orodja za osnovno komunikacijo, predstavljanje podatkov in vmesnih rezultatov.
- Pilotna izvedba komunikacijskih in odločevalskih procesov med političnimi, civilnodružbenimi in strokovnimi akterji, vezanih na območje Pomurja.
- Testiranje sodobnih informacijskih orodij za učinkovitejšo komunikacijo med strokovnjaki različnih strok, civilnodružbenimi akterji in reprezentativno skupino občanov na območju Pomurja.
- Priprava nabora ukrepov za dosego ciljev celostnega upravljanja voda, ki bo deliberativno usklajen med omenjenimi akterji in predložen odločevalcu.
- Oblikovanje univerzalnega modela deliberativno komunikacijskega in odločevalskega procesa z oceno stroškov, ki bi ga bilo mogoče aplicirati tudi na drugih porečjih v Sloveniji.

Podrobnejša obrazložitev:
V obdobju 2025 – 2029 so v postopku priprave strokovne podlage za podrobnejše načrte upravljanja voda (pNUV) za vodna območja Slovenije.
Interdisciplinarne strokovne podlage bodo opredelile ukrepe, ki bodo hkrati učinkovito naslovili konkreten cilj upravljanja voda za izboljšanje in dosegli čim več sinergijskih učinkov z drugimi cilji upravljanja voda in tudi prepoznanimi javnimi interesi, ki izhajajo iz področja varnosti in zdravja ljudi ter trajnostnega razvoja.

Da bo proces prepoznavanja, določanja učinkovitosti in izbora ukrepov celosten in uravnotežen, je treba ob interdisciplinarnih strokovnih in analitičnih aktivnosti vzporedno vzpostaviti tudi aktivno sodelovanje zainteresirane javnosti, civilnodružbenih akterjev, občanov/prebivalcev in drugih zainteresiranih deležnikov.

Namen projekta je tako v postopek priprave pNUV poleg interdisciplinarnih strokovnih podlag aktivno vključiti tudi zainteresirano javnost, civilnodružbene organizacije, lokalne iniciative in občane preko »državljanskih skupščin«, s čimer bi načrt pridobil širšo demokratično legitimnost in tako zmanjšal možnost implementacijskega deficita zaradi možnih parcialnih nasprotovanj.

Na osnovi interdisciplinarnih strokovnih podlag in deliberacije z omenjenimi akterji bi zasnovati in predvideti ukrepe, ki bodo celostno naslovili cilje in problematiko določenega vodnega območja. S tem projektom bi se celoten postopek testno izvedel pri pripravi strokovnih podlag za pNUV za Pomurje z namero, da to postane univerzalni model upravljanja voda na vseh porečjih v RS.

Cilji projekta:
- dizajniranje in načrt vzpostavljanja deliberativno komunikacijskih in odločevalskih form na primeru vodnega območja Pomurje na osnovi dosedanjih izkušenj,
- vzpostavitev in načrt delovanja interdisciplinarne strokovne skupine za delo na območju Pomurja z nadgradnjo dosedanjih izkušenj,
- načrt in vzpostavitev mreže akterjev na področju Pomurja in načrt njihove komunikacije z interdisciplinarno strokovno skupino,
- priprava načrta in vzpostavitev informacijskega orodja za osnovno komunikacijo, predstavljanje podatkov in vmesnih rezultatov,
- pilotna izvedba komunikacijskih in odločevalskih procesov med političnimi, civilnodružbenimi in strokovnimi akterji, vezanih na območje Pomurja,
- testiranje sodobnih informacijskih orodij za učinkovitejšo komunikacijo med strokovnjaki različnih strok, civilnodružbenimi akterji in reprezentativno skupino občanov na območju Pomurja,
- priprava nabora ukrepov za dosego ciljev celostnega upravljanja voda, ki bo deliberativno usklajen med omenjenimi akterji in predložen odločevalcu,

- oblikovanje univerzalnega modela deliberativno komunikacijskega in odločevalskega procesa z oceno stroškov, ki bi ga bilo mogoče aplicirati tudi na drugih porečjih v Sloveniji.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
(MOP 95,18 % (142.764,00 EUR), ARIS 4,82 % (7.236,00 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Gregor Umek
e-naslov: gregor.umek@gov.si

12.TEMA: Odzivi družbe na izredne poplavne dogodke in izzivi za prihodnost

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme: 5.12.5.
Naslov teme: Odzivi družbe na izredne poplavne dogodke in izzivi za prihodnost

Cilji:

- Analizirati politične odzive in odločevalske procese na poplave avgusta 2023 v Sloveniji na nacionalni in lokalni ravni, vključno z vlogo ključnih akterjev (vlada, občine, javne institucije).
- Preučiti institucionalno in upravno odzivnost javnega sektorja na izredne dogodke, povezane s škodljivim delovanjem voda, z vidika učinkovitosti, koordinacije in transparentnosti upravljalskih procesov.
- Raziskati družbene zaznave (percepcije) poplav avgusta 2023 med prebivalstvom, zlasti zaznavo tveganj, odgovornosti države ter zaupanja v javne institucije.
- Osvetliti vlogo medijev in javne komunikacije pri oblikovanju družbene percepcije poplav in političnih odzivov nanje, tako v fazi kriznega upravljanja kot v fazi obnove.
- Analizirati dolgoročne družbene in politične posledice poplav avgusta 2023, zlasti vpliv na spremembe javnih politik, zakonodaje in institucionalnih praks na področju upravljanja voda in zaščite pred naravnimi nesrečami.
- Identificirati ključne izzive prihodnjega upravljanja izrednih dogodkov, povezanih s podnebnimi spremembami, z vidika javne uprave, političnega odločanja in družbene odpornosti.
- Preučiti pristope k usmerjanju družbene percepcije in javnega diskurza o poplavah in podobnih izrednih dogodkih, z namenom izboljšanja pripravljenosti, solidarnosti in sprejemanja preventivnih ukrepov.
- Oblikovati priporočila za izboljšanje upravljalskih in komunikacijskih praks, namenjena odločevalcem in javnim institucijam, za bolj učinkovit takojšen in dolgoročen odziv na prihodnje dogodke škodljivega delovanja voda.

Podrobnejša obrazložitev:
Namen projekta je osvetliti in opredeliti politične in širše družbene vidike takojšnjega in dolgoročnega odziva na izredne dogodke v Sloveniji, povezane s škodljivim delovanjem voda, s poudarkom na poplavah avgusta 2023. V okviru projekta se analizirajo politični odzivi in odločevalski procesi na nacionalni in lokalni ravni ter vloga vlade, občin in drugih javnih institucij. Preuči se institucionalna in upravna odzivnost z vidika učinkovitosti, koordinacije in transparentnosti upravljavskih procesov. Obravnavajo se tudi družbene zaznave poplav, zlasti zaznavanje tveganj, pričakovanja glede odgovornosti države in zaupanje v javne institucije, ter vloga medijev in javne komunikacije pri oblikovanju teh zaznav v času kriznega upravljanja in obnove.

Projekt vključuje analizo dolgoročnih družbenih in političnih posledic poplav avgusta 2023, predvsem njihovega vpliva na spremembe javnih politik, zakonodaje in institucionalnih praks na področju upravljanja voda in zaščite pred naravnimi nesrečami. Na tej podlagi se opredelijo ključni izzivi prihodnjega upravljanja izrednih dogodkov, povezanih s podnebnimi spremembami, ter preučijo pristopi k oblikovanju družbenih zaznav in javnega diskurza za izboljšanje pripravljenosti, solidarnosti in sprejemanja preventivnih ukrepov. Oblikujejo se priporočila za izboljšanje upravljavskih in komunikacijskih praks, namenjena odločevalcem in javnim institucijam, za učinkovitejši takojšen in dolgoročen odziv ter krepitev družbene odpornosti.

Poseben rezultat projekta bo razvoj in pilotno preverjanje standardiziranih operativnih protokolov (SOP) za odzivanje ob izrednih poplavnih dogodkih, z možnostjo prenosa na povezane naravne nesreče, prilagojenih slovenskemu institucionalnemu okviru in obstoječemu sistemu zaščite, reševanja in pomoči. Pri tem se preveri uporabnost in prenosljivost relevantnih mednarodnih standardov, operativnih sistemov in informacijskih elementov, zlasti ISO 22320, načel NIMS/ICS, rezultatov projekta WACOM ter relevantnih pristopov Mehanizma Unije na področju civilne zaščite (UCPM).

Namen je razviti in pilotno preveriti standardizirane operativne protokole (SOP) in ključne informacijske obrazce za usklajeno odzivanje ob izrednih poplavnih dogodkih, prilagojene slovenskemu institucionalnemu okviru in obstoječemu sistemu zaščite, reševanja in pomoči, ob preveritvi uporabnosti relevantnih mednarodnih standardov in dobrih praks.

Izhodišče ni uvedba novega vzporednega sistema, temveč nadgradnja in boljše povezovanje obstoječih postopkov. Protokoli naj vključujejo najmanj enotno situacijsko poročanje in skupni pregled razmer, opredelitev organizacijske strukture in odgovornosti, določanje ciljev in akcijskega načrta, dodeljevanje nalog in virov, medinstitucionalno komunikacijo ter spremljanje izvedbe. Pri tem se smiselno preverijo tudi informacijski elementi, uporabljeni v WACOM, zlasti ICS 207 (organizacijska shema intervencije), ICS 209 (povzetek stanja intervencije) in Incident Action Plan (IAP).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR
(MOP 92,76 % (92.764,00 EUR), ARIS 7,24 % (7.236,00 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Suzana Stražar
e-naslov: suzana.strazar@gov.si

13.TEMA: Analiza družbeno-ekonomskih učinkov javnih najemnih stanovanj

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme: 1.3.10.
Naslov teme: Analiza družbeno-ekonomskih učinkov javnih najemnih stanovanj

Cilj:

- Oceniti učinek javnih najemnih stanovanj na ravni gospodinjstev, lokalnega okolja in države kot celote, pri čemer bi se ocena osredotočala na ekonomske, družbene in trajnostne kazalnike.
  V okviru projekta je cilj ovrednotiti:

- Učinek bivanja v javnem najemnem stanovanju s socialnega in ekonomskega položaja, kakovosti bivanja, zdravstvenega stanja, osebnega razvoja (zaposlitev, izobraževanje) posameznikov in gospodinjstev;
- Učinek zagotavljanja javnih najemnih stanovanj na gospodarstvo z vidika ustvarjenih delovnih mest, multiplikacijskega učinka investicij, razvoja gradbeništva in proizvodnje materialov, višjih izdatkov gospodinjstev zaradi privarčevanih sredstev;
- Učinek zagotavljanja javnih najemnih stanovanj na stanovanjski trg z vidika učinka na ponudbo, cene in najemnine;
- Učinek na druge družbene podsisteme kot so zdravstvo, sociala, izobraževanje, trg dela;
- Učinek na lokalno okolje (občino) z vidika družbeno-ekonomske slike;
- Učinek na trajnostni razvoj z vidika energetske varčnosti stavb in primernejših lokacij z vidika trajnostne mobilnosti;
- Učinek na državni proračun in javne finance z vidika zbranih davčnih prihodkov, prihodkov iz najemnin, pozitivni učinkov na gospodarstvo in drugih podsistemov v odnosu do izdatkov za zagotavljanje javnih najemnih stanovanj;
- Ovrednotiti celosten/kumulativen učinek glede na vse parametre za 20.000 stanovanj v 10 letnem obdobju;
- Analiza razlogov za pozitivne ali negativne učinke, predlog ukrepov, ki bi povečali pozitivne učinke in zmanjšali oziroma omejili negativne učinke;
- Opredeliti kakšen način zagotavljanja javnih najemnih stanovanj in kakšnih javnih najemnih stanovanj ima največje pozitivne družbeno-ekonomske učinke.

<u>Podrobnejša obrazložitev:</u>
Namen ciljnega raziskovalnega projekta je ovrednotiti pomen javnih najemnih stanovanj in politike zagotavljanja javnih najemnih stanovanj z vidika širših družbeno-ekonomskih učinkov. Zagotavljanje javnih najemnih stanovanj prestavlja temeljno stanovanjsko politiko, ki ima širok učinek na gospodinjstva, lokalna okolja in družbo kot celoto. Ti učinki so pogosto posredni in posledično nevidni, kar zmanjšuje dojemanja javnih najemnih stanovanj kot razvojne investicije. Če želimo premakniti dojemanje vlaganj v javna najemna stanovanja iz razumevanja le-teh kot stroška v razvojno investicijo, je potrebno ovrednotiti njihov širši učinek na družbo kot celoto. To je posebno pomembno sedaj, ko različni javni akterji vlagajo znatna sredstva v gradnjo javnih najemnih stanovanj.

Cilj projekta je oceniti učinek javnih najemnih stanovanj na ravni gospodinjstev, lokalnega okolja in države kot celote, pri čemer bi se ocena osredotočala na ekonomske, družbene in trajnostne kazalnike. V okviru projekta je cilj ovrednotiti:

- Učinek bivanja v javnem najemnem stanovanju s socialnega in ekonomskega položaja, kakovosti bivanja, zdravstvenega stanja, osebnega razvoja (zaposlitev, izobraževanje) posameznikov in gospodinjstev.
- Učinek zagotavljanja javnih najemnih stanovanj na gospodarstvo z vidika ustvarjenih delovnih mest, multiplikacijskega učinka investicij, razvoja gradbeništva in proizvodnje materialov, višjih izdatkov gospodinjstev zaradi privarčevanih sredstev.
- Učinek zagotavljanja javnih najemnih stanovanj na stanovanjski trg z vidika učinka na ponudbo, cene in najemnine.
- Učinek na druge družbene podsisteme kot so zdravstvo, sociala, izobraževanje, trg dela.
- Učinek na lokalno okolje (občino) z vidika družbeno-ekonomske slike
- Učinek na trajnostni razvoj z vidika energetske varčnosti stavb in primernejših lokacij z vidika trajnostne mobilnosti.
- Učinek na državni proračun in javne finance z vidika zbranih davčnih prihodkov, prihodkov iz najemnin, pozitivni učinkov na gospodarstvo in drugih podsistemov v odnosu do izdatkov za zagotavljanje javnih najemnih stanovanj.

- Ovrednotiti celosten/kumulativen učinek glede na vse parametre za 20.000 stanovanj v 10 letnem obdobju.
- Analiza razlogov za pozitivne ali negativne učinke, predlog ukrepov, ki bi povečali pozitivne učinke in zmanjšali oziroma omejili negativne učinke.
- Opredeliti kakšen način zagotavljanja javnih najemnih stanovanj in kakšnih javnih najemnih stanovanj ima največje pozitivne družbeno-ekonomske učinke.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 120.000,00 EUR
(MOP 66,70 % (80.000,00 EUR), ARIS 33 % (40.000,00 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Jaka Trilar
e-naslov: jaka.trilar@gov.si

12. Predlagatelj teme: Ministrstvo za obrambo

Sofinancer: **Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije**

1. TEMA: Kvantne ure za obrambne aplikacije (KVANTURE)

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme: 1.11.1.
Naslov teme: Kvantne ure za obrambne aplikacije (KVANTURE)

Cilji:
- Razvit in preizkušen laboratorijski demonstrator atomske ure na osnovi vročih atomov in metode CPT, vključno z optičnim, mikrovalovnim in elektronskim krmilnim sklopom (dvig TRL z začetnega 2–3 na 4–5).
- Izmerjena stabilnost, natančnost ter kratkoročni in dolgoročni šum demonstratorja (Allanova deviacija, občutljivost na temperaturo, magnetno polje in vibracije) ter primerjava zobstoječimi CSAC in drugimi atomskimi urami.
- Pripravljena konceptualna zasnova hladnoatomske oziroma optične ure naslednje generacije (ciljni TRL 2–3) z jasno opredeljenimi zahtevami za laserske, vakuumske sisteme, magnetna polja in detekcijo.
- Izdelane tehnične smernice za integracijo atomske ure v kvantne inercijske navigacijske enote in komunikacijske sisteme ter opredeljeni scenariji uporabe v Slovenski vojski.
- Izvedena vsaj ena strokovna delavnica za MORS, Slovensko vojsko, industrijske deležnike in druge potencialne uporabnike, namenjena predstavitvi demonstratorja, rezultatov in možnosti vključevanja v mednarodne projekte (EDA, EDF, NATO STO).
- Pripravljeni osnutki prijav za možno sodelovanje na EDA, EDF in Natovih programih na področju kvantnih ur in PNT.

Podrobnejša obrazložitev:
Predlagana tema neposredno podpira cilje Ministrstva za obrambo pri razvoju zmogljivosti PNT v okoljih brez GNSS ter pri dvigu odpornosti kritičnih sistemov na elektronsko bojevanje.

Atomske ure so ena od ključnih tehnologij, navedenih v dokumentih Nata o nastajajočih in prebojnih

tehnologijah (EDT, osveženo dne 25.6.2025) in v Natovi kvantni strategiji (17.1.2024), ki poudarja razvoj kvantno podprtih PNT sistemov, kvantnih senzorjev in časovnih referenc kot enega od temeljev »kvantno pripravljenega« zavezništva.

Na ravni Evropske unije je predlagana tema skladna z Evropsko ekonomsko varnostno strategijo (dne 20.6.2023), ki kvantne tehnologije uvršča med ključna področja za strateško avtonomijo, ter s strategijo Quantum Europe Strategy (dne 2.7.2025), ki želi Evropo do leta 2030 uveljaviti kot globalno velesilo na področju kvantnih tehnologij in posebej izpostavlja pomen večnamenskih kvantnih tehnologij za varnost in obrambo. Strategija poudarja potrebo po prehodu »iz laboratorija v industrijo« in po oblikovanju suverenega kvantnega ekosistema.

Predlagana tema z demonstratorjem atomske ure naslavlja prav to vrzel med raziskavami in aplikacijami, saj razvija konkretno strojno opremo in znanje z jasno potjo v industrijsko proizvodnjo tako za civilne kot vojaške namene.

Slovenija je z Evropsko deklaracijo o kvantnih tehnologijah (dne 5.12.2023) in Strategijo razvoja kvantnih tehnologij v Sloveniji do leta 2035 (sprejeta novembra 2025) že izrazila ambicijo, da postane ena od vodilnih držav na izbranih nišnih področjih kvantne tehnologije. Predlagana tema prispeva k tej viziji z razvojem specifične, visoko specializirane zmogljivosti, ki je globalno iskana (atomske ure in kvantni PNT) in ima močan potencial dvojne rabe. Predlagana tema krepi kadrovsko in industrijsko bazo, potrebno za vključitev v programe EDA, EDF in NATO, ter zmanjšuje odvisnost od tujih dobaviteljev ključnih komponent v obrambnih sistemih prihodnosti.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 260.000,00 EUR (MORS 88,5 % (230.194,66 EUR), ARIS 11,5 % (29.805,34 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Ajda Vodlan
e-naslov: ajda.vodlan@mors.si

2. TEMA: Kognitivno vojskovanje in krepitev družbene odpornosti (KogVoj 2030)

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme: 1.11.2.
Naslov teme: Kognitivno vojskovanje in krepitev družbene odpornosti (KogVoj 2030)

Cilji:

- **Analiza strateških usmeritev in iniciativ** za odzivanje na kognitivno vojskovanje v Sloveniji ter na ravni EU in Nata – TRL 1
- **Analiza koncepta kognitivnega vojskovanja** (razmejitev od sorodnih pojmov, vključno s pojmom vojaške propagande, psihološke operacije, informacijske operacije, strateškega komuniciranja, kulturne diplomacije, hibridnega vojskovanja) – TRL 1
- **Pregled psiholoških dejavnikov** kot vektorjev učinkovitosti kognitivnih napadov (analiza ključnih spoznanj kognitivne psihologije in psihologije množic) – TRL 1
- **Pregled informacijsko-kibernetskih dejavnikov** kot vektorjev učinkovitosti kognitivnih napadov (analiza ključnih spoznanj o vlogi UI, strojnem učenju, zbiranju osebnih podatkov, družbenih medijev za učinkovitost kognitivnih napadov) – TRL 1

- **Analiza obstoječih vojaških in civilnih struktur** za odzivanje na kognitivno vojskovanje v Sloveniji (sistematizacija deležnikov državnih in civilnih akterjev, ocena integracije doktrine strateškega komuniciranja, pregled iniciativ zoper dezinformacije, ukrepov in struktur zoper psihološke operacije in kognitivno vojskovanje) – TRL 1
- **Analiza svobode izražanja** kot okvira, ki začrta zunanje meje ukrepov zoper kognitivne napade (vključno s pregledom sodne prakse ESČP ter priporočili EU, Sveta Evrope in OZN) – TRL 1
- **Analiza pravnih vrzeli** (medijsko pravo, družbeni mediji, volilno pravo, globoki ponaredki, kazensko pravo, *ius in bello*, *ius ad bellum*) – TRL 1
- **Zbiranje in analiza dobrih praks** za odzivanje na kognitivno vojskovanje pri zaveznikih – TRL 1
- **Ocena strukturnih in pravnih pomanjkljivosti** za odzivanje na kognitivne napade (pregled in ocena pomanjkljivosti, kot te izhajajo iz podrobnih področnih analiz) – TRL 2
- **Priporočila za krepitev odpornosti zoper kognitivne napade** (priporočila za strateške usmeritve, predlogi za spremembo zakonodaje, razvoj komunikacijske doktrine, konstrukcija pozitivnih in antinarativov, krizni komunikacijski protokoli) – TRL 3
- **Usposabljanje strateških komunikatorjev in integracija v vojaško izobraževanje** (integracija v obstoječe izobraževalne programe SV in razvoj modulov za izobraževanje kadrov v SV, UKOM, AKOS-u in drugih ključnih institucijah) – TRL 3.

Podrobnejša obrazložitev:
Razpisana tema neposredno podpira cilje Republike Slovenije na področju krepitve nacionalne in družbene odpornosti ter pripravljenosti na sodobne hibridne grožnje. Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV-2) med ključnimi varnostnimi izzivi prepoznava hibridno delovanje, dezinformacije, vplivanje na demokratične politične procese in javno mnenje ter ranljivost informacijskega okolja. Predlagana tema te izzive naslavlja s celovito analizo kognitivnega vojskovanja, njegovih psiholoških, informacijskih, tehnoloških in pravnih vidikov ter obstoječih zmogljivosti Republike Slovenije.

Tema je skladna tudi z Obrambno strategijo Republike Slovenije (2024) in Natovim Strateškim konceptom (2022), ki poudarjata pomen odpornosti in celovitega pristopa k sodobnim varnostnim grožnjam. Kognitivno vojskovanje povezuje vojaške in civilne vidike sodobnega varnostnega okolja ter lahko vpliva na demokratične procese, zaupanje v institucije, povezanost družbe in sposobnost države za sprejemanje odločitev. Razpisana tema zato povezuje obrambne, pravne, tehnološke in komunikacijske vidike ter prispeva k oblikovanju celovitega nacionalnega pristopa k prepoznavanju in odzivanju na kognitivne napade.

Na ravni EU je tema neposredno povezana z Evropskim ščitom za demokracijo, ki krepitev demokratične odpornosti usmerja tudi v zaščito informacijskega prostora ter odzivanje na tuje manipuliranje z informacijami in vmešavanje (FIMI) in dezinformacije. Poudarek je na zgodnjem zaznavanju groženj, usklajenem odzivanju ter krepitvi odpornosti družbe in institucij. Projekt bo moral te usmeritve prenesti v slovensko okolje z analizo pravnih in institucionalnih vrzeli, primerjavo dobrih praks zaveznikov ter oblikovanjem priporočil za strateško komuniciranje, kriznih komunikacijskih protokolov in zakonodajnih rešitev. Rezultati morajo hkrati predstavljali podlago za vključitev vsebin kognitivnega vojskovanja v usposabljanje ključnih deležnikov."

Za Slovensko vojsko je projekt posebej pomemben, saj bo prispeval k boljšemu razumevanju kognitivnih groženj, njihovih učinkov na vojaško organizacijo ter razvoja ustreznih zmogljivosti za njihovo prepoznavanje, preprečevanje in odzivanje nanje. Rezultati projekta bodo predstavljali tudi podlago za nadaljnji razvoj vojaške misli, vojaške doktrine ter vsebin vojaškega izobraževanja in usposabljanja, s čimer bodo neposredno prispevali h krepitvi odpornosti Slovenske vojske in njene sposobnosti delovanja v kompleksnem sodobnem varnostnem okolju.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 280.000,00 EUR
(MORS 89,4 % (250.194,67 EUR), ARIS 10,6 % (29.805,33 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: doc. dr. Pavel Vuk
e-naslov: pavel.vuk@mors.si

3. TEMA: Analiza razvojnega, proizvodnega in preskusnega okolja obrambne industrije v Republiki Sloveniji (SLOMIL)

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme: 2.5.4.
Naslov teme: Analiza razvojnega, proizvodnega in preskusnega okolja obrambne industrije v Republiki Sloveniji (SLOMIL)

Cilj:

- Celovit pregled nad zmogljivostmi obrambne industrije Slovenije.
  Predmet raziskovalno-razvojne aktivnosti je priprava celovite študije, ki bo analizirala stanje, strukturo in razvojne potenciale obrambne industrije v Republiki Sloveniji. Poseben poudarek bo na pregledu obstoječih proizvodnih kapacitet, centrov za preskušanje ter stopnji usklajenosti s standardi Nata, EU, ISO/IEC/ITU in nacionalnimi obrambnimi standardi ter zahtevami Evropske obrambne agencije (EDA). Na podlagi analize bodo oblikovane usmeritve za nadaljnji razvoj kapacitet za preskušanje obrambnih proizvodov (vojaška oprema, oborožitev in sistemi) s ciljem povečanja konkurenčnosti in tehnološke pripravljenosti domače obrambne industrije ter sodelovanje Slovenije v mednarodnih pobudah.

  RRI-aktivnost bo potekala večfazno in bo združevala analitične, raziskovalne in razvojne pristope, s ciljem priprave podlag za oblikovanje nacionalnega razvojnega načrta kapacitet za preskušanje obrambnih proizvodov. Aktivnost predvideva izvedbo naslednjih vsebinskih sklopov:
  1. **Analize industrijskega okolja** – popis podjetij, organizacij in raziskovalnih institucij, ki delujejo na področju obrambne industrije v RS; kategorizacija po tipu proizvodov, komponent in tehnologij.
  2. **Pregled kapacitet za preskušanje** – identifikacija laboratorijev, centrov za preskušanje in infrastruktur, ki razpolagajo z ustreznimi tehničnimi zmogljivostmi za izvajanje preskusov in certifikacij obrambnih proizvodov. Ovrednotena bo njihova opremljenost, akreditacija in skladnost s standardi STANAG, AECTP, SIST EN ISO 17025, AQAP ter nacionalnimi obrambnimi standardi za preskušanje.
  3. **Analize skladnosti s standardi Nata in EU** – ovrednotenje trenutne stopnje usklajenosti slovenskih laboratorijev, centrov za preskušanje in infrastruktur, ki razpolagajo z ustreznim tehničnimi zmogljivostmi za izvajanje preskusov in certifikacij obrambnih proizvodov z zahtevami STANAG, AECTP, SIST EN ISO 17025, AQAP ter nacionalnimi obrambnimi standardi za preskušanje in drugih relevantnih standardov in direktiv. Analiza bo podala priporočila za razvoj kapacitet, dvig kakovosti in uskladitev z zahtevami Nata ter skupne Evropske tehnološke in preskusne baze za potrebe obrambe (DTEB).
  4. **Napovedi prihodnjega razvoja** – analiza trendov in pričakovane rasti posameznih segmentov obrambne industrije v Republiki Sloveniji. Na tej osnovi bodo oblikovani scenariji prihodnjega razvoja in tehnoloških prioritet.
  5. **Predlogov za nadgradnjo kapacitet za preskušanje** – priprava modela za razvoj kapacitet za preskušanje obrambnih proizvodov, vključno z organizacijskimi in tehničnimi zahtevami za

učinkovito verifikacijo, validacijo in certifikacijo komponent in proizvodov po zahtevanih standardih, tehničnih specifikacijah in predpisih.
6. **Pregleda mednarodnih politik in sodelovanja** – analiza vključevanja Slovenije v strukture, kot so NATO DTEB, tehnični odbori EDA in razvojni programi EU (EDF) za razvoj standardov, protokolov in politik za preskušanje obrambnih proizvodov.
Delavnice in diseminacije rezultatov – organizacija strokovne delavnice, namenjene predstavitvi ugotovitev, postopkov preskušanja ter izmenjavi znanja med industrijo, raziskovalnimi institucijami in obrambnimi strukturami.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR
(MORS 70,2 % (70.194,67 EUR), ARIS 29,8 % (29.805,33 EUR))
Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Aleš Lebar
e-naslov: ales.lebar@mors.si

13. Predlagatelj teme: Ministrstvo za gospodarstvo, delo in šport, Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino

Sofinancer: **Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije**

1. TEMA: Vpliv intelektualne lastnine na sposobnost odplačevanja kreditov ter odpornost slovenskih malih in srednje velikih podjetij

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme: 2.6.5.
Naslov teme: Vpliv intelektualne lastnine na sposobnost odplačevanja kreditov ter odpornost slovenskih malih in srednje velikih podjetij

Cilji:

- Celovito analizirati in oceniti vpliv intelektualne lastnine (IL) na sposobnost in verjetnost odplačevanja kreditov pri malih in srednje velikih podjetjih (MSP), na njihovo poslovno uspešnost in rast, na njihovo odpornost na ekonomske šoke in krizna obdobja ter na dostopnost in pogoje financiranja (vključno s krediti).
- Analizirati razlike o vplivu IL glede na tip varstva intelektualne lastnine (patent, znamka, model, avtorska in sorodne pravice), velikost podjetja in panogo, v kateri podjetja delujejo.
- Pripraviti metodološki koncept, ki bo služil kot priročnik za morebitno samostojno redno izvajanje tovrstne analize v prihodnje.

Podrobnejša obrazložitev:
Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino (URSIL), kot pobudnik predmetne teme, deluje kot organ v sestavi Ministrstva za gospodarstvo, delo in šport (MGDŠ). Naloge URSIL med drugim vključujejo tudi ozaveščanje različnih ciljnih skupin o vlogi intelektualne lastnine pri razvoju inovativnosti in ustvarjalnosti, ki spadata med glavne dejavnike gospodarskega razvoja.

Intelektualna lastnina predstavlja vedno večji in pomembnejši del premoženja inovativnih podjetij in organizacij. Po ocenah Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (WIPO) in Brand Finance je globalna vrednost neopredmetenih sredstev podjetij (med katere spada tudi intelektualna lastnina)

leta 2025 presegla 97 bilijonov USD, s čimer je že presegla vrednost opredmetenih sredstev, ter je bila približno 16-krat večja kot leta 1996[1]. Vse večji pomen neopredmetenih sredstev potrjuje tudi rast vlaganj: neopredmetena sredstva so se od leta 1995 povečala za 143 %, med letoma 2008 in 2024 pa so rasla približno 3,7-krat hitreje kot vlaganja v opredmetena sredstva[2]. Nadalje EUIPO in EPO v skupni študiji ugotavljata, da so panoge, ki intenzivno uporabljajo pravice intelektualne lastnine, v obdobju 2021-2023 ustvarile skoraj 48% bruto domačega proizvoda EU, neposredno zagotavljale več kot 30% delovnih mest ter izplačevale do 41% višje plače kot druge gospodarske panoge[3].

Po drugi strani Evropska investicijska banka ugotavlja, da imajo evropska inovativna in na znanju temelječa podjetja težave pri pridobivanju financiranja, zlasti v fazi hitre rasti. Ker je evropski finančni sistem pretežno bančno usmerjen in se pri kreditiranju v veliki meri opira na tradicionalne oblike zavarovanja, so podjetja, katerih vrednost temelji predvsem na neopredmetenih sredstvih, pri dostopu do financiranja pogosto v slabšem položaju. Primerljiva evropska podjetja v fazi rasti tako zberejo približno polovico manj kapitala kot podjetja iz Silicijeve doline[4]. Dodatno študija EUIPO ugotavlja, da banke in druge finančne institucije intelektualno lastnino zaradi negotovosti glede njene vrednosti, pomanjkanja primerljivih podatkov in slabo razvitih sekundarnih trgov še vedno težko prepoznavajo kot zanesljivo obliko premoženja oziroma zavarovanja, zato jo pri odločanju o financiranju pogosto upoštevajo le omejeno ali je sploh ne upoštevajo[5].
Da je prepoznavanje intelektualne lastnine kot premoženja podjetij in drugih organizacij ključno, opredeljuje tudi Nacionalna strategija intelektualne lastnine do leta 2030[6] (strategija), ki jo je junija 2024 potrdila Vlada Republike Slovenije. Med ključnimi aktivnostmi so v strategiji opredeljene tudi aktivnosti podpore uporabi pravic intelektualne lastnine za zavarovanje posojil in za lastniško financiranje podjetij.

Prvi ukrep k zmanjšanju negotovosti finančnih institucij je odločitev SID banke, da v okviru novih posojilnih skladov PS8 in PS9 pri vseh štirih posojilnih linijah (lansiranih 1. 7. 2026) podjetjem omogoči zavarovanje pridobljenega posojila tudi s pravicami intelektualne lastnine (patenti, znamke, modeli), ki so vpisane v registre pravic intelektualne lastnine. Na konkretnih primerih bodo tako zagotovljeni podatki o vrednotenju, spremljanju in morebitnem unovčenju pravic intelektualne lastnine. Hkrati bo omogočeno pridobivanje izkušenj vseh sodelujočih deležnikov ter prepoznavanje pravnih, računovodskih in operativnih ovir pred morebitno širšo uvedbo tovrstnih finančnih instrumentov.

Kot dodatni ukrep bi želeli izvesti študijo o vplivu intelektualne lastnine na sposobnost odplačevanja kreditov ter odpornost slovenskih malih in srednje velikih podjetij (MSP). Z morebitnimi pozitivnimi povezavami med intelektualno lastnino (oziroma njenim upravljanjem) in poslovanjem MSP bi želeli finančne ustanove dodatno prepričati k večjemu zaupanju v intelektualno lastnino kot sredstvom podjetij, tudi pri zagotavljanju lastniškega in dolžniškega financiranja.

Obstoječe mednarodne raziskave sicer potrjujejo povezavo med intelektualno lastnino ter uspešnostjo in rastjo podjetij, njen vpliv na kreditno tveganje in odpornost podjetij pa v Sloveniji še ni dovolj raziskan. Predlagana študija bi zapolnila podatkovno vrzel, omogočila oceno inovativnih MSP z vidika upravljanja intelektualne lastnine ter omogočila spremljanje učinkov skozi čas.

---

[1] Brand Finance, *Global Intangible Finance Tracker (GIFT™) 2025: The Annual Review of the World's Intangible.*
[2] WIPO in Luiss Business School, 2025, *World Intangible Investment Highlights 2025: Better Data for Better Policy*.
[3] *EUIPO in EPO, 2026, IP and Innovation in European Sectors: Industry-level Analysis Report.*
[4] Evropska investicijska banka, 2024, *The Scale-up Gap: Financial Market Constraints Holding Back Innovative Firms in the European Union*.
[5] WIPO, 2022, *WIPO and Intangible Asset Finance: Moving Intangible Asset Finance from the Margins to the Mainstream*.
[6] https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSIL/Dokumenti/NACIONALNA-STRATEGIJA_IL_SI_ebook.pdf

V okviru projekta bi bilo za dosego ciljev potrebno:

- celovito analizirati in oceniti vpliv intelektualne lastnine na poslovno uspešnost in rast MSP, na njihovo odpornost na ekonomske šoke in krizna obdobja, na njihovo sposobnost in verjetnost (uspešnost) odplačevanja kreditov pri ter na dostopnost in pogoje financiranja (vključno s krediti);
- analizirati razlike glede na tip varstva intelektualne lastnine (patent, znamka, model, avtorska in sorodne pravice, poslovna skrivnost), velikost podjetja in panogo, v kateri podjetja delujejo;
- pripraviti metodološki koncept, ki bo služil kot priročnik za morebitno samostojno redno izvajanje tovrstne analize v prihodnje.

Rezultati študije bi:

- razkrili katere panoge so intenzivne pri uporabi intelektualne lastnine;
- pojasnili, ali intelektualna lastnina prispeva k stabilnejšemu in/ali uspešnejšemu poslovanju in večji odpornosti MSP v kriznih obdobjih;
- pokazali, ali je intelektualna lastnina uporaben kazalnik kreditne sposobnosti in kreditnega tveganja MSP;
- razkrili razlike glede na vrsto pravice, velikost podjetja in panogo;
- z metodološkim priročnikom omogočili redno ponavljanje analize, spremljanje sprememb skozi čas in postopno oblikovanje zanesljive baze podatkov za banke, oblikovalce politik ter ostalo strokovno javnost.
- podprli izvajanje Nacionalne strategije intelektualne lastnine do leta 2030.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MGDŠ URSIL 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Marko Aškerc
e-naslov: marko.askerc@uil-sipo.si

14. Predlagatelj teme: Ministrstvo za lokalno samoupravo, kohezijo in regionalni razvoj

Sofinancerja: **Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije**
Slovenski regionalno razvojni sklad

1. TEMA: Aplikativni pristop k prostorski vizualizaciji razvojnih kazalnikov za potrebe učinkovitega spremljanja izvajanja, poročanja, vrednotenja in načrtovanja politike regionalnega razvoja v pristojnosti Ministrstva za lokalno samoupravo, kohezijo in regionalni razvoj (MKRR) in Slovenskega regionalnega razvojnega sklada (SRRS)

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme: 5.12.6.
Naslov teme: Aplikativni pristop k prostorski vizualizaciji razvojnih kazalnikov za potrebe učinkovitega spremljanja izvajanja, poročanja, vrednotenja in načrtovanja politike regionalnega razvoja v pristojnosti Ministrstva za lokalno samoupravo kohezijo in regionalni razvoj (MLSKRR) in Slovenskega regionalnega razvojnega sklada (SRRS)

Cilji:

- Proučiti in sistematično urediti obstoječe in vzpostaviti manjkajoče podatkovne zbirke in podatke v njih, ki jih je mogoče uporabiti za spremljanje finančne realizacije in kazalnikov v podporo pri spremljanju, poročanju, vrednotenju in načrtovanju za lažje odločanje in učinkovitejše delo pri izvajanju nalog za spodbujanje skladnega regionalnega razvoja.
- Pregled stanja, sistematična ureditev in vzpostavitev manjkajočih podatkovnih zbirk in podatkov, ki so na razpolago in so potrebne za analizo na področjih, ki so v pristojnosti MLSKRR in SRRS.
- Razvoj statističnih kazalnikov in njihova prostorska vizualizacija kot pomoč pri odločanju in dvigu učinkovitosti pri upravljanju kakovostnih javnih storitev in izboljšanju gospodarskega stanja.
- Proučiti možnosti uporabe dodatnih podatkov in na njihovi osnovi razviti kazalnike, ki bi jih bilo tudi smiselno spremljati v prihodnje.
- Vzpostavitev podatkovnega skladišča (oziroma sistema vodenja) s podatki obstoječih in že izvedenih instrumentov regionalne politike (javni razpisi, neposreden potrditve operacij, neposredne pogodbe ipd.) v pristojnosti MLSKRR. Podatkovno skladišče bo osnova za spremljanje instrumentov regionalne politike, ki se bodo izvajali v bodoče. Podatkovno skladišče bo povezano s programskim orodjem za integracijo vizualizacije prostorskih podatkov.
- Razvoj prototipa programskega orodja za integracijo vizualizacije prostorskih podatkov v obstoječe okolje MKRR in SRRS.
  Pri razvoju prototipa orodja bo poudarek na zmožnosti hitrejše in preglednejše primerjave prostorskih značilnosti ter razvojnih trendov, izboljšanemu razumevanju porazdelitev in vzorcev v podatkih, učinkovitejšemu spremljanju razporejanja in porabe sredstev ter racionalizaciji priprave vizualnih prilog in poročil.

Podrobnejša obrazložitev:
Glavni cilj projekta je proučiti obstoječe, jih sistematično urediti in vzpostaviti manjkajoče podatkovne zbirke in podatke v njih, ki jih je mogoče uporabiti za spremljanje finančne realizacije in kazalnikov v podporo pri spremljanju poročanju, vrednotenju in načrtovanju za lažje odločanje in učinkovitejše delo pri izvajanju nalog za spodbujanje skladnega regionalnega razvoja.

V zadnjih letih je bilo na tem področju doseženih veliko pozitivnih premikov, med drugim so bile vzpostavljene inštitucije na državni in regionalni ravni. Za uresničitev ciljev, kot so zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik, razvojno dohitevanje evropskih regij in spodbujanje policentričnega razvoja, ki jih opredeljuje tudi sprejeta Strategija regionalnega razvoja Slovenije za obdobje 2026-2050, je med drugim treba zagotoviti, da bodo glavni deležniki, ki delujejo v tem okolju, imeli na voljo informacije, ki jih potrebujejo za učinkovito in pravilno odločanje.

Projekt se bo torej ukvarjal s podatki oz. na njihovi osnovi oblikovanimi prikazi finančne realizacije in kazalniki doseženih učinkov in rezultatov ter specifičnih ciljev, ki so potrebni za učinkovito upravljanje, ki ga med prednostna področja regionalne politike uvršča tudi omenjena Strategija regionalnega razvoja Slovenije za obdobje 2026-2050. Pri tem se bo projekt prednostno usmeril na področja, ki so v pristojnosti MLSKRR in SRRS. Rezultati projekta pa bodo pokazali, kako se lahko trenutno razpoložljivi podatki že danes v javni upravi uporabijo pri strateškem načrtovanju, spremljanju politik, pripravi poročil in podobno. Narejen pa bo tudi pregled morebitnih dodatnih kazalnikov, ki bi jih bilo prav tako smiselno spremljati v prihodnje za namen priprave novih ukrepov različnih sektorskih politik, ki prispevajo k skladnemu regionalnemu razvoju. Na podlagi (v okviru naloge) vzpostavljenega programskega orodja bo mogoče vzpostaviti dolgoročen sistem spremljanja in grafičnega prikazovanja:

- Razvojnih kazalnikov, pomembnih za sprejemanje odločitev v okviru politike regionalnega razvoja, ki jih bo mogoče uvažati tudi iz dostopnih podatkovnih baz (SI-STAT ipd.) ter drugih podatkovnih baz različnih sektorskih politik;

- Podatkov doseženih učinkov in rezultatov ter specifičnih ciljev glede dodeljevanja državnih in evropskih sredstev različnim območjem (občine, regije, območja LAS, idr.), prepoznavanja trendov, učinkov dodeljenih sredstev na izbrane kazalnike itd., na podlagi česar bo mogoče bolje razumeti učinke regionalne politike.

Vsi cilji projekta so:

- Pregled stanja, sistematična ureditev in vzpostavitev manjkajočih podatkovnih zbirk in podatkov, ki so na razpolago in so potrebne za analizo na področjih, ki so v pristojnosti MLSKRR in SRRS.
- Razvoj statističnih kazalnikov in njihova prostorska vizualizacija kot pomoč pri odločanju in dvigu učinkovitosti pri upravljanju kakovostnih javnih storitev in izboljšanju gospodarskega stanja.
- Proučiti možnosti uporabe dodatnih podatkov in na njihovi osnovi razviti kazalnike, ki bi jih bilo tudi smiselno spremljati v prihodnje.
- Vzpostavitev podatkovnega skladišča (oziroma sistema vodenja) s podatki obstoječih in že izvedenih instrumentov regionalne politike (javni razpisi, neposreden potrditve operacij, neposredne pogodbe ipd.) v pristojnosti MLSKRR. Podatkovno skladišče bo osnova za spremljanje instrumentov regionalne politike, ki se bodo izvajali v bodoče. Podatkovno skladišče bo povezano s programskim orodjem za integracijo vizualizacije prostorskih podatkov.
- Razvoj prototipa programskega orodja za integracijo vizualizacije prostorskih podatkov v obstoječe okolje MLSKRR in SRRS.
  Pri razvoju prototipa orodja bo poudarek na zmožnosti hitrejše in preglednejše primerjave prostorskih značilnosti ter razvojnih trendov, izboljšanemu razumevanju porazdelitev in vzorcev v podatkih, učinkovitejšemu spremljanju razporejanja in porabe sredstev ter racionalizaciji priprave vizualnih prilog in poročil.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 170.000,00 EUR
(MLSKRR 41 % (70.000,00 EUR), SRRS 9 % (15.000,00 EUR), ARIS 50 % (85.000,00 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Mihaela Šuštar Gruber
e-naslov: mihaela.sustar-gruber@gov.si

2. TEMA: Primerjalno pravni pregled pogojev za ustanovitev občine

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme: 5.12.7.
Naslov teme: Primerjalno pravni pregled pogojev za ustanovitev občine
Cilja:

- pridobiti podatke o pogojih za ustanovitev občine v primerljivih evropskih državah, ki lahko služi kot podlaga na nove zakonodajne rešitve,
- priti do uporabnih podatkov o vstopnih pogojih za ustanovitev občine v primerljivih evropskih državah. Povod za naročilo je odločba Ustavnega sodišča RS U-I-783/21-15 z dne 4. 7. 2024 glede pogojev za ustanovitev nove občine oziroma spremembo območja občine (kriteriji, pravno varstvo). S pregledom rešitev v drugih državah bo naročnik dobil pregled na rešitvami, ki jih bo lahko uporabil kot strokovno primerjavo za nove zakonodajne rešitve.

Podrobnejša obrazložitev:

- Podatki o pogojih za ustanovitev občine v primerljivih evropskih državah, ki lahko služi kot podlaga na nove zakonodajne rešitve.
- Predlagatelj želi z izvedbo izbranega raziskovalnega projekta priti do uporabnih podatkov o vstopnih pogojih za ustanovitev občine v primerljivih evropskih državah. Povod za naročilo je odločba Ustavnega sodišča RS U-I-783/21-15 z dne 4. 7. 2024 glede pogojev za ustanovitev nove občine oziroma spremembo območja občine (kriteriji, pravno varstvo). S pregledom rešitev v drugih državah bo naročnik dobil pregled na rešitvami, ki jih bo lahko uporabil kot strokovno primerjavo za nove zakonodajne rešitve.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(MLSKRR 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Adi Muminović
e-naslov: adi.muminovic@gov.si:

15. Predlagatelj teme: Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti

Sofinancerji: **Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije**
Ministrstvo za lokalno samoupravo, kohezijo in regionalni razvoj
Ministrstvo za izobraževanje, znanosti in mladino
Ministrstvo za demografijo, družino in socialne zadeve

1. TEMA: Pilotni popis romske populacije v Sloveniji ter razvoj pravne in metodološke podlage za sistematično zbiranje podatkov

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme: 1.3.11.
Naslov teme: Pilotni popis romske populacije v Sloveniji ter razvoj pravne in metodološke podlage za sistematično zbiranje podatkov

Cilji:

- **Razviti in preizkusiti metodologijo pilotnega popisa romske populacije v Sloveniji**, ki bo skladna z GDPR in ZVOP-2, ter prilagojena posebnostim romskih skupnosti (različna naselja, mobilnost, nezaupanje institucijam).
- **Pridobiti čim bolj podrobne, sodobne in zanesljive ocene števila pripadnikov romske populacije po starosti, spolu in naselju**, in sicer za:
  - predšolsko populacijo (0–5 let),
  - osnovnošolsko populacijo (6–14 let),
  - srednješolsko populacijo in mlade odrasle (15–19 let),
  - odrasle Rome (20+ let, z razčlenitvijo npr. 20–39, 40–59, 60+), na ravni občin in naselij, s poudarkom na 20 občinah z romskim svetnikom in dodatnih 5 občinah z evidentiranimi romskimi naselji ter opcijsko na urbanih središčih (Ljubljana, Maribor).
- **Vzpostaviti agregirano podatkovno bazo za izbrano koledarsko leto**, ki bo omogočala:
  - spremljanje kazalnikov izobraževanja iz NPUR (delež vključenih v predšolsko, osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje),

- spremljanje kazalnikov na področju zaposlovanja, zdravja, bivanjskih razmer in socialne politike,
- primerjavo med občinami in regijami.

- **Pripraviti pravno in metodološko podlago za ponovljivost popisa v prihodnje, vključno s:**
- predlogom zakonskih oziroma podzakonskih sprememb ali posebnih pooblastil, ki omogočajo zakonito zbiranje in obdelavo podatkov o romski populaciji v skladu z GDPR in ZVOP-2,
- standardiziranimi navodili za lokalne skupnosti in vključene institucije (upravno-administrativni viri, šole, CSD, ZD ipd.).

- **Ugotoviti razkorak med obstoječimi ocenami in dejanskimi zbranimi podatki o romski populaciji** ter pripraviti priporočila za:
- posodobitev in dopolnitev NPUR 2021–2030 na podlagi novih podatkov,
- izboljšanje sistemskega spremljanja položaja Romov (npr. v poročilih o položaju romske skupnosti, evalvacijah ukrepov in pri poročanju mednarodnim organizacijam).

- **Prispevati k izvajanju in spremljanju evropskih okvirov za enakost Romov**, zlasti strateškega okvira EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov ter spremljanja EU Roma okvirja, kjer je kakovostna podatkovna podlaga predpogoj za oceno napredka.

Podrobnejša obrazložitev:
Predlagana tema neposredno prispeva k razvoju kakovostnih, pravočasnih in primerljivih podatkov o romski populaciji, ki so nujni za oblikovanje in evalvacijo ukrepov za zmanjševanje revščine, socialne izključenosti ter diskriminacije Romov, kar sodi v razvojni cilj *Dostojno življenje za vse* in težišče *Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba*.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(UN 28,89 % (26.000,00 EUR), MLSKRR 16,67 % (15.000,00 EUR), MIZM 2,22 % (2.000,00 EUR), MDDSZ 2,22 % (2.000,00 EUR), ARIS 50 % (45.000,00 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Aleš Ojsteršek,
e-naslov: ales.ojstersek46@gov.si

16. Predlagatelj teme: Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu

Sofinancer: **Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije**

1. TEMA: Razvoj odprte digitalne platforme za učenje slovenščine za Slovence po svetu

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme: 3.4.5.
Naslov teme: Razvoj odprte digitalne platforme za učenje slovenščine za Slovence po svetu

Cilji:

- Vzpostaviti odprto in trajnostno spletno platformo, namenjeno tako Slovencem po svetu kot tudi tistim, ki so že v Sloveniji, ki ni le zbirka gradiv, ampak živ prostor povezovanja, sodelovanja in skupnega učenja slovenščine in slovenske kulture.
- Pregled obstoječega gradiva in digitalnih orodij.

- Analiza vrzeli, predvsem na ravneh, ki so ključne za integracijo in izpite iz znanja slovenščine.
- Združitev jezikovnih gradiv in kulturnih vsebin (pripovedke, pregovori, recepti, glasba, filmi) ter interaktivnih nalog.
- Prosta dostopnost in participativnost; zunanji uporabniki soustvarjajo vsebine in jih brezplačno uporabljajo pri svojem delu ter s tem ustvarjajo prostor, ki je hkrati učni vir in stičišče slovenske skupnosti doma in po svetu.

Podrobnejša obrazložitev:
Obstoječa gradiva in digitalna orodja za učenje slovenščine so razpršena in ne naslavljajo v celoti različnih potreb Slovencev po svetu. Projekt bo temeljil na analizi obstoječih rešitev in potreb uporabnikov ter prepoznavi vsebinskih in metodoloških vrzeli. Na tej podlagi bo razvita odprta in brezplačno dostopna digitalna platforma, ki bo povezovala učenje slovenskega jezika s kulturnimi vsebinami ter omogočala sodelovanje in soustvarjanje uporabnikov. Namenjena bo tako samostojnemu učenju kot podpori organiziranim oblikam poučevanja slovenščine ter bo prispevala k dostopnosti in ohranjanju slovenskega jezika ter krepitvi povezanosti Slovencev po svetu s Slovenijo.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(USZS 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Suzana Martinez
e-naslov: suzana.martinez@gov.si

17. Predlagatelj teme: Ministrstvo za okolje in prostor, Geodetska uprava Republike Slovenije

Sofinancer: **Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije**

1. TEMA: Razložljivi inteligentni modeli za prostorske podatke kot orodje dokazno podprtega odločanja in teritorialne odpornosti

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme: 5.12.8.
Naslov teme: Razložljivi inteligentni modeli za prostorske podatke kot orodje dokazno podprtega odločanja in teritorialne odpornosti

Cilji:
- **Analiza potreb uporabnikov** in obstoječih izzivov pri razumevanju podatkov ter postopkov GURS.
- **Pregled stanja**: LLM, digitalni asistenti, semantične tehnologije in prakse v podobnih domenah.
- **Analiza podatkovnih virov** GURS (KN, EV/EMV, ETN, MV, ISK …), njihove povezljivosti in dostopnosti.
- **Razvoj koncepta LLM-asistenta** kot semantičnega vmesnika za naravno jezikovno poizvedovanje in integrirano razlago evidenc.
- **Razvoj semantičnega modela in ontologije** za poenoteno razumevanje pojmov, povezav in postopkov v domeni GURS.
- **Metodologija razlaganja** (angl. Explainability): raziskava pristopov za razložljivo in preverljivo razlago vrednosti nepremičnin ter ključnih odločitev oz. postopkov.

- **Referenčna arhitektura in integracijski vzorci** (koncept) za povezovanje asistenta z evidencami prek API/ISK ob zagotavljanju varnosti in sledljivosti.
- **Pilotna validacija koncepta** skozi izbrane scenarije rabe (demonstrator), s poudarkom na razlagi vrednosti in postopkov.
- **Evalvacija, varnost in skladnost**: definiranje metrik, protokolov testiranja, obvladovanje tveganj (halucinacije), skladnost z zakonodajo.
- **Načrt uvedbe in upravljanja**: fazni načrt, model upravljanja znanja, možnost razširljivosti.

Podrobnejša obrazložitev:
Namen raziskovalnega projekta je razviti koncept **vseslovenskega prostorskega jezikovnega modela (LLM)** kot razlagalnega digitalnega asistenta GURS, ki omogoča naravnojezikovni dostop do prostorskih evidenc in postopkov, semantično povezovanje podatkov med evidencami (KN, EV/EMV, ETN, MV, ISK …) ter razlago podatkov in vrednosti nepremičnin na način, ki je sledljiv, razumljiv in skladen z zakonodajo.
Projekt naslavlja ključne izzive: razdrobljenost podatkovnih virov (KN, EV, MV, ETN, ISK), kompleksnost geodetskih postopkov in metodologij ter omejeno razumevanje podatkov in upravnih odločitev, kar se kaže v daljših postopkih, večjem številu pojasnjevalnih stikov in nižji transparentnosti.

Raziskava bo oblikovala **konceptualne, organizacijske in tehnološke temelje** za uvedbo naprednega digitalnega asistenta, ki bo:
- omogočal naravnojezikovni dostop do vseh ključnih domen GURS,
- podpiral semantično integracijo podatkov in dokumentacije,
- zagotavljal sledljivost virov in nadzor nad kakovostjo odgovorov,
- omogočal razlago posplošenih vrednosti nepremičnin ter geodetskih postopkov,
- omogočal podporo pri odločanju in delu zaposlenih,
- omogočal podporo uporabnikom e-storitev,
- deloval skladno z zakonodajo, varnostnimi zahtevami javne uprave in načeli odgovorne rabe AI.

Cilji:
- **Analiza potreb uporabnikov** in obstoječih izzivov pri razumevanju podatkov ter postopkov GURS.
- **Pregled stanja**: LLM, digitalni asistenti, semantične tehnologije in prakse v podobnih domenah.
- **Analiza podatkovnih virov** GURS (KN, EV/EMV, ETN, MV, ISK …), njihove povezljivosti in dostopnosti.
- **Razvoj koncepta LLM-asistenta** kot semantičnega vmesnika za naravnojezikovno poizvedovanje in integrirano razlago evidenc.
- **Razvoj semantičnega modela in ontologije** za poenoteno razumevanje pojmov, povezav in postopkov v domeni GURS.
- **Metodologija razlaganja** (angl. Explainability): raziskava pristopov za razložljivo in preverljivo razlago vrednosti nepremičnin ter ključnih odločitev oz. postopkov.
- **Referenčna arhitektura in integracijski vzorci** (koncept) za povezovanje asistenta z evidencami prek API/ISK ob zagotavljanju varnosti in sledljivosti.
- **Pilotna validacija koncepta** skozi izbrane scenarije rabe (demonstrator), s poudarkom na razlagi vrednosti in postopkov.
- **Evalvacija, varnost in skladnost**: definiranje metrik, protokolov testiranja, obvladovanje tveganj (halucinacije), skladnost z zakonodajo.
- **Načrt uvedbe in upravljanja**: fazni načrt, model upravljanja znanja, možnost razširljivosti.

Upravljanje prostorskih podatkov in postopkov v Sloveniji poteka prek več evidenc in informacijskih sistemov, ki se razlikujejo po podatkovnih modelih, terminologiji, pravilih dostopa in namenu (npr. kataster nepremičnin, množično vrednotenje, topografija, registri, postopki v ISK). Uporabniki

(državljani, geodetska stroka, druge institucije) pogosto potrebujejo razlage, ki presegajo en sam vir: vprašanja tipa »zakaj je vrednost taka«, »kaj pomeni sprememba površine«, »v kateri fazi je postopek«, »kateri postopek je ustrezen«, zahtevajo povezovanje podatkov, pravil in dokumentov.

Ker obstoječi sistemi praviloma niso zasnovani za interaktivno razlaganje in integrirano interpretacijo, raziskava predlaga razvoj koncepta prostorskega LLM, ki lahko deluje kot razlagalni sloj med uporabnikom in evidencami. Ključen raziskovalni izziv je zagotoviti, da so odgovori sledljivi, preverljivi in pravno-varni, ter da je sistem odporen na tipične napake generativnih modelov.

Razvoj koncepta vseslovenskega prostorskega LLM predstavlja raziskovalni izziv prav zaradi značilnosti prostorskih podatkov in postopkov, ki so izrazito heterogeni, terminološko zahtevni in pravno regulirani. Temeljni problem ni zgolj tehnična dostopnost podatkov, temveč njihova interpretacija: uporabniki potrebujejo pojasnila, ki povezujejo podatke z zakonodajo, metodologijami in dejanskimi postopki. V praksi to pomeni, da je interpretacija prostorskih informacij vedno kombinacija vsebinskih pravil (npr. metodologija vrednotenja), prostorskih relacij (npr. povezava parcele z delom stavbe) ter procesnih korakov (npr. faze evidentiranja nepremičnin). Iz trenutnih arhitektur velikojezikovnih modelov razumevanje prostorskega konteksta ni implicitno, zato je eden pomembnejših korakov naloge opredelitev in raziskava tehnik za obvladovanje prostorskega konteksta znotraj predlagane zasnove asistenta.

Raziskovalni izziv projekta je zato v oblikovanju enotnega razlagalnega okvira, ki lahko združi te tri dimenzije: podatkovno, prostorsko in postopkovno. Za razliko od tradicionalnih informacijskih sistemov, kjer je uporabnik prepuščen “ročno” iskanju in sestavljanju informacij, koncept LLM-asistenta predpostavlja sistem, ki razume vsebino vprašanja, identificira relevantne evidence, uporabi semantično znanje o odnosih med njimi ter oblikuje odgovor, ki je razumljiv, preverljiv in utemeljen na formalnih pravilih. Tako zasnovan pristop zahteva raziskovalno delo na področju ontologij prostora, semantičnih modelov povezovanja evidenc in razložljivosti izračunov ter postopkov.

Osrednjega pomena je vprašanje razložljivosti (angl. explainability). Ker številne odločitve, ki jih sprejema GURS, temeljijo na zakonsko predpisanih metodologijah, je bistveno, da so razlage posplošenih vrednosti, sprememb v evidencah ali posameznih faz postopkov utemeljene na sledljivih virih. Razložitveni model mora zato temeljiti na metodoloških dokumentih, pravnih podlagah, algoritmih vrednotenja in podatkovnih povezavah, ne na domnevah modela. V raziskovalnem smislu to pomeni oblikovanje metodologije za preverljivo, nedvoumno in pravno-varno generiranje razlag, ki zmanjšuje tveganja napačnih interpretacij ter omogoča zanesljivost v kontekstu javnih storitev.

Podobno pomemben raziskovalni izziv predstavlja vzpostavitev semantičnega modela in ontologije, ki bosta omogočala poenotenje podatkovnih in procesnih pojmov. Prostorski podatki vključujejo tako geometrijske elemente (parcele, stavbe, točke), kot atributne informacije, pravne evidence, podatke o vrednosti in postopkovne dokumente. Njihovo povezovanje ni trivialno, saj se informacije nahajajo v različnih evidencah, ki imajo različne identifikatorje, veljavnostne sheme in zgodovinske dimenzije. Raziskovalni izid projekta bo oblikovanje referenčnega semantičnega sloja, ki omogoča integrirano interpretacijo podatkovnih modelov in terminologij, hkrati pa podpira napredne načine iskanja in razlage.
V raziskovalno zasnovo sodi tudi vprašanje varnosti, kakovosti podatkov in odgovorne rabe AI. Prostorski podatki pogosto vsebujejo osebne ali varovane podatke, zato je treba razviti koncept dostopanja, ki zagotavlja skladnost z zakonodajo ter minimalno potrebnost obdelave podatkov. Poseben raziskovalni izziv predstavlja upravljanje tveganj halucinacij in napačnih razlag generativnih modelov, zato bo projekt razvil evalvacijske protokole, metrike kakovosti in nadzorne mehanizme, ki omogočajo odgovorno uporabo LLM-orodij v javnem sektorju.

Ker je eden od namenov projekta tudi preverjanje praktične uporabnosti razvitega koncepta, bo del raziskave namenjen pilotni validaciji izbranih scenarijev rabe. Pilotna validacija ne pomeni implementacije produkcijskega sistema, temveč eksperimentalno preverjanje zasnovanih metod, arhitekture in semantičnih modelov na omejenem naboru primerov. Tak pristop omogoča oceno, ali koncepti, razviti v raziskovalnem delu projekta, dejansko omogočajo bolj razumljivo interpretacijo vrednosti, postopkov ali sprememb v evidencah, ter kakšne so njihove omejitve.

Projekt ima tako znanstveni, metodološki in strateški pomen. Prispeva k razvoju semantičnih modelov za prostorske podatke, k raziskavam razložljivosti v domensko specifičnih LLM-modelih ter k pristopom integracije heterogenih evidenc prek naprednih jezikovnih tehnologij. Z vidika razvoja javnih storitev predstavlja temelj za prihodnje inovacije na področju digitalnih prostorskih storitev, saj omogoča bolj transparenten dostop do ključnih informacij, zmanjšanje administrativnih bremen in učinkovitejšo podporo procesom odločanja.

Projekt bo prispeval k strateškim ciljem SRS 2030 (Težišče 5) ter k digitalizaciji javnih storitev, kar bo povečalo učinkovitost, zmanjšalo stroške in izboljšalo uporabniško izkušnjo. Projekt neposredno podpira cilje Digitalne Slovenije 2030 in Strategije digitalnih javnih storitev, saj uvaja napredne digitalne storitve, temelječe na umetni inteligenci, za učinkovito upravljanje prostorskih podatkov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR (MOP GURS 50,32 % (45.292,00 EUR), ARIS 49,67 % (44.708,00 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Melita Ulbl
e-naslov: Melita.Ulbl@gov.si

2. TEMA: Vzpostavitev sodobne in integrirane zemljiške administracije kot podlage za strateški prostorski razvoj, upravljanje prostora in javne politike

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme: 5.12.9.
Naslov teme: Vzpostavitev sodobne in integrirane zemljiške administracije kot podlage za strateški prostorski razvoj, upravljanje prostora in javne politike

Cilji:

- Dolgoročni in strateški prostorski razvoj.
- Podporo načrtom in ukrepom za uvedbo krožnega gospodarjenja s prostorom.
- Učinkovito upravljanje prostora na operativni ravni.
- Oblikovanje, izvajanje in spremljanje javnih prostorskih politik.

V okviru naloge je potrebno:

- analizirati institucionalni, pravni in podatkovni okvir obstoječega sistema,
- oceniti vlogo zemljiške administracije pri pripravi strateških dokumentov in izvajanju in spremljanju resornih prostorskih politik,
- opredeliti koncept sodobne in integrirane zemljiške administracije v nacionalnem kontekstu, ki podpira resorne politike in omogoča spremljanje doseganja zastavljenih ciljev,

- pripraviti usmeritve za podporo pomembnim investicijam na državnem in regionalnem nivoju z integrirano zemljiško administracijo (strokovne podlage, programi preurejanja zemljišč, lastniško pravni vidik),
- pripraviti usmeritve za vključevanje procesov in podatkov zemljiške administracije pri izdelavi in izvajanju podrobnih prostorskih načrtov za pomembne investicije na državnem in regionalnem nivoju in načrtov in ukrepov za uvedbo krožnega gospodarjenja s prostorom v smislu priprave kvalitetnih in vzdrževanih prostorskih podatkov (kataster nepremičnin, topografija, …), ter predvsem zagotoviti pogoje za hitrejše in učinkovitejše preurejanje zemljišč, ki bo olajšalo implementacijo oziroma izvedbo podrobnih prostorskih načrtov,
- pripraviti usmeritve za urejanje lastništva nepremičnin (tako zemljišč, kot tudi stavb in delov stavb) na območjih, kjer zaradi različnih preteklih ureditev in dogodkov niso primerno urejena,
- identificirati razvojne izzive, tveganja in priložnosti za nadgradnjo sistema v organizacijskem, pravnem, procesnem in podatkovnem smislu ter
- pripraviti usmeritev za smiselne zakonodajne spremembe na tem področju.

Podrobnejša obrazložitev:
Cilji:

- dolgoročni in strateški prostorski razvoj,
- podporo načrtom in ukrepom za uvedbo krožnega gospodarjenja s prostorom,
- učinkovito upravljanje prostora na operativni ravni,
- oblikovanje, izvajanje in spremljanje javnih prostorskih politik.

Vzpostavitev sodobne in integrirane zemljiške administracije kot podlage za strateški prostorski razvoj, upravljanje prostora in javne politike

Naloga je usmerjena v pripravo strokovnih razvojnih podlag za nadaljnji razvoj oziroma nadgradnjo sistema zemljiške administracije v Republiki Sloveniji. Izhodišče naloge je spoznanje, da obstoječe zemljiške in prostorske evidence sicer zagotavljajo pomembne in kvalitetne podatke, vendar delujejo pretežno sektorsko, z omejeno stopnjo vsebinske, institucionalne in procesne integracije.

Ravno tako je tudi prostorsko načrtovanje s svojimi aktivnostmi in izdelki pogosto ciljno usmerjeno in omejeno na končni rezultat in slabo integrirano v zemljiško administracijo, ki svoje podatke dnevno spreminja v skladu z zahtevami svojih uporabnikov.

Osrednji namen naloge je opredeliti, kako lahko sodobna in integrirana zemljiška administracija deluje kot temeljna infrastruktura za:

- dolgoročni in strateški prostorski razvoj,
- podporo načrtom in ukrepom za uvedbo krožnega gospodarjenja s prostorom,
- učinkovito upravljanje prostora na operativni ravni,
- oblikovanje, izvajanje in spremljanje javnih prostorskih politik.

Naloga vključuje analizo konceptualnih in mednarodnih izhodišč zemljiške administracije, pregled obstoječega stanja, pregled obstoječih praks ter identifikacijo ključnih vrzeli v trenutnem sistemu. Poseben poudarek je namenjen povezovanju zemljiških evidenc z drugimi prostorskimi, načrtovalskimi, okoljskimi, razvojnimi in ekonomskimi podatki ter njihovi uporabi v procesih odločanja.

Posebne zahteve naloge so vezane na neposredno podporo izvajanju državnih investicij in prostorskih aktov, zlasti na področju urejanja zemljišč in pripravi dobrih osnov za urejanje lastništva nepremičnin. Naloga mora obravnavati vlogo zemljiške administracije kot enega od ključnih operativnih orodij za pripravo in izvedbo podrobnih prostorskih načrtov za investicije državnega in regionalnega pomena ,

za pripravo in izvedbo načrtov in ukrepov za uvedbo krožnega gospodarjenja s prostorom ter zagotoviti pogoje za njihovo učinkovitejšo implementacijo.

V tem okviru je posebej poudarjena vloga Geodetske uprave Republike Slovenije pri zagotavljanju kakovostnih, ažurnih in vzdrževanih prostorskih podatkov, kot so kataster nepremičnin, topografski podatki in druge temeljne prostorske evidence.

Naloga mora preučiti, kako lahko izboljšana zemljiška administracija prispeva k hitrejšemu in učinkovitejšemu preurejanju zemljišč, ki je pogosto ključno za pravočasno izvedbo pomembnih državnih in regionalnih investicij.

Rešitve, opredeljene v okviru te naloge morajo biti zasnovane tako, da so uporabne tudi na drugih nivojih načrtovanja (npr. občinski podrobni prostorski načrti). S tem se zagotavlja sistemska povezanost med državno in lokalno ravnijo razvoja prostora ter povečuje učinkovitost upravljanja prostora kot celote.

V okviru naloge je potrebno:

- analizirati institucionalni, pravni in podatkovni okvir obstoječega sistema,
- oceniti vlogo zemljiške administracije pri pripravi strateških dokumentov in izvajanju in spremljanju resornih prostorskih politik,
- opredeliti koncept sodobne in integrirane zemljiške administracije v nacionalnem kontekstu, ki podpira resorne politike in omogoča spremljanje doseganja zastavljenih ciljev,
- pripraviti usmeritve za podporo pomembnim investicijam na državnem in regionalnem nivoju z integrirano zemljiško administracijo (strokovne podlage, programi preurejanja zemljišč, lastniško pravni vidik),
- pripraviti usmeritve za vključevanje procesov in podatkov zemljiške administracije pri izdelavi in izvajanju podrobnih prostorskih načrtov za pomembne investicije na državnem in regionalnem nivoju in načrtov in ukrepov za uvedbo krožnega gospodarjenja s prostorom v smislu priprave kvalitetnih in vzdrževanih prostorskih podatkov (kataster nepremičnin, topografija, …), ter predvsem zagotoviti pogoje za hitrejše in učinkovitejše preurejanje zemljišč, ki bo olajšalo implementacijo oziroma izvedbo podrobnih prostorskih načrtov,
- pripraviti usmeritve za urejanje lastništva nepremičnin (tako zemljišč, kot tudi stavb in delov stavb) na območjih, kjer zaradi različnih preteklih ureditev in dogodkov niso primerno urejena,
- identificirati razvojne izzive, tveganja in priložnosti za nadgradnjo sistema v organizacijskem, pravnem, procesnem in podatkovnem smislu ter
- pripraviti usmeritev za smiselne zakonodajne spremembe na tem področju.

Predvideni rezultati naloge so:

- analiza institucionalnega, pravnega in podatkovnega okvirja obstoječega sistema,
- koncept sodobne in integrirane zemljiške administracije v nacionalnem kontekstu, ki podpira resorne politike in omogoča spremljanje doseganja zastavljenih ciljev,
- usmeritve za podporo pomembnim investicijam na državnem in regionalnem nivoju z integrirano zemljiško administracijo (strokovne podlage, programi preurejanja zemljišč),
- usmeritve za vključevanje procesov in podatkov zemljiške administracije pri izdelavi in izvajanju podrobnih prostorskih načrtov za pomembne investicije na državnem in regionalnem nivoju,
- usmeritve za urejanje lastništva nepremičnin, kjer le to ni primerno urejeno,
- usmeritve za smiselne zakonodajne spremembe na tem področju in
- zaključno poročilo projekta.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(MOP GURS 50,32 % (45.292,00 EUR), ARIS 49,67 % (44.708,00 EUR))

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Andrej Hudoklin
e-naslov: andrej.hudoklin@gov.si

18. Predlagatelj teme: Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje

Sofinancer: **Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije**

1. TEMA: Raziskovanje odnosa javnosti do države in državnih organov ter drugih aktualnih tem

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme: 5.12.10.
Naslov teme: Raziskovanje odnosa javnosti do države in državnih organov ter drugih aktualnih tem

Cilji:

- Analizirati odnos javnosti do države, Vlade Republike Slovenije, ministrstev, vladnih služb in drugih državnih organov.
- Ugotoviti stopnjo zaupanja javnosti v državne institucije ter opredeliti ključne dejavnike, ki vplivajo na zaupanje oziroma nezaupanje.
- Preučiti zaznano uspešnost, strokovnost, transparentnost, odzivnost, dostopnost in legitimnost delovanja države in državnih organov.
- Analizirati raven obveščenosti javnosti o delu, odločitvah in ukrepih države ter vpliv različnih virov in komunikacijskih kanalov na oblikovanje stališč javnosti.
- Ugotoviti pričakovanja javnosti glede pravočasnosti, razumljivosti, verodostojnosti, dostopnosti in usklajenosti državnega komuniciranja.
- Raziskati odnos javnosti do izbranih aktualnih družbenih, razvojnih, varnostnih, evropskih in drugih tem, ki sodijo na področje nalog UKOM.
- Oblikovati metodološki okvir, kazalnike in priporočila za dolgoročno spremljanje odnosa javnosti do države ter za izboljšanje kakovosti, učinkovitosti in ciljne usmerjenosti državnega komuniciranja.

Podrobnejša obrazložitev:
Analizirati odnos javnosti do države, Vlade Republike Slovenije, ministrstev, vladnih služb in drugih državnih organov: Zanima nas poznavanje posameznih elementov države in sposobnost razločevanja med njihovimi vlogami pri posameznih vprašanjih. Zanimajo nas razlogi za pozitiven ali negativen odnos do države in njenih posameznih elementov. Zanima nas, kako bi lahko popravili ta odnos.

Ugotoviti stopnjo zaupanja javnosti v državne institucije ter opredeliti ključne dejavnike, ki vplivajo na zaupanje oziroma nezaupanje: Zanimajo nas psihološki in sociološki dejavniki, ki določajo zaupanje javnosti. Zanima nas, kako dvigniti zaupanje v posamezne državne institucije.

Preučiti zaznano uspešnost, strokovnost, transparentnost, odzivnost, dostopnost in legitimnost delovanja države in državnih organov: Zanima nas, na podlagi katerih dejavnikov in informacij javnost

zazna posamezne elemente tega vprašanja (uspešnost…). Zanimajo nas mehanizmi presoje ter način, da se doseže bolj pozitiven odnos javnosti do teh elementov.

Analizirati raven obveščenosti javnosti o delu, odločitvah in ukrepih države ter vpliv različnih virov in komunikacijskih kanalov na oblikovanje stališč javnosti: Zanima nas, koliko javnost dejansko ve o delovanju države in koliko si to domišlja. Zanima nas, na podlagi katerih virov informacij se oblikujejo prepričanja o delovanju države. Zanima nas, kako bi lahko povečali dejansko utemeljeno vednost o delovanju države.

Raziskati odnos javnosti do izbranih aktualnih družbenih, razvojnih, varnostnih, evropskih in drugih tem, ki sodijo na področje nalog UKOM: Na podlagi zgornjih ugotovitev nas zanima konkreten odnos do posameznih tem, ki bodo v nekem trenutku aktualne.

Oblikovati metodološki okvir, kazalnike in priporočila za dolgoročno spremljanje odnosa javnosti do države ter za izboljšanje kakovosti, učinkovitosti in ciljne usmerjenosti državnega komuniciranja: Zanima nas, kako ugotovitve raziskave uporabiti za dolgoročen model spremljanja odnosa javnosti do države in doseganja višjega zaupanja. Zanima nas, kako okrepiti verodostojnost komuniciranja in ojačati kognitivno odpornost javnosti.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(UKOM 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Sebastjan Jeretič,
e-naslov: gp.ukom@gov.si